

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: Felelős szerkesztő: Kiadja:
VÉSZI JÓZSEF. BRAUNSÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Egy beszéd körül.

Budapest, február 20.

(V.) Kommentárt irnom Vészi Józsefnek a nemzetiségi politikáról mondott beszédéhez, bajos feladat. Nem állok eléggé távol a szónoktól, hogy elfogulatlanul ítélhessem meg fejtegetéseit. Átadom őt tehát a közbirálatnak. Ha nem állotta meg szó nélkül, ám viselje el a következményeket. Biz én őt sem megmenteni, sem megvédeni nem fogom.

De van e beszédnek egy háttere. Azt talán nem lesz fölösleges megrajzolni. Ez a háttér az állameszmének s az állameszme nemzeti tartalmának viszonya a nemzetiségi mozgalomhoz. E részben az igazság az, hogy ha el van rontva a magyarságnak állami és nemzeti fejlődése, akkor ez előtt éppen ezer esztendővel rontották el azt; és rontották továbbá teljes ezer esztendőn keresztül. Ha a nemzeti királyság megalapításakor a *regnum unius linguae* tüzetett volna ki ideális célul, ma nem volna nemzetiségi kérdés. Vagy mi sem volnánk már itt, vagy ha itt volnánk, testtel-lelekkel, nyelvben és kulturában szinmagyarok volnánk mindannyian. Ha tehát történt hiba vagy mulasztás, tiz évszázadnak hibája, mulasztása az.

Az adott állapotnak ez az elfogadása nem jelent szükségképp nemzeti rezignációt. Ha nem is lehet meg nem történekké tenni a történeteket, de változtatni a meglévőkön lehet, — ha lehet. A sovinizmus azt mondja: lehet. Nos hát én is sovinnista vagyok. Az én sovinizmusom: imádata ennek a hazának, rajongás ezért a nemzetért. Hirdetem és hiszem, hogy istennek legszebb alkotása ez a mi honunk tájának változatosságaival, a hatalmas Kárpátok örökzöld bércegyűrével, délibábos rónáival, gazdag folyamrendszerével, televény

földjének áldásos termékenységével. S még ennél is nagyobb csodája istennek az a magyar nemzet, amely e földet lakja. Délceg testü, lendületes lelkü, érzése csupa költészet, gondolkodása csupa okosság; kedélye kincsestárában ott ragyognak a legdrágább ékkövek: a lovagiasság, a nagylelkűség, a büszkeség, a szeretetnek folyton megújuló ösztöne... Ezt hiszem én vallásos bensőséggel; s ezt hirdetem én soha ki nem apadó lelkesedéssel. Ime, ez az én sovinizmusom.

S tehát él bennem rendületlenül az a meggyőződés, hogy ez állam minden polgárának idővel magyarrá kell válnia. Nem márholnapra fog az a változás beállani; talán évszázadok zajlanak le addig s mindenesetre a nemzedékek hosszú sora fog elenyészni, mielőtt testet ölthetne tökéletesen ez az álmokép. Előbb a szívét kell meghódítanunk a nemzetiségeknek, hogy minden érzésünkkel dobbanjon össze az övék is. Aztán, ha osztályosai vá lettek kedélyvilágunknak, megszeretik majd szabadságunkat és kulturánkat is. Így beforradván eszükkel s szívükkel nemzeti társadalmunkba, lassankint nyelvben is egygyé válnak majd velünk. Ime, a horoszkóp, amelyet nemzetünk fejlődésének állít a jövő századokba tekintő vágyakozás. Ezt a nagy vegyi folyamatot semmiféle erőszak nem csinálhatja meg; ami létrehozhatja, az egyes egyedül a rokonszenv hatalma lehet. Az etnográfia vegytana is olyan, mint a közönséges kémia. Ahol nincs vegyrokonság, ott a legszörnyűbb erőfeszítés is csak külső keveredést tud produkálni. Az atómnak nem lehet parancsolni; nem engedelmeskedik az semmi másnak a világon, csak a maga rokonszenvének.

A nemzeti egységet mindezeknél fogva

csakis fajunk erényeivel fogjuk lépésről lépésre kivivhatni. Ezek az erények fogják megépíteni a szeretet hidját, amely a ma még tátongó örvényeken át elvezeti majd mihozzánk a nemzetiségeket. Ostoba kishitűség azt mondani, hogy ezt a közeledést remélnünk nem lehet. Hiszen már most is folyik ez a közeledés, még pedig kielégítő arányokban. Tessék városainkat nézni azzal a lángoló nemzeti érzésű polgársággal, mely bennük serényen él kötelességeinek. Nyelvben, érzésben, kulturában, erkölcsi és szellemi lényének minden ízében szinmagyar ez a polgárság; pedig a zöme még a közvetlenül megelőző nemzedékben is idegen ajku s idegen természetű volt. S tessék egy egész sorozatát a nemzetiségeknek tekinteni, amelyeknek még csak a nyelve idegen, de érzésükben már teljesen összeforradtak velünk: ilyenek a szepesi szászok, a rutének, a svábok, a sokácok, a bunyevácok, a bolgárok, a mármaros oláhok. És eszükkel már az erdélyi szászok is hozzánk kapcsolják a maguk faji létérdekét: vallják és gyakorolják az állameszméhez való hűséget, jól tudván, hogy a mi államiságunk az ő nemzetiségi individualitásuknak egyetlen biztos menedéke. Igazán államellenes elemül a nemzetiségek közt még mi marad fenn? A tótságnak a panszláv izgatók által s az oláhságnak a dákoromán ügynökök által félrevezetett tömege. Ennyire lesorvad Magyarországon a nemzetiségi probléma. Mekkora vakság, észre nem venni ezt a haladást! S látni, de eltagadni azt, mely együgyű merészség!

Az én sovinizmusom tehát bizik és remél. Csak hadd lendüljön tovább a magyar lovagiaság, csak hadd érvényesüljön tovább a magyar jog és ennek öre: a magyar lelki-

TÁRCA.

Magyar kultura Párisban.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Lyka Károly.

Aki mátol fogva betekint az Iparművészeti Múzeumba, egy kicsit meglepődik, hogy a gyönyörű üvegetes terem bejárájánál két nyalka huszár fogadja: nem huszárnak elkeresztelt lakáj, hanem valóságos katona teljes adjuzsirungban, pompás paripán. Ez a nem remélt fogadtatás egy percre emlékeztetnkbe hozza azt az adomát, amely a millennáris évben szájról szájra járt s amelynek főhőse-közéletünk egyik disze. Akkor ugyanis francia, angol, német, olasz orvosok tekintették meg egyik nevezetes kórházunkat, amelynek előcsarnokában a nagy tudású főorvos fogadta: kardosan, sarkantyus csizmában, kackiás mentében, gyönyörű kócsagtollas fűvelgel. Az idegen orvosok ugyancsak néztek, amikor meghallották, hogy ez a renaissance-stíli félelmetes hadfi írja oda-benn a recipét s ügyel a nagy intézet főkönyveire. Elfelajítotték nekik megmagyarázni, hogy ránk magyarokra nagyon kevés tárgyi reminiscencia maradt fényes multunkból, s hogy tehát nagy örömmel vesszük elő ezt a keveset olyankor, amikor kiválóan hangsúlyozni akarjuk a mi törzsköcs magyar mivoltunkat.

A huszár is egy ilyen emlék. Ragyogón süt ki multunkból. Szemünk fénye, a menyecskek öröme, leghirebb hatóságaink remekelő mestere. Legendássá lett régóta: tudjuk, hogy a huszár egészen bizonyosan lóháton megyen az égbe, itt e földön pedig a világ első katonája. Le is fordították minden nyelvre s az egész földgömb közkincse lett, de a magyar huszár, a törzs és előd, akiből minden egyéb huszár fej-

lődött, mégis csak a legnagyobb szerű, az utóéletlen eredeti.

Némi jussa tehát van ott annak a két huszárnak. Régi dal, régi dicsőségéről. Persze csak a figurájuk van ott: a két paripa kitömött lóbőr, a két huszár meg szépen felöltöztetett bábu. Ez a nyalka pár a ragyogó multnál egyebet is szimbolizál ott. Körülbelül azt, hogy az a hirtelenül kipattant, erősen magyar izű kultura, amelynek virágait e hatalmas csarnokban egybegyűjtve látjuk, a huszár-attak tempójában támad és győzedelmeskedik. Igenis győzedelmeskedik, Párisban, a világverseny középpontján; érezzük, tudjuk előre, hogy ezt a munkát nagyon meg fogják nézni odakünn s akadnak majd közte egynehány darabra, amelyet nines olyan francia vagy angol mester, aki megcsinálná. Például a Zsolnay ezoinos költeményeit...

Egy pár váza meg edény, — valaki tán esekellené. De hisz nem is katalogus-számokról van itt szó. Ezek a mesterművek a mi iparművészetünknek legkitűnőbb előőrsei és ez idő szerint a mi iparművészetünk mutatja a legfejlettebb formában a magyar géniust. Bocssásanak meg kulturpolitikusaink, tudósaink, a festők és szobrászok, az írók és költők, a kereskedők és iparosok: a modern magyar tehetség igazán a művészi iparban teremtette meg eddig a legkimagaslóbbat, amivel dicselkedhetünk odakünn a külföldön is. És megteremtette ezt a legtróvidebb idő alatt, szinte el sem hinnők, ha nem győzne meg minket arról egy rövidke levelezés az iparművészeti annáléseinkben. Hogy hol tartunk ma, arról ez a kiállítás beszél (amelyet bárcsak megnézne minden magyar, hiszen egészen ingyenes). Egy sor magyar munka van itt, amely kimegyen Párisba s készült többnyire az Iparművészeti Társulat serkentésére, megbízásából vagy közbenjárására révén. Sokszor beszélünk dicsérettel erről a Társulatról, ezt most nem ismétljük meg: mindenki két szemével győződhetik meg róla.

Zsolnayt említettük s ő méltán megérdemli az első helyet az egész, sok száz számot felölő kiállításban. Hogy mit formál ez a művész égett anyagból, az olyan büvészkedés, amiben senki sem utánozhatja. A pécsi ezermester mesés lüszterrel új atmoszférát teremt ezeknek az edényeknek, valami különös, törül metszett, egészen egyéni zománcot. Az ő ezoinja testet öltött szivárvány. Ha Noé apánk frige nem huzza le az égről a földre ezt a szinpompat, Zsolnay bátran vállalkozhatnék rá. Ez a néhány cserép finom magyar kultura. Sőt vannak itt ritmikus költemények: szinhullámzások a formált agyag felületén s a forma és az irizáló szin egymásba kap, ölelekezik, szemmel látható dallamot fóst. Az ő kis gyűjteményét néhány kiválóan pompás darab koronázza meg: egy váza, amelynek bordáin a lila átfut a lápisz lazuliba, az ultramarinba, az emeraldzöldbe, a tenger simuló, ingadozó, egybefőtött szineibe. Egy másik meg ezoin-nyelven elmondott óda a zöld szin erényeiről és sokoldalú talentumairól. Kis váza, finoman oda-lehelt formákkal, valami virágmotívum futja körül, hol erősebben kiemelkedve, hol szorosan, majdnem csökösen odatapadva az alaphoz, amelyet szerelmesen ékesít. Látszik az ujjak nyoma, amelyek művészi lelkesedéssel huzták végig rajta az agyagrézket: ez is manifesztációja a teremtő embernek. És mindezt a mosolygó öröm derültségével fluktuálja körül az átlátszó, ragyogó, hevesen repeső lüsztert... Bizony költemények ezek, csak más nyelven, új nyelven, magyar nyelven elsusogva.

Azt hiszem, hogy ez a gyűjtemény egy-maga is elégséges lesz arra, hogy a világ finom inyencai megsüvegeljék a magyar talentumot. De akad egyéb munka is fiatal művészetünk szép hajtásai, amelyeket bátran küldhetünk ki a ver-

ismeret. Ettől egyre enyhülnek, majd utóbb végképp elenyésznek az ellentétek. Diadal-maskodják a testvériség elve a hazában, s fonja közeink a szeretet a maga mindennél gyengédebb s mindennél hatalmasabb kötelékét. Tiszteljük a mások fajszeretét, de edzzük meg a magunkét fáradhatatlanul. Kiméljük a mások kulturáját, de fokozzuk a magunkét oly magasra, hogy kívánatossá legyen jótéteményei és áldásai révén.

Igy fognak majdan önként megvalósulni ma még káprázatos álmunk.

Utóirat. Egy tekintetben mégis meg kell védenem Vészi Józsefet. Komjáthy Béla ma azt fogta rá, hogy beszédét a szász nemzetiségű választóira való tekintet sugallta. Tudja meg Komjáthy Béla, hogy a szászsebesi kerületben az oláh választók jókoráiban többségben vannak a szászok felett. A szónok tehát, midőn támadta az oláhok államfelforgató törekvéseit s megvédte a szászoknak az államesszme iránt való lojalitását, kerülete választóinak többségével helyezkedett szembe. Eljátszott nyilván egy mandátumot, hogy kimondhassa az igazságot. Ezen a tényálláson nem fog semmiféle gyanúsítás, Komjáthy ur.

A budgetvita.

— A képviselőház ülése. —

Budapest, február 20.

(K. E.) A mai ülés szónokai megannyian a nemzetiségi kérdéssel foglalkoztak. A t. Ház rokonszenves figyelemmel s a tárgyhoz illő érdeklődéssel halgatta valamennyit s ha a krónikás a szónokok közül ma több figyelmet szentel Vészi Józsefnek, csak a t. Ház példáját követi: az is megkülönbözteti mindig a beszédet mondóit. A szűbeszéd valami hallgatag megállapodásból kivételes színpátiák tárgya, s aki ebben a parlamentben először szólal fel: a t. Háznak csak a kedvesebbik arcát látja, csak a melegebbik hangulatát érzi. Az igaz, hogy később a t. Ház annál mogorvább tud lenni és úgy kell belőle kiereszokolni, amit első alkalommal önkénylyt nyújt: a meleg szimpatiait.

Hát nem is akar a krónikás a mai szimpátiából többet kiolvasni. A szűbeszédnek szólt, ami Vészi Józsefnél is csak szűbeszéd, ám-bátor ebben az újságban, de másutt is elég sokat beszél már a törvényhozásnak is, a nemzetnek is.

senyre. Például az az üvegszekerény, amelyben Hibján Samu és Róger Adolf zománcos ékszerai vannak, ezeket Horti Pál, Hirschler Mór és Székely Árpád tervezték s itt nemcsak a zománc tökéletes kezelése tűnik fel, hanem a teljesen modern formák, a lendületes vonalvezetés, a színmegválogatás és a technikának teljes érvényesítése. Egy másik üvegszekerény bőrből készült könyvtáblát meg tárcát rejt magában, olyan jókat és szépeket, amelyeket még nem láttunk magyar iparművésztől. Ez a szekrény valószínű meglepetés, bár rokonneműjü munkát eleget láttunk külföldi mesterektől. Gottermayernek szép bőrmozsajkjait nagy ízléssel tervezte Boros Rudolf tanár és a jöhírű magyar könyvkötő a legnagyobb pontossággal s ami fő: igazi szeretettel csinálta meg. Faragó Ödön is nagyon szép terveket rajzolt Tull Viktornak, ezek diskret, majd tüzös színűkkel és finoman komponált egyszerű levél-ornamentumaikkal válnak ki. Eredetiség dolgában talán legelőbb kellett volna szólnunk Fischhoffer bőrmunkáiról, amelyekhez úgyesen stilizált színes magyar genre-alakokat tervezett Nagy Sándor.

Mindez a holmi ott van az iparművészeti csoport előszobájában sok más üde munka társaságában: van itt üvegportéka Schreiberék és Kossuth gyárából, köztük egy pár szép ornamentumos metszett serleg, azután Teles Ede markáns, erősen karakterisztikus magyar alakjai, apró terrakották, sok leleményességgel és temperamentumosan megmintázva, Fischer Emil porcellánjai, amelyek a vieux-Saxe-utánzatokból most hirtelenül modernékké lettek.

Végül hét szoba. Tudniillik a berendezésük: butor, szőnyeg, diszholmi, függöny, óra, kandalló, csillár, minden, ami csak uri otthonba való. A megrendelők az ország legelső fórumai: a király, a parlament, a főváros. Mindhármán hozzájuk méltó holmit kaptak. Faragó Ödön tervezte az első három szoba butorait és több egyéb kellékét is. Ennek a művésznek utjait és céljait már

A folyosó ezt így formulázta:

— Hát lássuk a Vészi eszméit, amikor az agytól csak az ajkig kell utazniok s nem a — tollig. Vajjon a kisebb ut nem fásasztja-e jobban, mint a hosszabbik? És tud-e olyan szépen beszélni, ahogy írni tud?

Ez a várakozás meglátszott az arcokon is, mikor a képviselők már elhelyezkedtek az üveg-tető alatt. Sokan voltak. Mikor a jegyző szó-lásra hívta fel Vészi Józsefet, valamennyi mező-ről tömött sorok figyelték. Meghallgatására bejött a tanácsterembe Széll Kálmán, Szilágyi Dezső, gróf Csáky Albin, aztán az egész többség, de a szélsőbal és a néppárt is. És amikor Vészi József az újságíró precizitásával eleve jelezte, hogy tisztán a nemzetiségi kérdéssről akar beszélni, közelebb húzódtak hozzá mindazok, akik erről a kérdéssről idáig beszéltek s akiket ez a kérdés most és mindenkor különösebben érdekel. Sokan voltak.

Vészi József pedig, ahogy körülbelül öt-negyed órahosszat fűzte a maga okoskodásait a nemzetiségi kérdés egész komplexumáról, meg tudta ezt a hallgatóságot győzni, hogy a beszédnek sem kisebb mértékben ura, mint az írásnak. Aki az írásznál maga csinál magának közbeszólásokat, hogy nyomban megfeleljen minden elképzelhető ellenvetésre, azt az igazi közbeszólások sem hozhatk zavarba. Elkapta őket, szinte hálás volt érték és mintha gyöngyszemek volnának, odaillesztette a maga beszédébe — dísznek. Nem hozták ki a konceptusból, hanem éppen a közbeszólásokból csinálta magának a legszebb átmeneteket. A szászokról beszélt például és idézte a Werner Gyula minapi erkölcsi bizonyítványát, melyet a szász nép társadalmi erőnyerőiről, fejlett kulturájáról, s a magyar állameszméhez való — legalább elméleti — ragaszkodásáról állított ki. Akkor Werner Gyula közbeszólott:

— Magam mondtam ezt a szász népről.

— Igaz, jegyezte meg Vészi. És tudna-e a képviselő ur hasonló erkölcsi bizonyítványt kiállítani a többi nemzetiségről? Nem hiszem. S mégis csak a szászok ellen fordította minden fegyverét.

Ez nagyon tetszett. S mikor aztán belemelegedvén, már a szász testvérekről beszélt tovább Vészi, akkor a szélsőbalról röppent feléje egy közbeszólás:

— Mostoha testvérek azok!

Ez sem hozta zavarba. Sőt élénk tetszés közben csinált magának belőle hidat a további fejtegetésekhez, mondván:

ösmeri a közönség: magyarosság az, amit akar, még pedig új formák és a népies díszítő elemek megnevesített kiadásával. Ez a probléma mindjárt az első elgondolásra kissé zavarosnak hat s ha Faragó csak úgy élőszóval elmondaná nekünk, keveset bíznánk benne. De az ilyen esetben csakugyan elröppen a szó és a tett beszél. Kevésbé tehetséges ember kezei közt talán felemás, zavart munka támadna az ilyen törekvésből, ő azonban nagyon diszertesen olgotta meg a maga-tüzte feladatát. Mi is szeretjük a régi magyar díszítő stílust, mégis attól tartunk néha, hogy minden anyag nem hajlik a felvételre s hogy a formái, bármint köszörülük és csiszoljuk, olykor megtartanak valamelyes parlagi vonást. Faragó ettől sem ijed vissza, sőt nem bánja, ha olykor a finom magyar ember butorára is rácsuszik valami a tanyák magyarjának formáiból. Ösmerjük ennek a kiváló tervelőnek több mesterművét, amelyeket páccolt cseresznyefából és kovásolt vasból teremtett össze: ez a variáció próbútykós iverivel, kagyló peremére emlékeztető üvegfogalataival vissza-visszatér itt. Teheti, mert ez a forma a Faragóé. Ezekben a szekrényeken valami kis vadóc-iz mégis megérzik, talán inkább a tagokon, mintsem a ruhán. Ha egyik sajtóságát, amelyet mi a magunk szempontjából talán kifogásolunk, karrikizálni akarnók, azt mondanók, hogy itt-ott úgy hat reánk némelyik butor, mint azok a fényképek, amelyeket fürdőhelyeken készítenek magukról uriaszonyok: vasárnapi, vadonatúj, díszes és ékes parasztruhában. Ez a hasonlat azonban legalább kilencven százalékkal túlhajtott, a megmaradt tíz százalék azonban feltétlenül jellemzi ezt a nagytelhetségű művészt. Akadtak munkatársai, akik vele kongeniálisan dolgoztak: első-sorban kitűnő iparosemberek, akik ugyancsak értenek az anyagok megmunkálásához. De meg művésziarsai is kitétek magukért. Beck Ö. Fülöp ezüst dobányzó-készletén felette izléseesen és nagy egyszerűséggel van felhasználva a gyermek-

— Mostohák. Legyen. De éppen azt akarom kutatni, miért mostohák és hogyan lehetne módját találni, hogy édes testvéreink legyenek.

Ez megint hatott. S ha olykor-olykor a kényes kérdés fejtegetése nem is volt egészen inyére a szélsőbalnak, de az előadás előkelősége, a formák szépsége s a fordulatok sokasága mindig kiengesztelte. Ott már az ellenzék is szívesen helyeselt, ahol Vészi az erős, erősebb és legerősebb kézzel szemben egyedül a törvényes kéz helyességét hangoztatta, mert az erős és legerősebb kéz valami ellenőrizetlen pillanatban a nemzet közszabadsága ellen is csak úgy fordulhat, mint esetleg a nemzetiségek ellen, de a törvényes kéz nem üthet ugyan sebet a nemzetiségeken, ám a nemzetem sem. S ez mégis csak fontosabb. Az egész parlament helyeselte ezt a megjegyzést, amint hogy tetszett az is, amikor Szilágyi Dezső és Széll Kálmán teljesen konformis nyilatkozataiból mutatta ki, hogy a nemzetiségi politika tartalma iránt ebben az országban a legilletékesebbek csak egyformán tudnak gondolkodni.

A két nagy név, melyre hivatkozott, az egész többséget zajos éljenzésre ragadta s mikor Vészi most befejezte beszédét, neki is sok melegséggel helyeselt a Ház.

Ami pedig szűbeszédekkel ritkán szokott megenni, a Vészi József külön kis vitát is provokált. Előbb Werner Gyula, azután Komjáthy Béla reflektált rá személyes kérdésben s Vészi Józsefnek ilyenformán alkalma nyílt, hogy a maga rögtönző képességéről is mindjárt először tanúságot tegyen. Aki az imént a téma kényesége még talán hidegen hagyott, most szívesen hajoltak meg a rajongó vallomás előtt, mely a Vészi József erős fajszeretetről és magyarságáról tanuskodott.

De kijutott a figyelemből a többi szónoknak is. Kivált az öreg Varjies Imre szép beszéde s a Melczér Vilmos sikerült polemijája nagyon tetszett a parlamentnek. Báró Solymossy László, aki az ülés elején beszélt, szintén a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott érdekesen és talpraesett megjegyzéseket tett a közigazgatásról is.

A képviselőház ülése február 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Daniel Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, báró Fejérváry Géza, Darányi Ignác, Cseh Ervin.

Elnök: Távirati értesítés alapján szomoruan jelentem, hogy Jovanovich Szilárd, Temes vármegye moraviai választókerületének országgyűlési képviselő-

lánéfu díszítő elem gyanánt. Ezt a motivumot ugyan bőbeszédesen alkalmazták külföldi mesterek, de ritkán ilyen nagy és sokatmondó egyszerűséggel. A Horti-tervezte pálmatarított pompásan domborította egy darab rézből Janesurák. Spiegl szép tamtamját ismét viszontlátjuk itt. De egyik főkecsége a szobának az a szőnyeg, amelyet Kriesch Aladár tervezett és a pozsonyi államilag segélyezett szövőkola készített. Ehhez gratulálhat magának a főváros s reméljük, hogy idővel méltó is lesz hozzá. A halványárga, emeraldzöld, világoskék belső mező derült és nagy formái nyugodalmasan, a pamut puha nyugodalmaságával takarják a pallót, de kiválóan érdekes és festői a szőnyeg, amely egészen európai művészettel ad keleties derült hangulatot. Mind nem sorolhatjuk itt fel az érdekes műtárgyakat, pedig sorra megérdemelnék.

A negyedik szoba a parlamenté. Ebben fogja a miniszterelnök vendégeit fogadni. Steindl tervezte, Thék Endre készítette a famunkát, Zsolnay az ezrin betéteket, Gelb volt a kárpitos. A szoba különlegességgépp hat ránk: stílusában hozzásimul az új országházhoz, afféle magyarított tervezet, kissé zavaros, másutt meg régesrég ösmert formák. Nagyon szépek Zsolnay betétjei, ezek vetekednek a finom zománcal vagy ravasz miniatüfeszteményvel. Thék munkája is hajszálíg precíz és anyagához hű. A hátralevő három szobát Faragó, Förk, Györgyi Géza, Edvi Illés, Angyal B. tervezteit szerint az állami iparkutatási intézetek készítették. A munka becsületükre válik.

Ime néhány vagonra való magyar művészet, más kétszáz vagon magyar holmi már elgöngyölt Párisba. Semmi okunk sincs féltékenykednünk: ezek komoly művek, szép és friss magyar tehetségek teremtményei. Ot-hat évvel ezelőtt bizony álmolni sem mertünk volna arról, hogy ilyesmivel állithatunk be a századnyitó világtkiállításra. Mi tudjuk, hogy kiknek köszönhető ez a meglepő eredmény: az Iparművészeti Társulat és Múzeum vállvetve látott munkához,

elője, elhunyt. A Ház fájdalmas részvételének jegyzőkönyvileg kifejezést ad, egyáltalán megbizva az elnököt, hogy az új képviselőválasztás iránt intézkedjék.

Fulasky Ágost, a pénzügyi bizottság előadója, beterjeszti a pénzügyi bizottság jelentését az 1893. IV. t. c. némely intézkedésének módosításáról szóló törvényjavaslat tárgyában.

Elnök: Annak idején napirendre tűzik.

Következik:

a belügyi tárca

költségvetésének folytatásos tárgyalása.

Baró Solymossy Lajos: A közigazgatás államreformjának és a tisztviselők kinevezésének ez idő szerinti feltétlen barátja ugyan még nem vagyok, de elérkezettnek látom az időt, hogy az mielőbb megoldásra kerüljön. Mert mióta a törvény meghozatott, a közigazgatás függő helyzetbe került, amely függő helyzet sem a közigazgatás ügymenetére, sem az igazgatást ügyekre, sem az igazgatott állampolgárok érdekeire valami jótékony hatással nincsen. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) A bürokratizmus, amely mai nap meg lehetne előrehaladott stádiumban van, előtérbe hoz léni; közigazgatási tisztviselőink különféle feladatokkal és statisztikai kimutatásokkal annyira igénybe vannak ma is már véve, — mintha csak jelentések alapján lehetne és kellene jól közigazgatni — hogy az állampolgárok érdeke sokszor halasztást, késedelmet és ebből kifolyólag érzelmi veszteségeket szenvednek. De ellensége sem vagyok a közigazgatás államreformjának azon esetben, hogy ha a hozandó törvényjavaslatban bizonyos garanciákat fogunk találni arra nézve, hogy a kinevezett tisztviselők felelősségére emeljük a fog; ha az új törvényben a teherkirovás, a szavazati jog az adózatok szerint, tehát a teherviselés arányában lesz megállapítva; és olyanok, akik a terhekben nem osztanak, szavazati joggal bírnak nem fognak. Szükségesnek tartom továbbá Magyarország állami egységének, különállásának fenntartása szempontjából és bekövetkezhető nehéz időkre való előrelátásai (Halljuk! Halljuk!) hogy autonómikus testületeink szaporításának és azoknak jogköre tágításának.

Kubik Béla: Irott malaszt lesz ez is!

Baró Solymossy Lajos: Szükséges, hogy a törvényben kifejezve legyen, miszerint az adminisztráció van a közönségért és nem a közönség az adminisztrációért; és hogy ne a hiszár és a luxus viznynek vezérezerepet a közigazgatásban, hanem a takarékoság. Osztom azon már kifejtett nézetem is, hogy a tisztviselők száma ne szaporítsassék, ne legyen sok, de legyen jól dotált tisztviselőink, (Halljuk! Halljuk!) mert egy olyan gépezetnél, amelynek sok keréke van, egy-egy kerékre kevesebb munka esik ugyan, de ez a gépezet maga sokkal hamarabb megakad, hamarabb romlik és kopik el. (Ugy van! Ugy van! jobboldalon.) A nemzetiségi kérdésben az a nézetem, hogy Magyarországon, ahol annyi nemzetiség van, e kérdésben nagyon tapintatosan kell eljárni, ha Magyarország állami egységét megóvni, nem pedig a magyar állami eszmét veszélyeztetni akarjuk! (Ugy van! Ugy van! jobboldalon.) Az 1868-ki nemzetiségi törvény nagyon sok jogot biztosít a nemzetiségeknek, amelyeknek gyakorlatában őket háborgatnunk, óvatlanunk nem szabad, egyrészt azért, mert e jogaik törvényileg vannak biztosítva, de másrészt lovagiaságunk sem engedheti.

Ráth György, Radisics Jenő, Fittler Kamill, Györgyi Kálmán, Lipsey József — hosszú névsor lenne, ha folytatnám mindazoknak felsorolását, akik fáradhatlan munkájukkal ezeket a reményteljes és máris nagyeredményű állapotokat megteremtették. Magyar munka volt, lendülettel és okos kintartással teljes.

Mind ez a holmi kiválóan érdekes építészeti keretben talál otthont Párisban. Bálint és Jámbor urak terveztek. Le kell mondanunk arról a hálás feladatról, hogy ezt az épületet újra ismertessük, olvasóinknak beszámoltunk róla egy ízben. Épp úgy kiméretően irtunk Vágó Pál, Pataky László és Rozmayer Ferenc nagy huszárképéről, amely egészen Vágó terve szerint készült s nagyobbra azt ő keze műve. Ez majd főképpesse lesz annak a huszárteremnek, amely bemutatja a magyar huszár törzsfáját, régi és mai, külföldi és magyar típusait. Képek, fegyverek, mundaiba öltöztetett bábu, nyerges, a huszárholmi végtelen sokasága van itt szorgalmasan egybehorodva: páratlan gyűjtemény a maga nemében. Hozzá sorakozik még két érdekes kollekció: az egyikben Radisics Jenő összegyűjtötte hazai ötvösségünk remekait, a XV—XVII. századból, gótikus remek keresztelők, relikviáriumokat, erdélyi nagy művészetű kelyheket; a másik Herman Ottó kollekciója, amely néhány száz darabban bemutatja az ősfoglalkozásokat. Ezekről az öreg tudós oly remek tanulmányt irt a millenáris kiállítás főjelentésébe, hogy itt egyszerűen utalhatunk rá: olvassák el, akik ezt a kulturkört kívülről hogyire meg akarják ösmerni.

Ez a fontos és művészi levegőtől átlengett kiállítás fogalmat ad nekünk arról, hogy miképpen lesz Magyarország Párisban képviselve. Ezeréves s mégis fiatal voltunk ellenére sem félünk az igazságos összehasonlításoktól. A közönségnek jól fog esni ez az izelt: meg fogja belőle tanulni, hogyha szép és művészi holmit akar, nem kell többé a külföldhöz fordulnia.

Mintán a kormány iránt teljes bizalommal viseltetem, a költségvetést elfogadom. (Helyeslés a jobboldalon.)

Vérsi József beszéde.

Vérsi József: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Felöltött a közvéleménynek, de nem kerülte el a t. Ház figyelmét sem az a feltűnő körülmény, hogy a nemzetiségi politikának rendkívüli nyomtaték jutott a budgetvita folyamán. Egyik igen t. képviselőtársam Werner Gyula t. barátom abban a beszédeben, melynek mindannyian élveztük, elismertük, sőt csodáltuk formában eleganciáját, tartalmában gazdagságát és érdekességét, kutatta is ennek a jelenségnek az okait és két csoportra mutatott rá. Az egyik a világszerte folyó nemzetiségi harc, a másik a Lajtán túl folyó föderaliztikus processzus.

Komjáthy Béla: Ausztriában!

Vérsi József: Igenis Ausztriában! Azt jelenti „a Lajtán túl.” Igen t. közbeszóló képviselőtársamat figyelemzetem arra, hogy igen hithű, orthodox szélsőbaloldali is Lajtán túlnek nevezik Ausztriát. Többek közt Komuth Lajos fia is. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Elég rossz!) Amennyiben tehát ortetnek volnék, igen jó társaságban vagyok.

T. képviselőház: Ami a nemzetközi eszmearamlatokat illeti, legyen szabad kotsatálnom, hogy a nemzetiségi eszme a gondolatok világforgalmában ez idő szerint nem áll hatalmának tetőpontján, hanem ellenkezőleg, köztudomás, hogy tért veszített a mindinkább előrenyomuló speciális eszme javára. Az utolsó 50 esztendőben sorvatagabb, erőtlenebb a nemzetiségi eszme a nagy nemzetközi konstellációkban soha sem volt, mint ma. A nemzetiségi eszmének nemzetközi helyzetét tehát aligha lehet elfogadni magyarátatúl annak, hogy mi az idén oly feltűnően sokat, csaknem tulnyomóan a nemzetiségi kérdéssel foglalkoztunk. Marad tehát, t. képviselőház, a második ok, amelyre t. barátom rámutatott, az Ausztriában végbemenő föderaliztikus folyamat. Hát t. Ház, az én szerény vélekedésem szerint ezzel is úgy vagyunk, mint a nemzetiségi eszmének nemzetközi hatásával. Tagadhatatlan, hogy föderaliztikus folyamat van Ausztriában; van ide s tova 25 év óta. De tagadhatatlan másfelől az is, hogy soha gyengébben nem állott a szénája e föderaliztikus folyamatnak, mint éppen ez idő szerint. Hiszen Táafettől bezárólag Thunig fölfelé és előre haladt a föderaliztikus folyamat. De most fordulat állott be Ausztriában, amelynek következményeként a szomszéd állam visszakaranyorodni készül az 1867-iki kiegyezés megkötésekor és azután bekövetkezett állapotokhoz és az akkor uralkodott politikai felfogásokhoz. Tudjuk jól, hogy a föderaliztikus kísérleteknek egyelőre végük van, hogy az új regime, amely ott lábra kapott, a föderalizmussal szakít, a németeket vissza akarja helyezni az őket megillető pozícióba és egyezke a s utján akarja az osztrák államegységnek és a birodalmi tanács csonkítottan jogkörének integritását fenntartani. Amennyiben tehát az osztrák föderaliztikus folyamatnak hatása lehet a mi vitáinkra, akkor értetnem volna, ha a lefolyt husz esztendőben, bármikor folyt volna ily széles mederben a nemzetiségi vita minálunk, de legkevésbé sem fogadhatom el ezt magyarátatúl annak, hogy most fessegetjük annyira a nemzetiségi kérdést. Egyéb okoknak kell tehát szoropelniük, amelyeket azonban felesleges kutatni. A közszellem szuverén, és ha talán a közszellemnek egy szeszélye azt kívánja, hogy most foglalkozunk a nemzetiségi kérdéssel, ám legyen. Hisz tökéletesen igaza van Werner Gyula igen tisztelt barátomnak abban, hogy a parlamentári helyzet elég nyugodt arra, hogy invitáljon bennünket a nemzetiségi kérdés körében forgó eszméknek megvilágítására és tisztázására. A t. Ház szives engedelmével tehát én is a nemzetiségi kérdéssel kívánok foglalkozni (Halljuk! Halljuk!) és kiinduló pontom egy keresztut: nem az, amelyen összehozta Werner Gyula t. barátom Komjáthy Béla és Melezer Vilmos t. képviselőtársaimat, hanem egy más keresztut, az, ahol véletlen légyotón találkozunk egymással Werner Gyula t. barátom és egy olyan törekvés, amelyről tudom, hogy avval ő soha és sehol sem szeret találkozni.

Azt mondja az én igen t. barátom beszédeinek lezeleje, hogy: (olvassa) „nincs kizárva, sőt a magyar állam szempontjából csak helyeslem, ha az új képviselőválasztások eredménye gyanánt itt egy új párthoz, a szövetséget nemzetiségek pártjához lesz szerencsénk, amely e kérdést nélkülünk is minden vonatkozásában napirendre tűzi.”

Az az áramlat, amelyvel itt, e keresztuton Werner Gyula t. barátom találkozik, a nemzetiségi aspirációknak legtitkosabb áramlata. Hiszen valószínű, hogy ők is csak azt helyeslik, ők is kívánják szívők mélyéből azt, hogy kaphassanak oly erőre

künn a választó tömegekben, hogy azután itt benn a képviselőházban szövetséget nemzetiségi párt alakjában jelenhessenek meg, mely itt folytassa az a munkát, amelyet eddig kinn végzett, az államfelforgatásnak és centrifugális törekvéseknek munkáját.

T. képviselőház! Legyen szabad nekem kijelentem, hogy én azt, amit a nemzetiségek várnak és remélnek és amit a legnagyobb osodálkozásomra Werner Gyula t. barátom helyesel, hogy én azt sem nem várom, sem nem remélem és helyeselni éppen soggal nem tudnám. Nekem az ellen kifogásom nincs, nem is lehet, sőt természetesnek találok, ha a nemzetiségek által választott rokonajku, etnografailag homogén elemek ebben a Házban vagy ugyanolyan erővel jelenének meg, mint amilyenben most van szerencsénk hozzájuk, vagy esetleg nagyobbban; de hogy ők itt szövetséget nemzetiségi pártot alkossanak, tehát forradalmi küldetéssel jelenjenek meg itt a Házban, azt az én sovinizmusom, az én fajszeretetem, az én magyar hazafiságom semmiképpen sem tudná sem üdvözölni, sem remélni, sem várni, sem helyeselni.

Jöjjenek be t. képviselőház, és vegyenek példát azoktól a nemzetiségi rétegekből fakadt képviselőktől, akikhez már eddig szerencsénk van ebben a Házban. Szegődjenek a meglevő pártokhoz. Aki szabadelvű és a haladás barátja, az szegődjék a szabadelvű párthoz, aki politikai gondolkodásának tengelyül az egyházi politikai törvények revizióját tekint, szegődjék a néppárthoz, aki Magyarországnak csakis a perszonális unió alapján való boldogulását hiszi és valja, szegődjék a függetlenségi párthoz. Ez az egyetlen elfogadható alap, amelyen nemzetiségi képviselőkhöz e Házban szerencsénk legyen. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Nekünk nem kellene. (Zaj.)

Vérsi József: De hogy itt szövetségeknek, külön csoportba és hogy az állameszmének tagadását, az állam intézményeinek fölforgatását, a mi nemzeti ideáljainknak megcsufolását itt e Házban valamennyiünk szemeláttára az ország színe előtt folytassák, ebből nem kérek; és ha mégis bekövetkeznék, ennek az alakulásnak mindig a legelszántabb ellensége leszek és az ellene küzdök közt leszek a legutolsó. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

(Nemzetiségi politika.)

Ezek után, azt hiszem, tisztázni kellene valamiképp a nemzetiségi politika fogalmához tapadó félreértéseket. Werner Gyula t. barátom is, de más szónokai is a Házban, sulyt vetettek annak a kijelentésére, hogy a nemzetiségi politika irányának és tartalmának tekintetében nézeteltérés e képviselőházban, de az egész magyar közvéleményben nem lehet, az a felfogás egységes; eltérések legfeljebb a módszer tekintetében lehetnek. Még lesz szerencsém rátérni a módszer kérdésre és kimutatni, hogy a módszer nem oly lényegtelen, mint a minőnek első tekintetre látszik, sőt merném állítani, hogy minél egységesebb a magyar nemzetnek és társadalomnak, s a magyar parlament eszellemeinek felfogása a nemzetiségi politika tartalmára és irányára nézve, annál nagyobb lényeggel esik sulyba magának a módszernek a kérdése.

De az első kérdés, amelybe bele botlik a kritizáló elme, az: Mi legyen hát a nemzetiségi politika? Mert erre nézve is lényeges divergáló felfogásokat hallottunk itt magában a Házban is. Werner Gyula t. barátom nagyon helyesen azt mondja: A nemzetiségi politika legyen politika a nemzetiségről. Komjáthy Béla t. barátom ezzel merőben ellentétben ezt mondja: A nemzetiségi politika legyen politika a nemzetiségek ellen.

Pichler Győző: Ugy van!

Vérsi József: Pichler Győző t. képviselő ur azt mondja, hogy „ugy van.” A másik felfogásról sokkal többen mondják, hogy ugy van. Mindkettőnek megvan a maga subjektív jogosultsága; de az objektív igazságot kell e kérdésben keresni, mert sajnos volna, ha lezajlanék e széles mederben folyó nemzetiségi vita a nélkül, hogy a kérdés legelemből részfel ne derítettünk. (Halljuk! Halljuk!) Nem tartom nagy szerencsének, hogy az ítélő elme és a megítélendő kérdés közé odadobott egy fogalom, melynek némileg rugalmas, sok tekintetben ködös a tartalma; ennek a fogalomnak neve: sovinizmus. Önök igen nagy sulylyal emlegették a sovinizmust, de nem definiálták.

(Sovinizmus.)

En megróbáltam e Házon kívül e fogalomnak definícióját és jó lélekkel egyéb tartalmat nem találtam benne, mint a feltétlen és hajthatatlan fajszeretet. Hát ezzel ugy az íróasztalán az ember be is érheti, de azután a gyakorlati alkalmazásában a sovinizmusnak felmerülnek a kérdések. Mert polarizál-

ható ez a fogalom is. Én képzelték magának egy okos és egy okatlan sovinizmust, egy kőtekedő és egy kombatans sovinizmust, egy jogtisztelő és egy jogtipró sovinizmust. Nos e sovinizmusok melyikéért lelkesedik például Komjáthy t. barátom? Én keresem és kutatom, hogyan vajjon sovinizmuson ő mit ért? Nem tudom, helyesen fogtam-e fel, helyesen szűrtem-e le beszédéből mindazon érzéseket és gondolatokat, melyeket az ő sovinizmusára vezethetnek vissza, de azt hiszem, hogy az a koncepció, amely egy sovinizista nemzetiségi politika tekintetében Komjáthy t. képviselőtársam előtt lebeg, körülbelül ez lehet: egy könyörtelen, minden olyanon végigjáró magyar nemzet politikai, ami érzésben, nyelvben, felfogásban, kultúrában, hagyományokban és erkölcsökben nem tiszta szinmagyar. Gondolom, ilyennek képzeli ő a maga sovinizmust. Ha ilyenek képzeli, akkor legyen szabad az ő figyelme is, a t. Ház figyelmét is arra felhívni, hogy ily értelemben sovinizista politikát még egyetlen egy kormányzat sem csinált Magyarországon ezer esztendő óta. Legyen szabad a t. Ház figyelmét felhívnom arra, hogy az idegen ajku nemzetiségeknek egy egész tömegével szemben a magyar nemzetiségi politikának soha, bármilyen árnyalata és bármilyen módszere soha semmiféle agresszív vonása nem volt. Itt vannak a szepesi szászok, itt vannak a burjevácok, itt vannak a sokácok, itt vannak a dunántúli, aradi, temesmegyei pestmegyei és homtgyeai svábok, itt vannak a máramrosi oláhok, itt vannak a délmagyarországi bolgárok. Mindezekkel a nemzetiségekkel soha egyetlen kormányzatnak sem volt baja, annak sem, mely Komjáthy t. barátom sovinizmusához talán közelebb állt, mint a mai; és miért nem? Gondolom, ezt a kérdést fel kell vetni és meg kell találni róla a helyes feleletet. Azért nem, mert noha mindezen nemzetiségek ragaszkodnak ethnografiai egységiségükhöz, ápolják a maguk nyelvét, a maguk szokásait, és hagyományait, de érzésben becsületesen hozzászegődtek a magyar nemzethez, a magyar államnak hűséges polgárai és nekünk testvéreink e nagy népcsaládban. (Helyeslés és tetszés jobbfelől.) Nekünk konstatálnunk kell, hogy a sovinizmus mértékével mérve, Magyarországon eddig még minden kormányzati politika kivétel nélkül a nemzetiségi arcvonalon opportunistá volt; opportunistá oly értelemben, hogy nem azért bántotta a nemzetiségeket, mert nemzetiségek, hanem küzdött a nemzetiségekben esetleg felmerülő centrifugális államellenes törekvések ellen. Ezeket igyekezett lenyomni és jól tette, hogy korlátozta indulatait és nem mozgott sovinizmusa olyan széles körben, mint a hogy Komjáthy t. képviselőtársam kívánja.

Komjáthy t. képviselőtársam a mostani kormány nemzetiségi politikáját igen élesen és nagy szigorral bírálta; de tartanom kell tőle, hogy a mérték, amelyet alkalmaz, nem igazságos. Legyen szabad ezt bebizonyítanom. Mi itt mindnyájan a Ház ezen oldalán kivétel nélkül, Werner Gyula t. barátom is — noha az ő felfogására még rá kell térnem — gróf Tisza István ur is, Pilszky Ágost képviselő ur is, a ma felszólalt Solymossy báró képviselő ur is az 1868: XLIV. törvényeik jogi alapján állunk. Ezen a jogi alapon Komjáthy t. képviselőtársam nem áll. Komjáthy képviselő ur nem tartja jónak és helyesnek az 1868: XLIV. törvényeiket és nagyon csodálom, hogy annak módosítása tekintetében kezdeményezést magához nem ragadott eddig, mert igenis loyális eljárás lett volna azt mondani: „te kormány, magadat jogonkivüli állapotba nem helyezheted, te kövte vagy azon korlátok által, melyeket a törvény előd szab, én tehát veled szemben igazságos bírálót csak úgy gyakorolhatok, ha nézem, hogy az ő törvény által vont jogi határokat megtartod-e, igen vagy nem; én tehát, hogy veled szemben szigorubban ítélkezhessen, ezennel javaslatba hozom, hogy ragadd meg a kezdeményezést arra nézve, hogy az 1868: XLIV. törvényeiket, amelyet én nem tartok elegendőnek, amelyet obszoltálnak, a változott viszonyok által meghaladótnak tartok, változtasd meg.”

Komjáthy Béla: Mondtam is!

Vészi József: Mondta, odavetette a t. képviselő ur, de konkrét indítvánnyal nem lépett fel, pedig ezt megtenni a képviselő urnak a házszabályok által biztosított joga lett volna, és nálam a politikai szándék komolyságának cinozurája az, hogy csak odavetünk-e valamit, mint jámbor óhaját, vagy eszmét, vagy pedig a konkrét megvalósulás terére igyekeznünk vinni egy oly politikai irányzatot, amelynek helyességéről, üdvösségéről meg vagyunk győződve. De nem is erről van most szó, hanem arról, hogy a képviselő ur odavetette ugyan, hogy a nemzetiségi törvény megváltoztatása igen üdvös lett volna, de ő már a saját fantáziájában megváltoztatott törvény mértékét alkalmazza a miniszterelnök ur nemzetiségi politikájára s azt mondja: ez nem felel meg az ő

követelményeinek; de figyelmen kívül hagyja, hogy ez a nemzetiségi politika, az egyedül helyes politika, melyet felelős kormány követhet, csakis az lehet, mely egyfelől a nemzet jogait, az állam egységét feltétlenül érvényben tartja, de másfelől törvényes és jogszerű.

Azt mondtam, hogy Werner képviselő ur is az 1868: XLIV. törvényeiket tartja annak a jogalapnak, melyen a nemzetiségi politikának mozognia kell, s így e részben ellentét van köztém és Komjáthy képviselő ur között. Legyen szabad megjegyznem, hogy szerettem volna, ha ez ellentét köztük valamivel élesebb lett volna. Mert Werner t. barátom, noha minden hátsó gondolat nélkül, lojálisan, igen nagy lendülettel elfogadta az 1868: XLIV. törvényeiket a nemzetiségi politika jogalapjául, de bizonyos melankóliával hozzá teszi: e nemzetiségi politika lesiklást jelent a 40-es évek határozottabb nemzetiségi politikájával szemben és egyben-másban nemzeti lemondást is. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Igy is van!) Legyen szabad erre néhány tisztelettel megjegyzést tennem. A 40-es években a nemzetiségi politikának a magyar politikai gondolkodásban és cselekvésben igen alárendelt szerep jut. A magyar nemzeti evolúciónak ama hősi korszakában a nagy demokratikus és alkotmányos reformokról volt első sorban szó és csak ezek kísérelő jelenségeként jutott tér imitt-amott a nemzetiségi politikának. Akik a 40-es évek politikai mozgalmát csinálták és vezették, azoknak igen tekintélyes kontingense élén Deák Ferenc és báró Eötvös József állott, ugyanaz a két ragyogó alakja a nemzeti életnek, kik az 1868: XLIV. t.-c.-et inpregnálták államférfiúi bölcseséggel és hazafiai érzésséggel. Vajjon lehet-e Deák és Eötvösnek következtetlenséget vetni szemükre? (Felkiáltások a szélső baloldalon: Lehet!) Boesánat, e két történelmi alak sokkal magasabban áll mindnyájunk szeretetében, semhogy a következtetlenség vádjá ellen kellene őket védenem. Deák Ferenc és Eötvös József a nemzetiségi kérdéstről mindig úgy éreztek, amint azt az 1868: XLIV. t.-c. kifejezi. (Mozgás a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Azt lehetne erre legfeljebb felelni: ez helyes, de Deák Ferenc és Eötvös József nem fejezték ki a legradikálisabb nemzeti érzést. És tudok egy alakot, kire szintén szeretettel, tisztelettel, hódolattal tekintünk fel, ki a nemzeti érzés legradikálisabb irányát képviselte azon időkben, ki mindig következetes maradt magához bölcsőjétől a sirjáig, és ez az alak Kossuth Lajos. Vajjon Kossuth Lajos erősebb nemzeti irányt és érzést képviselt-e a 40-es években, mint az amely az 1868: XLIV. törvényeikben mutatkozik? Csak egyetlen egy tünetre akarom a t. Ház figyelmét felhívni, Kossuth Lajos mint Pestmegye követe kijelentette, hogy a mennyiben horvát testvéreink nem érzik jól magukat a magyar nemzettel való állami közösségben, ő ezer örömmel kibocsátja őket belőle minden rekrimináció nélkül. Komjáthy Béla t. képviselőtársam ellenben rekriminációkat emel a kormány ellen, mert tulságosan lazának tartja azt a köteleket, amelyet a horvát-nyagor kiegyezés terén a magyar állameszme érdekében fenntart. Én azt hiszem, hogy az az irányzat, mely Kossuth Lajosnak e felfogásában nyilvánul, ahhoz az irányzathoz képest, mely Magyarország nemzetiségi politikáját ma dominálja határozottabb nemzeti iránynak alig nevezhető.

(Szászok és oláhok.)

Werner Gyula t. barátomtól most már elbucszhatnám, ha nem kellene vele még egy kérdést tisztáznom, melyre az ő szives figyelmét, a t. Ház kegyes elnézését és rokonszenves türelmét kérem ki. (Halljuk! Halljuk!) Ezen kényes kérdés szász testvéreinkre vonatkozik.

Olay Lajos: Mostoha testvérek!

Vészi József: Majd rátérek arra is, mostohák-ó; ha igen, mi tette őket mostohákká és miként lehet őket édes testvérekké átváltoztatni. (Halljuk! Halljuk!)

Werner Gyula barátom készséggel elismerte a szász nemzetiség társadalmi erényeit, nagyfokú kulturális fejlettségét és az államhoz való legalább elméleti ragaszkodását. Mégis csodálatos, hogy abban a beszédben, mely iránt elismerésemet a Házon kívül is teljes őszinte szívvel fejeztem ki, a támadás országnézője éppen a szászok ellen fordul.

Legyen szabad nekem egy kérdést tennem t. barátomhoz: vajjon az országban lakó minden nemzetiség irányában hajlandó-e ugyanezt elismerni, vajjon elismeri-e minden nemzetiségnek társadalmi erényeit, kulturális fejlettségét és — erre fektetem a legnagyobb súlyt — az állameszmehez való legalább elméleti ragaszkodását? Az én t. barátom szűkebb erdélyi horizontból ítéli meg ezen beszédben a nemzetiségi kérdést, amiért különben csak elismerés illeti

meg, mert hiszen az Erdélynek izzó talaján a legaktuálisabb.

De vajjon helyes dinamikája-e nemzeti indulatainknak és érzéseinknek, hogyha az erdélyi részeken uralkodó nemzetiségi viszonyokról szólván a szászok ellen 95 százalékát intenzi támadó erejének és a hátra levő öt százalékot megosztja a dakóromán és panszláv igazgatók közt? Én azt hiszem, hogy ez nagy igazságtalanság, nemcsak a szászok irányában, hanem amint lessz szerencsém kimutatni, a magyar állameszme irányában is. Nekem úgy tetszik, hogy Werner t. barátom felelőssé akarja tenni az egész szászágót egynéhány zöldszász éretlen politikai bakafantokodásáért. De legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy az ily általánosítás csak igazságtalan megítélésre vezethet. A minap láttuk, hogy az ilyen általánosításnak kellemetlen következményei lehetnek. Szigeteljük el a jelenségeket a maguk természetes határai közé. (Halljuk! Halljuk!) Nekem van egy meggyőződésöm a szászokra nézve, és ez az, hogy érdekközösség van köztük és a magyar faj között a politikai, társadalmi és gazdasági élet egész vonalán. Miből meritem én ezt a meggyőződésomet? Tessék az erdélyi magyarság és az erdélyi szászok sorsát összevetni és meg fog győződni a t. képviselőház, hogy ugyanazok a veszedelmek fenyegetik őket, mint bennünket, ugyanazok az orvosszerek gyógyíthatják meg bajukat, mint a miénket s hogy tehát minden, a mi körülöttük és bennük van, arra utalja őket, hogy velünk testvéri együttérzésben védekezzenek a közös veszedelem ellen. (Helyeslések.)

Mikor én Erdélybe lementem, azt hittem, hogy szász testvéreinknek én fogom azt hirdetni; el voltam készülve bizonyos ellenszegülésre. Azonban csalódtam, kellemesen csalódtam, mert ezt ők hirdették én nekem, ők állították azt, hogy ime, csak szét kell nézni közöttünk, a számunk egyre csökken; kultúránk meg tudja ugyan tartani színvonalát, anyagi jólétünk, szorgalmunk és buzgalmunk által, de számunk egyre csökken és annak az elemnek a besziárgása, amely a mi vesztükre is tör, matematikai arányokban halad pillanatról pillanatra; jól tudjuk mi, — mondják ők — hogy a magunk ethnografiai egységének, a magunk kulturájának egyetlen sziluma van csak és ez az azilum a magyar állam és a magyar állameszme. A magyar államhoz mi épp oly hűségesen ragaszkodunk, mint Bendeguznak közvetlen ivadéka, olyan szeretettel, mint akár Debrecen, akár Gyüngyös vagy más szinmagyar város. (Egy hang balról: Igy beszélnek, de másként cselekszenek!)

Kubik Béla: Mondják el ők ezt!

Vészi József: Majd rátérek a cselekedetekre is. Ha mi magunk meg vagyunk arról győződve, hogy az erdélyi szászág a mi született szövetségünk; ők pedig meg vannak győződve arról, hogy a magyar állameszme és a magyar nemzet az ő egyetlen azilumuk az eloláhdással szemben...

Gróf Bethlen Balázs: Meg vannak róla győződve?

Vészi József: Én arról zsurnalisztikai módszer szerint igyekeztem meggyőződni és tartottam egy tömeginterviewt, egy választókerületnek minden árnyalatával beszéltem és azt mondtam, hogy a legradikálisabb szászérzésű embertől is ugyanezeket hallottam. Egyébent az ország színe előtt mondtam ezt, vannak itt szász képviselőtársaim, van a szászoknak politikai vezetőségük, van sajtójuk, meglátjuk, vajjon dezavualnak-e? (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ha ez így áll, akkor azt kell kérdeznem: mi az, hogy nem tudunk egymáshoz közeledni, hogy nem tudunk megérteni egymást? (Halljuk! Halljuk!) Szinte azt kellene hinni, t. képviselőház, hogy Budapest és Nagyszében közt van a levegőben valami láthatatlan optikai készülék, amely az innen odaméno és az onnan idejövő optikai sugarakat elferdítve adja ki. (Derültség és tetszés.) Valami nagy félreértésnek kell a két elem közt lenni, hogy ilyen végzetes elfajulásai lehetnek az érzéseknek.

(„Szász hazafulás.”)

T. képviselőház! Lássuk, igaz-e az, hogy elferdítve érkezik a mi sugaraink oda és az övéik ide? Komjáthy Béla t. barátom a szász hazafulás fejzeletjes felemlített egy dolgot, amely ellen ő a logélesekben kel ki. Ez Wolf Károly nagyszabeni takarékpénztári igazgatónak — amint tudom, a szászok csakugyan egyik vezérférfiának — akciója az erdélyi ipar érdekében.

Hazaárulás, pártütés, stb. voltak a jelzők, amelyekkel ezt illette.

T. képviselőház! Én megszereztem magának az omlékiratot, amelyben dr. Wolf Károly e tekintetben nézeteit kifejti, és minthogy Werner Gyula t. barátom azt mondta, hogy mint lábnymok a hóban

ugy mutatkozik bizonyos irányzat a szászok körében Bécs felé, legyen szabad ennek flagrans megcáfolásul Wolf Károly brochure-jének bevezető sorait felolvassom. Azt mondja ugyanis: (olvassa.) Azon meggyőződésben, hogy Magyarországon alig van vidék, amely a nagyipar meghonosítására nézve oly kedvező talajt képviselne, mint Erdélynek az iparos szász nép által lakott része, szükségesnek vélém oly irányban működni, hogy a nevezett részekbe, még pedig nem Ausztriából, hanem a minden tekintetben magasabb polcon álló és nagyobb eszközökkel rendelkező Németországból ültessünk át nagyipari vállalatokat. (Zaj) a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Hogy legyen Erdélyben még több a német! (Zaj.)

Vészi József: Ugy látszik, Wolf Károly el volt készülve erre az ellenvetésre, meg is felelt rá a következőkben: (olvassa). „A német nagyiparosok letelepedése nálunk sohasem lehet oly jelentékeny” — fájdalom, ezt a prognózist én is helyeslem — „hogy komolyan lehetne tartani ama veszélytől, hisz ez nyilvánvaló dolog. Ama német iparos, aki itten vállalatot alapít, ugyanazon viszonyok súlya alatt fog állni, amely viszonyok az erdélyi szászokat, bármilyen feltékenyen őrzik is fajtulajdonoságaikat, a magyar állam hü és megbízható polgáiraivá tették, a miről hétszázados történetük tanuszkodik. Hiszen a német elem itten Magyarországot délkeleti határan napjainkban is ugyanazon állami cél szolgálatában áll, mint a középkorban: „ad retinendam coronam,” mert ezen országgrűsz manapság is védelemre szorul.

Ha különben magyar részről a szászok magatartása ellen gyakran a szükkeblésű vagy korlátolt-ság vádjá emeltetett, úgy éppen az itten letelepülő német iparosok oly elemet képeznének, amely az elfogulatlanabb és szélesebb körű európai szempontokból kiinduló irányt a szászok között megerősítené.”

De t. képviselőház, én nem keresem ennek a kérdésnek politikai hátterét, én csak azt nézem, hogy mit akar dr. Wolf Károly. Akar behozni német tőkét a következő célokra: hogy talpra állítsa a teljesen elcseneveződött textil ipart Erdélyben; gondolom, hogy ez még nem hazaárulás, másodsor az erdélyi vas és szénműveket megszerezni és azoknak okkerint megmunkálását kezdeményezni, hogy azután — amint ő maga megírja — az erdélyi vas és széntermelés produktumaival behatolhasson a Balkánok szive középebe és ott a versenyt felvegye Belgiummal és Angliával, amelyek az ottani piacot ma monopolizálják; azt gondolom, ez sem hazaárulás; (Helyeslés balfelől) a harmadik célja pedig az, hogy az Ott folyó szabályozásával kapjon olcsó és kényelmes vízi utat, be egészen Bulgáriá középebe. Gondolom, még ez sem hazaárulás. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Hát, t. képviselőház, ha lehet belga pénzt behozni Magyarországra a közvélemény megérdemelt helyeslése mellett, ha lehetséges az — fájdalom, kevés sikerrel, — hogy francia és nem tudom, hollandus tőkét hozzanak be az országba, hát éppen a német tőkétől faszának mi? (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem!) Hát ha atól nem faszunk, igazán nem értem, hogy mivel szolgált rá dr. Wolf Károly ezen a címen a hazaárulás vádjára.

Egy másik vád, amely szász testvéreinket ebben a képviselőházban érte...

Rátkay László: Csak sógorok!

Vészi József: Hát sógorok! (Derűtség. Halljuk! Halljuk!) Egy másik vád, amely őket érte, az volt, hogy 1861-ben azokban a válságos és zavaros időkben a szász univerzitás felirt az osztrák császárhoz és kérelmezte a maga közvetlen hozzácsatolását az osztrák birodalomhoz. Hát t. képviselőház, én sem találok elég éles szót ennek a cselekvésnek elítélésére; de vajjon akkor a szászok egyedül állottak-e ebben a tekintetben? Nem tudunk mi, igen t. képviselőház, olyan magyar embereket is, akik az 1861-iki alakulásokat jóhiszeműleg elfogadták és noha elfogadták és noha ezáltal később ferde helyzetbe jutottak, az alkotmány helyreállása után mégis igényt tartottak a magyar közéletben való szereplésre és ezen igényüket a t. képviselő uraktól teljesen bántatlanul ki is elégíthették?

És tovább megyek t. képviselőház. Hogyha hiba volt a múltban, hogy a szászok, félrevezetve a korszak perverz tüneteit által, Magyarországtól el akartak szakadni s közvetlenül Ausztriához akartak csatlakozni, hát t. képviselőház, akkor Erdélyben, az erdélyi horizon közepén állva, 1861-ig kell-e visszamenünk, hogy ilyen jelenségre találjunk? Hát kérdem én, hogy nem ezen 170.000 lélekből álló, hanem millió lélekből álló nemzetiségéknél is, nem találunk olyanokat, akik még ma is el akarnak szakadni Magyarországtól és nem is Ausztriához, hanem egészen idegen államhoz akartak csatlakozni? (Egy hang a szélsőbaloldalon: Elég rossz!) Amit a szászok 1861-ben tettek a bojkottált Magyarországra ellen,

megtaláljuk azóta is számtalanszor, de 1867 óta a szászok sohasem adták ellenkező bizonyítékát annak, hogy a magyar állameszmének, a magyar állam intézményeinek hűséges barátai és engedelmes szolgálói ne volnának.

(„Ruhe und Ordnung.”)

T. képviselőház! Én egyáltalában azt hiszem, hogy ennek a nemzetiségnek a temperamentumát nem ismerik nálunk eléggé. Ez a vérmérséklet mindennek felett békés és rendszerető, és nem nyúl erőszakos eszközökhöz. Nekem volt egy adomaszerű élményem, amelyet a t. képviselőháznak, ha megengedi, rövid szavakban elmondok. (Halljuk! Halljuk!) Lent lévén választókerületemben, kerestem az eruptív szászokat, azokat, akikből kitör az erős szász nemzeti érzés. Meg akartam győződni, mi kifogásaik vannak a magyar nemzettel, a magyar állammal, a magyar állam nemzeti intézményei ellen, mi panaszkodás van ellenük és így formaliter vizsgálódásokat csináltam ott tartózkodásom ideje alatt. Megvallom, hogy ezen fürkészésem hosszabb ideig meddő maradt. De egy üszzejövetelünk alkalmával felszólt egy öreg ur, akit igen erős, radikális szászérzésű embernek mondtak nekem, és rágyújtott egy beszédre, azt mondván: „Kérem, az ur itt jár közöttünk, ráteszi a fülét a mi szivünkre, és igyekszik meghallgatni annak dobogását. Ráteszi kezét ütőreinkre és igyekszik kiismerni vértünk lüktetését. Nem tudom, hogy az ur eddig mire tanulságra jött reá, de én azt mondom az urnak, hogy bennünk hathatatlan fajszeretőt van, van ragaszkodás nyelvünkhöz, ragaszkodás kulturánkhöz, ragaszkodás ósi hagyományainkhoz, és társadalmi erkölcsainkhez. És ha az ur felmegy Budapestre, akkor mondja meg a miniszter urnak — ezt az üzenetet csak most van szerencsém neki átadni — és ebben a pillanatban vártam, hogy most valahára ki fog törni az erős szász nemzeti érzés, mondja meg neki, hogy itt minden szász szive mélyén egyetlen egy meggyőződés él és ez az: Dass Ruhe und Ordnung die erste Bürgerpflicht ist. (Élénk derűtség.)

Amely nemzetiség, t. Haz, első polgári kötelességének még a szónoki fellendülés mámorában is a békét és rendfelfenntartást vallja, az ellen a nemzetiség ellen miért pazarlunk mi agresszív indulatokat, holott annyi nemzetiségi törekvés van, amely ezeket igazán provokálja?

Rátkay László: Ezek költemények prózában!

Vészi József: T. képviselőház, nem akarok e tárgyánál tovább időzni, csak azt mondom, hogy a magyar nemzetiségi politikának a szászokkal szemben még nem merültek ki minden eszközök, még nem tetették kísérlet arra nézve, hogy megőrítsük egymást. A magyar nemzet igen sűrűn utazgat, kirándul a norvég fjordokhoz és ez nem hosszú ut nekik. Rándulunk ezentúl Szoben tájékára is, ismerkedjünk meg azzal a szász elemmel, mely szellemben távolabb áll tőlünk, mint a norvégok, habár geográfiailag itt van szomszédságunkban. A szászokról is ezt mondhatom: ők is nagyon szívesen rándulnak Göttingába, Heidelbergbe. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Az a baj! Az a baj; nekik is azt mondom, hogy jöjjenek fel ide Budapestre, (Élénk helyeslés) küldjék fel ide fiaikat, tanulják meg itt a mi nyelvünket. (Élénk helyeslés) Én konstátálhatom is ebben a tekintetben azt az öröndetes jelenséget, hogy el is jönnek ide és méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy a magyar ifjúság testvéri szeretettel öleli keblére a szász ifjakat; méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy ha az itteni tanuló a magyar egyetemen a magyar ifjaktól, a magyar ifjak társaságában megvédi hazafias érzésüket, akkor apostolai lesznek annak az érzésnek, melyet mindnyáján a legnagyobb örömmel veszünk tudomásul.

Schmidt Károly: Kolozsvárra is mennek! Budapestre is!

Vészi József: Ezt örövendezve hallom és meg vagyok győződve, hogy az a generáció, melynek vezetését ez az elem fogja kezébe venni, érzésben is, nyelvben is egészen közel fog hozzánk állni s akkor a politikai ellentétek ömögüktől elenyésznek.

(Módszer és tartalom.)

T. Ház! E kitérés után legyen szabad visszatermem a nemzetiségi politika tartalmának és módszerének problémájához! (Halljuk! Halljuk!) Talán előbb szóljunk a módszerről, amelyet egyesek ugyan lényegtelennek tartanak, én azonban oly lényegesnek tartom, mint magát az elvi tartalmat. (Halljuk! Halljuk.)

Gondolom, hogy a politikában egyáltalán, tehát a nemzeti és a nemzetiségi politikában is, amely nem önálló dolog, hanem csak a nemzeti politikának az idegen ajkakra való alkalmazása, csak egyetlen egy módszer tekinthető megengedettnek és ez a jognak módszere. (Helyeslés.) Ez felel meg egyedül nemzeti

érdekeinknek, ez felel meg egyedül az állam méltóságának. (Élénk helyeslés.) Hallottuk itt, t. Ház említeni, az erős, erősebb és legerősebb kezét, a kemény keményebb és legkeményebb kezét. A nemzetiségi politikában, általában a politikának egyéb vonatkozásában sem fogadhatjuk el ezeket a komparációkat és distinkciókat. A politikában csak egyféle kéz munkálkodhatik: a törvényes kéz, (Élénk helyeslés. Felkiáltások: Ez a helyes álláspont!) amely pallossal sujt azok felé, kik az államnak rendjét, s a nemzet érdekét vakmerően megtámadják, amely azonban istápot nyújt mindazoknak, kik az állameszmének hívei, kik ahhoz ragaszkodnak. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Hát t. Ház, ha az egész vonalon, tehát a nemzetiségi politikának frontján is a jogszerűségnek kell munkálkodnia, kell uralkodnia, akkor legyen szabad Komjáthy Béla t. képviselőtársammal szemben megjegyezni, hogy én nem koncedálom a végrehajtó hatalomnak a politikai élet egyetlen pontján sem, tehát a nemzeti politika frontján sem azt a jogot, hogy kiválassza magának vagy azokat a törvényeket, melyeknek alkalmazását helyesnek véli, vagy azokat az elemeket, melyekre a törvényeknek vagy bizonyos törvényeknek alkalmazását jónak látja. (Helyeslés és tetszés.) A törvény a végrehajtó hatalom felett áll minden tekintetben és ha mi a végrehajtó hatalomnak azt a jogot vindikáljuk, hogy magasabb állami érdekből jogn kívüli politikához folyamodjék, akkor olyan veszélyes gyakorlatnak válunk szószólóivá, mely a nemzet közszabadságát veszélyezteti. (Élénk helyeslés és tetszés a jobb- és baloldalon.)

Mert a végrehajtó hatalomtól elválaszthatatlan a kormányzati önzés és ez az önzés igen sűrűn bírhatja rá a kormányzatokat, hogy az állam érdekében összekontundálják a maguk érdekét és amit ma a nemzetiségekkel szemben tesznek, azt általánosíthatják holnap a saját véreinkre, vagy a saját véreinkben felmerülő egyes politikai jelenségekre is. Tehát követelnünk kell a joguralmat az egész vonalon, a nemzetiségi politikában is, annál is inkább, mert ha felülről bolygatják meg a joguralmat, és felülről csinált forradalom és erre alulról szintén forradalmi törekvések felelnek, pedig hasznát nyugalma, konszolidációja érdekében az ilyen tüneteket feltétlenül kerülni kell. Én tehát úgy definiálnam t. képviselőház, a magyar nemzetiségi politika módszerét, hogy alkalmazza a jognak vasszigorát minden felforgató és centrifugális törekvések ellen, mi a magyar részről jön is, a jog oltalmát pedig nyújtsa minden államfenntartó és centripetális törekvés számára még akkor is, ha idegen és nemzetiségi részről jön. Így fogjuk elérhetni azt, hogy gróf Tisza István politikai kívánsága teljesülni fog, az a kívánság, amelyet minden hazafiasan érző ember feltétlenül helyesel, hogy legyen oly nemzetiségi politika, amely sakkban tartja a magyar állammal szemközti állókat, de a mely oltalmába fogadja azokat, akik teljes szívvél hozzásegődtek, s amely nem riasztja el azokat, akik testvéri egyezkedéssel akarnak felénk közeledni. (Helyeslés.)

És már most az a kérdés merül fel, hogy ha tehát ez a metódusa a nemzetiségi politikának, mi legyen a tartalma? Nekem nincsen arra szükségem, hogy ezt definiáljam. A magyar nemzetiségi politikát definiálta a magyar nemzetnek egy örökké emlékezetes történelmi pillanatában egy oly államférfi, akinek fényes génuszát és jellemét mindnyáján becsüljük és szeretjük, jellemezte ezt a törvényhozás minden faktorának jelenlétében egy nevezetes beszédben, amely dokumentum marad abban a tekintetben, hogy egy ezredéves nemzeti fejlődésnek minden tapasztalatát leszürté és azokat odaállította határköül és irányjelzőül az új évezred küszöbére. Ez a férfiú Szilágyi Dezso. (Általános éljenzés.) Hát, t. képviselőház, vajjon Szilágyi Dezso hogyan definiálta a nemzetiségi politikát? (Halljuk! Halljuk! Olvassa):

„Szászok tapasztalata mutatja, hogy e földön csak egy erős és egységes állam képes feladatának megfelelni. Az állam és a politikai nemzet egysége a fenntartó erő. Sem ez, sem a hazafias nem követeli a Magyarországon létező különböző nemzetiségek elenyészését. A mit az megkíván, az abban áll, hogy hűséggel a magyar állam iránt mindenkinél törekvése, hogy a haza határain belül maradjon és munkájának és érzéseinek legnemesebb részét mindenki a haza céljainak és érdekének szentelje. (Általános éljenzés és tetszés.) Mert a magyar nemzet politikai egysége épp oly sérthetetlen mint a faj és valláskülönbség nélküli egyenlőség az egyéni és politikai jogok terén és az igazságos és egyenletes részesedés állami védelemben és az állami gondoskodás jótételeiben.” (Helyeslés.)

T. képviselőház! Más tartalmat a magyar nemzetiségi politikának adni nem lehet.

Es már most fennmarad t. Ház az egyetlen kér-

dés, hogy mennyiben kongruál azzal a politikai eszmével, amelyet Szilágyi Dezső felállított, az a politika, amelyet Széll Kálmán itt hirdet és az országban gyakorol. (Halljuk! Halljuk!) T. képviselőház! Ezt kiegészíti, mintegy visszhangja ennek a szónaknak az a része a miniszterelnök ur programbeszédjének, amely ezzel a tárggyal foglalkozik. Hogy szól az a rész? (Olvassa): „A magyar állami politika végcéljaként tekintendő a magyar nemzet számára folytatni az egységes magyar állam kiépítését szokásokban, intézményekben, összes gazdasági, kulturai és politikai fejlődésének erősítésével és biztosításával. (Helyeslt.) Én úgy fogok kormányozni, minden intézményt úgy fogok vezetni és a törvényeket úgy fogom végrehajtani, hogy minden nemzetiségnek felekezeti és osztálykülönbség nélkül egyenlő mértékkel mérjünk. (Helyeslt.) Továbbá, t. Ház, amikor Komjáthy Béla t. barátom azt mondta, hogy egyetért a nemzetiségi politika tartalmával, de a miniszterelnök ur ezt nem applikálja helyesen, akkor a maga módszerének feltüntetésül a miniszterelnök ur így nyilatkozott (Halljuk! Halljuk! Olvassa): „A magyar nemzeti államnak, az egységes magyar nemzetnek politikája... beveszi az egyenjogúság és a törvény előtt való egyenlőség sáncába a nemzetek, a hazának minden fiát, nemzetiségi, vallási, származási és jogi különbség nélkül, beveszi és egyenlő elbánásban részesíti, de korlátokkal; azokkal a korlátokkal, amelyeket nyelvi tekintetben első sorban az állam egysége, a politikailag egységes nemzetnek állása, a magyar állammak eszméje, a magyar törvényhozásnak, a magyar kormányzásnak és a magyar igazságszolgáltatásnak egysége megkövetel, szóval azok a nagy állami tekintetek megkívánnak, amelyek a magyar állam eszméjétől és egységétől elválasztani nem lehet (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben). Amint méltóztatik látni t. képviselő ur, Széll Kálmán, amidőn úgy fogja fel és így gyakorolja a nemzetiségi politikát: igen jó társaságban van, mert Szent Istvántól Szilágyi Dezsőig senki még Magyarországon (Mozgás és derűltetés a szélsőbaloldalon.) más helyesebb nemzetiségi politikát ennél nem követett. És mert én a t. miniszterelnök urnak nemzetiségi politikájával is egyetértek, örömmel és lelkesedéssel szavazom meg neki a belügyi költségvetést. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.)

(Személyes kérdésben.)

Werner Gyula: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! Zaj.)

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Werner Gyula: Féltreértett szavaim helyreigazítása címén kérem a t. Ház becses figyelmét. (Halljuk! Halljuk!)

Vészi József t. képviselőtársam általam nagy élvezettel hallgatott beszédében foglalkozott pénteki felszólalással és én ezt mindenképpen nagy megtiszteltetésnek tartom magamra nézve, mert hiszen legelső parlamenti beszédem virágából és töviséből juttattott nekem. Mindenekelőtt néhány ténybeli állítást kívánom rektifikálni. T. képviselőtársam beszédem bizonyos mondatának félreértésével — vagy azt is megengedem, hogy maga az a kifejezés, amelyet idezett, nem volt a legszerencsésebb és tán előidézhette nála azt a félreértést, — azt kívánja beszédembe belemagyarázni, mintha én a föderatív törekvéseknek e Háza való bejutását helyesebb és azt a magyar nemzet érdekében levőnek tartanám. E fel fogásnak azonban beszédem egész foglalatla, tartalma és iránya ellent mond. (Ugy van! jobboldal.) Én mondtam azt, vagy legalább kívántam mondani, és ezt fenntartom ma is, hogy ha a románok a passzivitást feladva, a román kerületekből ide román képviselőket küldenek, akkor a nemzetiségi mozgalom alkotmányos mederbe tereltek és megszűnnek az a csendes forradalom, amelyet ma passzivitásnak nevezünk. Hogy ez csak a magyar nemzet érdekében áll: abban, azt hiszem, t. képviselőtársam is egyetért velem. Helyreigazítást igényel az a felfogása is, mintha én az 1868: XLIV. t. cikkkel szemben valamely külön álláspontot foglalnék el. Én mondtam (Halljuk! Halljuk!) és mint egy történelmi tény említettem, hogy a 40-es évek nemzetiségi politikája erősebb volt, mint az, amely az 1868: XLIV. t. cikkben lesűrődött, de ezt annak igazolására hoztam fel, hogy bár mi az engedékenység terén előre mentünk, de azzal szemben előzettséget a nemzetiségek részéről nem tapasztaltunk. (Ugy van! Ugy van! jobboldal.) Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.) Én t. Ház, nemcsak hogy nem kívánom az 1868: XLIV. t.-c. revízióját, hanem a mai pillanatban és a mai szituációban és talán hosszú ideig még szerencsétlenebb és a viszonyok megváltoztatását látanom abban. (Helyeslt jobboldal.) Ebből én titkot nem is csinállok. Tiltakozom azon felfogás ellen is, mintha az én beszédemben politikai ellenszenvnek, vagy politikai gyűlölségnek kifejezése foglaltatnának a szavakkal szemben. T. képviselőtársam, én olyan mederben, olyan hangon beszéltem a szász politikáról, hogy ez maga is ezt a feltevést teljesen kizárja. (Ugy van! jobboldal.) Én hangsúlyoztam kiváló tehetségük és értelmiségükre való tekintettel, hogy vezük a kibékülés szükségére, de nem a közjogi és államjogi szempontok csorbításával. (Helyeslt a jobboldalon.) Igaz, hogy a román kérdéstről pénteken

hosszasabban nem nyilatkoztam, de a t. Házat hívom fel tanunak arra, hogy én ezt a kérdést legelső beszédemben már a legnagyobb részletességgel fejtegettem, amikor kifejtettem összes aggodalmaimat. Hogy tehát én pénteken erről nem beszéltem, annak egy igen egyszerű oka van. (Halljuk! Halljuk!) Ha ezt megmondom, gondolom, t. képviselőtársam is meg fog előtte hajolni. A miniszterelnök ur multkor nagy beszédében ennek a kérdésnek minden vonatkozását, minden részletét világosan, mindnyájunk megnyugvására kifejtette. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Szerencsésen és fényesen formulázta ő ebben a kérdésben az egész szabadelvű pártnak a politikáját. (Ugy van! jobboldal.) Nekem ahhoz egy befűt sem hozzátennem, sem abból elvinnem nem kell. Engedje meg tehát t. képviselőtársam, miután a román kérdésnek általa való felvetését a miniszterelnök ur beszéde után én sem tartom olyannak, mintha ezen beszéd után szükségesnek tartottam volna ezen beszédet feleleveníteni, hogy én egy tréfás megjegyzést tegyek, hogy miért cselezte ki az én beszédemben éppen a román kérdést. (Halljuk! Halljuk!) T. képviselőtársam jól tudja, hogy én olyan választókerületet képviselek, ahol a választóknak egy része román. Pénteki beszédemre való tekintettel, az előbb kifejtett okból inkább a szász politikával foglalkoztam. T. képviselőtársam helyre akarta állítani az európai egyensúlyt és így gondolkodott: ha te lútd az én zsidómat, én is lútd a te zsidódat. (Derűltetés.)

Elnök: Komjáthy Béla képviselő ur személyes kérdésben kíván szólni.

Komjáthy Béla: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Az igen t. képviselőház engedelmével személyes kérdésben és félreértett szavaim értelmének helyreállítása és magyarázása okából néhány szót kérek.

Vészi József t. képviselő ur nagyon helytelennek tartotta azt, hogy a nemzetiségi kérdést mi ezen az országgyűlésen tárgyaljuk. En azt hiszem, hogy ebben a véleményében csakugyan izolálva van, mert Magyarországnak minden igazi, hű fia ezt a kérdést nagyon is ventilálni óhajtja, mert aki komolyan tanulmányozta a mi viszonyainkat és a nemzetiségi előhaladást, lehetetlenség, hogy be ne ismerje, hogy védelemről gondoskodnunk kell és hogy a veszélytel tisztában kell lennünk. De ha volna egy indoka, a miért ennek a kérdésnek a napirendre hozatala talán nem jól vált volna be, abban lel magyarázatát, hogy csakugyan nem hittem, hogy magyar ember ajkáról olyan beszédet halljunk, mint a miyent igen t. képviselőtársam elmondani jónak látott. Abban a beszédben, melyet szükségesnek látott itt előadni, hogy minél inkább megfeleljen hivatásának nemcsak itt, de odahaza is, oly állításokat adott az én számba, akképpen magyarázta előadásomat, ami a tényekkel homlokgyenest ellenkezik. Én hivatkozom a képviselőháznak minden egyes elfoglaltan tagjára, különösen azokra, akik beszédemet hallgatták vagy olvasták, hogy azon vádák, amelyekkel az általam felhozottakkal szemben a t. barátom élt, tökéletesen tarthatatlanok. Azt mondta a nemzetiségi politikáról, hogy az én politikám kizárólag a nemzetiségek ellen irányul. Engedelmet kérek, én az ellenkezőből inculctam ki és kifejtettem, hogy én a magyar nemzet mellett nemzeti politikát akarok inauguralni. Ez egymással ellentétben van és különböző. Azt mondta a t. képviselőtársam, mikor a szovinizmust magyarázta, hogy az én szovinizmusom végig gázol mindenben. Én éppen ennek az ellenkezőjét mondtam. Ha figyelemmel olvasta vagy hallgatta volna beszédemet, meggyőződhetett volna erről. Mit mondtam szemben a miniszterelnök urral, mikor én így nyilatkoztam: Én tovább megyek, mint a miniszterelnök ur, nemcsak azt tartom helyesnek, hogy megengedjük a nemzetiségeknek az előrehaladást úgy a közgazdaság, mint a kultúra terén, hanem még nekünk köteleességünk is őket ebben segíteni, oda állni, hönük alá nyulni, hogy ezt elérhessék. De természetesen mindig oda tettem, hogy az állam ellen irányított minden törekvésüket erősen meggátolni hazafini köteleességünk.

Azt mondta a t. képviselő ur, hogy Wolf volt képviselő urat itt hazarúlással vádoltam. En ezt a kifejezést nem mondtam. Ha úgy éreztam volna, meg is mondtam volna. Én egyszerűen csak rámutattam arra a felolvasásra, s ezt most is állítom, hogy igenis olyképpen igyekezett ezen felolvasásban eljarni, hogy nemcsak a közgazdasági érdekeknek valjon szószólójává, hanem, hogy egyáltalán és főképp az ő faji jellegüknek is megerősítésére törekedett és pedig éppen a magyar állameszme ellenében.

Még egy sajtóságoz megjegyeztem is tett a t. képviselőtársam, midőn köztársaságmal vádolt engem azért, mert én a nemzetiségi törvénynek mikénti módosítására javaslatot nem tettem. Egészen sajtóságoz és új felfogás a t. képviselő uré; mert egyáltalában veve az ellenzéknek nem hivatása, nem feladata az, hogy minden ilyen szükséges alkotásra nézve, mikor nem is rendelkezik azokkal a közegyekkel, amelyek a törvényjavaslatok előkészítésére igénybeveendőek, itt törvényjavaslattal álljon elő, hanem ellenkezőleg feladata reá mutatni azon hiányokra, amelyeknek orvoslása szükséges. Hát igaz, én nem csináltam belőle sona titkot, ma sem csinállok, hogy én a nemzetiségi törvényt épp úgy fogom fel, mint azt Werner Gyula t. barátom fel fogta. Oriási hiba volt a nemzet részéről annak megalkotása. De akkor azután előállott a tisztelt képviselő ur, és hogy ezen törvénynek intencióját megvédhesse és elfoglalt álláspontjának javára magyarázhasssa, megcélolni igyekezett Werner Gyula tisztelt barátom állását. Ugyanis Werner Gyula képviselő ur, midőn a 40-es évek nemzetiségi mozgalmaira illetőleg állásfoglalására hivatkoztam, ezzel szemben Vészi József képviselő ur egy lélekzeittel bebizonyítani igyekezett Deak Ferencről, báró Eötvös Józsefről, sőt magyaról Kossuth Lajosról is, hogy ők éppen azon alapesz-

mékén skarták a nemzetiségi kérdést megoldani, amelyeken a nemzetiségi kérdés tényleg megoldott. És ekkor a tisztelt képviselő ur a 40-es évekre azt a jelzést ruházta reá, mintha a kor a nemzetiségi törekvésekkel egyáltalában nem foglalkozott volna. Erre nézve engedje meg a tisztelt képviselő ur, hogy én felvilágosítással szolgáljak. A nemzetiségi törvényt egyáltalában nem magyar szív sugallta, nem magyar ész gondolta ki. Azt a kényszerhelyzet hozta magával. Méltóztatásnak csak visszaemlékezni arra a császári leiratra, amely a ki egyezés előtt a magyar országgyűléshez érkezett és amely egészen határozottan elvárta és követelte az országgyűléstől, hogy a nemzetiségek tekintetében a nemzetiségi, faji és jogi követelmények kielégítésére mielőbb törvényt igyekezzék alkotni. Az 1868: XL. t.-cikket senki azon szempontból, mint Vészi képviselő ur kifejtette, nem védelmezte, hanem védelmezte abból a szempontból, hogy a helyzetnek kényszerűsége vitte a törvény megalkotására. De előllani a magyar embernek és előadni azt, mintha a legnagyobb politikuskok irányezsméje lett volna ez a törvény, az helytelen dolog.

Engedelmet kérek. (Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.) nem is állithatja a t. képviselő ur, hogy a 40-es évek nagy államférfiai akként, miként ő előadta, gondolkodtak volna. Tessék csak megnézni az 1840: II. t.-cikket, mely egész világosan intézkedik a katonaságra nézve is, kimondván, hogy még a tábornagyon és stabilis tisztiek is született magyarok legyenek. Határozottan azt az álláspontot foglalta el tehát, hogy a hadseregnek is teljesen érvényesülnie kell a magyar nemzetnek és a magyar nyelvnek.

Vészi József: Ez nem nemzetiségi kérdés!

Komjáthy Béla: Bocsnatott kérek, gyerünk tovább. Hivatkozom az 1840. VI. törvényekre, mely a magyar nyelvről alkotott meg. Ott van az, hogy ő felsége a magyar nemzet iránti szeretetének újabb példáját akarván adni, elhatározta a következőket: hogy ezentul az egyházi törvényhatóságok, világi törvényhatóságok egymással csak magyarul levelezzenek; a káptalani kiadások magyar nyelvűek legyenek, ítéletek csak magyar nyelven szerkesztendők és senki felkészi, papi állásra megválasztható, kinevezhető ne legyen, ki a magyar nyelvet szóban és írásban nem tudja. Ezt annak, ki a jogra hivatkozik, tudnia kell, tudnia kötelessége.

A t. képviselő ur azért, hogy tetszőlősen csinálhassa meg a szavazó érdekekben védőbeszédét és hogy eleget tehessen szász választóival szemben, az én szemembe vágja, hogy én a jognak nem vagyok barátja. Kötelességem kijelenteni, hogy ő legkevésbé hivatott arra, hogy engemet ily váddal illethesen. Én a törvénynek végrehajtását mindig követeltem és követelem. Vajjon ő hasonló módon jár-e el és követeli-e most is az 1840. VI. törvényeknek, mint élő törvénynek és jognak a végrehajtását?

A 40-es évek államférfiai e hazát szerették, lelkesültek, a nemzetet igazán meg akarták erősíteni és nem méltó senki sem arra, hogy a magyar képviselőházban azok emlékeit így meggyalázza. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Mert tényleg azt mondani, hogy egyáltalán nem törekedtek a magyar nemzet megerősítésére, a történelemnek félremagyarázása. Engedje meg a t. képviselőház, hogy a mikor az én szovinizmusomról van szó, azt én magyarázom meg, és nem t. barátom. Ha az én módszeremről van szó, én adnam elő és nem ő. Ha azonban mégis vállalkozni akarna a jövőre is ilyenre, kérem, hogyha unalmasnak tartja meghallgatását, méltóztatassék legalább elolvasni beszédemet, mert ha elolvasta volna, ezeket a vádakat velem szemben jóindulattal, igazságszeretettel nem emelte volna. Minthogy ellenkező nézetben vagyok, mint a t. képviselő ur, hogy t. i. nem perhorreskálom, hogy a nemzetiségi kérdés itt vita tárgyat képezze, kijelentem, hogy minden alkalmat meg fogok kapadni ezenel is, hogy a kérdést napirenden tartsam és legelső alkalommal, ha szükségét látom, úgy fogom kifejezni gondolataimat, hogy tán ő is meg fogja érteni.

Ezeket akartam elmondani.

(Viszonzalasz.)

Vészi József! Legyen szabad t. képviselőház, személyes kérdésben félreértett szavaim helyreállítására a t. Ház figyelmét néhány percre igénybe vennem. (Nagy zaj.) Komjáthy Béla t. képviselő ur azt insznuálja nekem, hogy perhorreskálom a nemzetiségi kérdésnek e Háza való tárgyalását. Bocsnatott kérek, én ezt annál kevésbé perhorreskálom, minthogy magam is tárgyaltam ezt. A t. Ház tudomásával én csak kutattam azokat az okokat, hogy miért fészegtejük éppen most ezt a kérdést? (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

Rakovszky István: Ez igaz!

Vészi József: Én tehát nemcsak, hogy nem perhorreskálom, hogy ő kezdte a nemzetiségi kérdés tárgyalását, hanem az ő kezdeményezéséhez csatlakoztam magam is és elég széles mederben pertraktáltam magam is e kérdés.

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy ezentul olvassam el beszédét és ab in visis ne vádoljam. Én azok közé tartozom, akik ab in visis nem támadnak senkit, és a t. képviselő ur leg több beszédét elejétől végig meghallgattam, ahol pedig választhatatlan teendőim kiszűltottak a teremből, elolvastam. Én az ő beszédeit tehát részben elolvastam, részben pedig meghallgattam és azt a kritikai anyagot, amelyely dolgom volt, az ő beszédjéből gyűjtöttem. A képviselő ur azt mondja, hogy ő még visszatér erre a tere. Hat ha visszatér, majd én nyomra fogom vezetni.

A t. képviselő ur azt a szándékot tulajdonítja nekem, hogy meg akarom gyalázni a 40-es évek dicső alakjait. Ilyen szándék fölém nemcsak távol áll, de aki azon alakokat meg akarja gyalázni, annak

velem is volna dolga, legalább is ugyanolyan sorban, mint a képviselő úrral. (Helyeslés.) A nemzeti egyetemes megőrzésében egyenlő osztályrészt kívánunk mi önkökel és kérem, szíveskedjenek bennünket ilyen vádaktól megkímélni. Én, a 40-es évek alakjait nemcsak meg nem gyaláztam, de a következetlenség vádjá ellen, amely a t. képviselő ur beszédében foglaltatik, ígygekeltem őket megvédeni.

Utolsó vádjá az, hogy én választóm kedvéért mondtam ezt és hogy az én magyar érzésem ilyen, vagy amolyan nyavalyás, vagy nyomorúság. (Derült-ség.) Engedje meg nekem a t. képviselő ur, hogy a magam magyar érzését tartsam olyannak, mint bárkiét ezen a világon. Én sem oktatást, sem szemrehányást e címen senkítől el nem fogadok, az én magyar érzésem van olyan, mint bárkié, akit e föld hord és égével betakar. (Helyeslés jobbfelől.) Erősebb tehát senki sem lehet.

Rakovszky István: Bánffyé igen! (Zaj.)

Vésszi József: Én nem beszélek személyekről, én az ellenem emelt vádakot akarom megcáfolni. Ami pedig azt illeti, hogy választóm kedvéért áldozatot hoztam a magam nemzeti érzéséből, azt hiszem hogy ahhoz az új ha igazhoz és modorhoz, amely hála Isten e házában uralkodik, ez a gyűlöletes vádaskodás nem illik. (Ugy van! jobbfelől.) Nem is hiszem, hogy a t. képviselő ur érettségét megfontolás után fenn-tartaná e vádat, amelyre én sem publicisztikai, sem rövid képviselői pályafutásom alatt reá nem szolgál-tam. (Helyeslés jobbfelől.)

(A vita folytatása.)

Melzer Vilmos: Az az élnék eszmésére, mely a költségvetési vita eddigi menetében Komjáthy kezdeményezésére főleg a nemzetiségi kérdés felé fordult, azok a különféle hangok, amelyek a kérdés körül megszólaltak, bennem, legalább némi részben, azt az érzést keltették fel, mint a sziklaszorosan felhangzó szó, amely többszörös visszhangban nehezebben érthetővé válik. Amikor én bátor voltam Komjáthy képviselő ur első beszédével s annak általános irányzatával szemben állást foglalni, e beszédnek két, tartalmilag egymással összefüggésben álló tételét ellen fordultam. Az egyik az, hogy az ország nemzetiségi politikájában a Deákparti tradíciók elmultak, el vannak temetve; a másik az — s itt szó szerint idézek — hogy faji jellegét akarja proklamálni ez az állam. Ezen két tétel ellen irányult beszédem, amidőn az ezen második tételből szerintem kiolvasható, egyoldalú faji irányzat káros, az ország békés fejlődésére veszélyes voltát hangsúlyoztam és szószóljá voltam azon Deákparti tradícióknak és azon szellemnek, amelyek 1868-ban a nemzetiségi törvényt létrehozták, s amelyek körülrészásában én e tradíciók nagynevű és messze álló államférfiai által megvont keretet egyetlen szóval sem hagytam el. S amidőn az igen t. miniszterelnök ur ellenem fordulva, helytelen dolognak nyilvánítja itt faji irányzatról beszélni, midőn velem szemben hasonló intelemmel élt gróf Forgách t. képviselő ur is, amidőn most utóbb Werner Gyula képviselő ur egyenesen nekem szegzi azt a tételt, hogy a magyar nemzet csak egyféle nemzetiségi politikát ismer: azt, amely az 1868: XLIV. t. c.-ben van lefektetve, én teljes tisztelettel fogadom minden ezen intelmeket és visszhangokat és teljes tisztelettel továbbtom őket oda, ahova szerintem tartoznak, Komjáthy Béla t. képviselő ur előbbi beszédéhez.

Werner képviselő urnak most idézett tételé, a külső látszat szerint talán utat nyithatna számomra az ő álláspontja felé, ha fel nem állított volna ő maga beszédének egész irányzatával olyan választalat, amely előtt bármily elismeréssel nyilatkozott a képviselő ur személyemről, én azonban méltatlankodva megállók. Mert ha a képviselő ur azt mondja, hogy azok a politikai nézetek, amelyeket én itt hangsúlyoztam és amelyeket felpöleltem arra a politikai programra, melynek alapján én és társaim itt e házában helyet foglaltunk s amely program a politikai modorban talán eltérésekkel, de a tartalom-ban eltérés nélkül a szász állampolgárok összeségének csak elmélet, azonban a gyakorlatban sok tekintetben nem felel meg azoknak politikai magatartás, akiknek bizalmából és politikai képviseletében mi itt ülünk és ha a képviselő ur politikai kijelentései mögött olyan irányzatokat keres, amelyek az állam egységének általam is hangsúlyozott gondolatával nem férnek össze és amelyek a mi erőnkét az állami intézmények gyengeségében keresik, én ilyen vádakban — bárhogyon forgassam a dolgot — egyebet nem láthatok, mint annak állítását, hogy politikai kijelentéseink hiányában vannak a komolyságnak, a megbízhatóságnak, az őszinteségnek. Vádra, vagy kételyre, mely határozott és világos kijelentések után politikai őszinteségünk ellen irányul, nekem válaszom nincs.

Majd kifejti, hogy természetes, hogy a magyar iratokban a helységnevek magyarul használtatnak, de viszont méltányos, hogy a német állampolgárok nyilvános irataiban és német nyelven említhessék községek neveit. (Felkiáltások. Ez nem áll!) Különben a törvények végrehajtása után a szászok is alá fogják épp úgy veini magukat, mint a többi állampolgárok. (Általános helyeslés.) Kéri a miniszterelnököt, hogy folytassa azt a politikát, amelyet a kormányra lépte óta hirdet! Ez általános békét fog teremteni. A költségvetést elfogadja. (Helyeslés.)

Élnök az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Vargha Imre: Mindenekelőtt bátor leszek a nemzetiségi kérdéshez hozzájárulni. Tenni fogom ezt azzal az óvatossággal, amelyet a politikai eszély parancsol, de azon tekintetektől által, amelyek a magyar állam létezésé eszméjéből folyólag jogosultnak nem lehetnek, magamat fészélyeztetni nem fogom.

(Élnék helyeslés a jobboldalon.) Régióta puhattam azt, hogy más európai országokban van-e nemzeti-ségi törvény oly értelemben, mint nálunk. Eltekintve Svájctól, amely tudvalegőleg nem nemzeti állam, én oly államot — meglehet, hogy hiányosak voltak kutatásaim — nem találtam. Minden külső kényszerűség nélkül, önszántunkból, talán a mult tradícióit is félre-téve, hoztuk egy nemzetiségi törvényt, amely nemcsak a méltányosság és engedékenység legvégső határáig ment el, hanem magát az állam szervezési-tását is sok tekintetben meggyengítte. És mi volt ennek a következménye? Hallottunk-e minden oldalról elismerést? A haza hű fiának valloito-e magát minden más nyelvű ember? A magyar állam tömörülésére, erejének gyarapítására irányított buzgalom látunk-e?

Most reátérek beszédemnek tulajdonképpeni vevőjére. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Kinyilatkoz-tatta azt Pulszky t. képviselőtársam és kinyilatkoz-tatta más képviselőtársam is, hogy ebben az ország-ban nemzetiségeket nem ismernek, hanem ismernek különféle nyelven beszélő hazafiakat. Ez is ilyen frázisnak megjárja; de ennek ellenében szó a tör-vény, mely igenis ismer nemzetiségeket. Az akkori törvényhozásnak is úgy látom, nehézségekkel kellett megküzdnie; mert ez a szó, hogy nemzetiségek, csak a címben fordul elő és az első bekezdésben, míg a többi szakaszokban csak nyelvekről beszél. Hát én e tekintetben röviden azt vallom és tartom, hogy a magyar államban a magyar államhatalomnak, mikor akarátat kinyilvánítja, akár a kormány, akár a kormányának alantás közegei által ennek nem szabad más nyelven történnie, csak magyar nyelven — rend-szerint. Hol van ennek a határa, hol kezdődik ez? Ott, hogy más, nem magyar ajku honpolgárainknak azért, mert más nyelvűek, az állampolgári jogok ér-vényesítését nem szabad megnehezíteni, e jogoktól őket nem szabad megfosztani, sőt inkább az eddigi szabadelvűség irányzatának megtartása mellett minden módot és alkalmat meg kell nekik adni, hogy jogaikat saját anyanyelvükön érvényesítsék. De nézetem szerint itt végződik ez a határ. Szóba került a nemzeti törvény revíziója. Azt hiszem, hogy jövőben a törvényhozás intézkedni fog ezen a téren; hiszen szerves törvényjavaslatok van-nak kilátásban; ha teszem már most, hogy az admi-nisztráció reformja behozatik, hogy a községek szer-vezéséről és a törvényhatóságok szervezéséről szóló törvény meghozatik, az idevonatkozó nyelvi intézke-dések azzal véteknék fel, hogy minden máshol elő-forduló intézkedések, amelyek ezzel ellentétben álla-nak, hatályon kívül helyeztetnek. Nem is tartom cé-lszerűnek a revíziót, sem a nemzetiségi törvény vég-leges eltörlését. Ez a törvény az akkori viszonyok és körülmények tekintetbevételével hozott, azok a vi-szonyok és körülmények azóta régen megváltoztak; törvények pedig örök időkre nem hozatnak. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Az 1867: XII. törvényekik.

Vargha Imre: És meg vagyok róla győződve, hogyha a nemzetiségi kérdés — annak nevezem — úgy oldatik meg, hogy mindenütt az illető specia-lis törvényekben bevételnek azok jogai, akik nem tu-nak magyarul, és sok félreértést fog elenyésztetni, mert akkor úgy kívánom, hogy olyanok legyenek azok a törvények, hogy meg is tartassanak, de a kormány és a kormányhatalom részéről is megtar-tassanak. És e részben a 68. XL. t. c. sok hiánnyal bír. A t. Ház jól ismeri ezt a törvényt, de talán egy és más kikerülte figyelmét és bátor vagyok (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon) erre a t. Ház figyelmét fel-hívni. Itt van mindjárt a 4 §, mely így szól: a tör-vényhatóságok az államkormányhoz intézett irataik-ban az állam hivatalos nyelvét használják. Ez töké-letesen helyes. Ez ellen nincs kifogás. Hozzá teszi azonban: (Halljuk! Halljuk a jobboldalon) de hasz-nálhatják a mellett hasábosan még azon nyelvek bár-melyikét is, melyet jegyzőkönyveikben használnak.

Hat minden elfogulatlanul gondolkozó embert megkérdezhetek az iránt, mi ennek a törvényes intéz-kedésnek, ennek a hasábosan meglehető felterjesz-tésnek, vagy irásnak tulajdonképpeni értelme? Miféle kézzel fogható jogokat tartalmaz ez, és mi ennek a praktikus célzata? Ha csak nem az, hogy ezek a törvényhatóságok abból a szempontból indulnak ki, hogy a minisztériumoknál nem tudnak magyarul, tehát nem a magyar nyelvű jegyzőkönyvet, hanem a hasábosan írt német, román, vagy szerb szöveget fogják elhatározásuk alapulá venni. Más praktikus célját nem tudom, kivéve a Rechthaberei, hogy a törvényhatóságok azt mondassák, joguk van hasá-bosan más nyelven is megtenni a felterjesztést.

Élnök: Az ülést bezárja.

Az ülést végződik délután két órakor.

BELFÖLD.

A miniszterelnök közönete. Torontai vármegye tagnapi üdvözlő táviratára Széll Kálmán miniszterel-nök a következő táviratban válaszolt:

Dr. Dellmanics Lajos alispánnak Nagy-Becs-kerék. Torontal vármegye közönségének szives üdvözlöte igen jól esett. Az abban nyilvánuló elismerésből meritek erőt a további közönel-mezés. Kérem, tolmácsolja legmelegebb köszönetemet.

Széll Kálmán.

A belügyi vita. Egy könyomatás jelentése szer-int Széll Kálmán miniszterelnök alkalmasint a Ház-holnapi ülésén fogja elmondani beszédét, amennyi-ben a belügyminiszteri tárca költségvetéséről szóló vita befejeződik. Az a hír, hogy a belügyminiszteri

tárca költségvetéséről szóló vita végén Jakabffy bel-ügyi államtitkár is fel fog szólalni, alaptalan.

Kautz Gyula utódja. Nemsokára várható — amint Bécsből írják — dr. Kautz Gyula fel-mentése a kormányzói állástól. Még e héten megjelenik Bilinszki kinevezése ez állásra és már a jövő hét elején leteszi az új bankkor-mányzó az esküt ő felsége kezébe. Az eskütétel Budapesten lesz s erre az alkalomra Böhm-Bawerk osztrák pénzügyminiszter is lejön Budapestre.

A Központi Hitelszövetkezet igazgatói. Gróf Károlyi Sándor vezetése alatt ma nagy küldöttség tisztelettel Széll Kálmán miniszterelnöknel. A küldöt-tség, amelynek tagjai voltak: gróf Bánffy György, gróf Széchenyi Imre, Godafalvi István közjegyző Ko-lozsvárról, Sándor József, Bernáth István, Nyegre László, Kornis Géza, báró Feilitzsch Arthur, gróf Vass Béla, Nedessey János, azt kérték, hogy az úrese-désben levő igazgatói helyeket a szövetkezet tagjai-val töltsék be, mint akik érdek nélkül hozzájárulna-nak a szövetkezet felvirágzásához, és akik arra töre-kednének, hogy a mezőgazdák lehetőleg olcsó hitel-hez jussanak. Széll Kálmán mindenekelőtt köszönetet mondott Károlyi Sándor önzetlen, lelkes, tevékeny munkásságáért és biztositotta, hogy irányító tanácsát mindenkor szívesen veszi. Maga is tudja, — ugy-mond — hogy a mezőgazdaság egy főérdekét képezi az olcsó hitel, és ezért a szövetkezet ügyét figyelem-mel kíséri. A miniszterelnöktől a küldöttség a pénz-ügyminiszterhez ment.

A valuta aranya. A valutarendezés aranykész-leének ellenőrzésére kiküldött országos bizottság a pénzügyminisztérium elnöki osztályában Horánszky Sándor elnökével ma ülést tartott. A bizottság átvette megvizsgálta a pénzügyminisztériumnak az aranykészletekre vonatkozó december hónapi kimu-tatásait, azután pedig megtekintette az aranykészle-tek tartalmú szekrényeket és a szekrények zárait a pánocliterambon. A kimutatásokat, valamint a szekrényeket is teljesen rendben találták. A bizottság egyszersmind megállapította az a jelentést, amelyet tavalyi eljárásáról az országgyűlés két Háza elé fog-terjeszteni.

A hazafias románok akciója. Félhivatalos for-rásból írják Nagyváradról a következőket: A hazafias román liga eszméje itt a társadalom minden körében élénk mozgalmat keltett. A megyéből is sok levél érkezik a mozgalom vezetőihez, amelyekben üdvöz-lik a mozgalmat. Fölmerült az az óhaj is, hogy az akció élére Fassie Tódor országgyűlési képviselőt állítsák, aki minapi képviselőházi beszédével a ma-gyaroknál és románoknál egyaránt élénk szimpatia-t keltett. Három nagyváradi román vezérember nyilat-kozatot tesz közbe, amelyben azt mondják, hogy a liga megalakítása fölséges, de csak azért, mert hazafiatlan románok úgy sinosenek; a tulzók nem állanak hátrább hazafiság dolgában, csak nemzetisé-güket, nyelvüket szeretik. Ha a haza veszélyben lenne, mondják a nyilatkozatban, ma is minden román kész lenne fegyverrel is védeni a hazát. Elis-merik egyébként, hogy hivatott politikusok lojális nyilatkozatokat tettek a nemzetiségekkel szemben, de e mellett nagy szükség volna a nemzetiségi tör-vény teljes végrehajtására, ami a magyar-román egyetértést legjobban mozdítaná elő. A nyilatkozat dacára a mozgalom tovább folyik, sőt már taggyűjtő-iveket is bocsátottak ki. Legközelebb közöszélik a liga részletes programját.

Küldöttség a pénzügyminiszternél. Selmecbánya küldöttsége tisztelettel ma Lukács László pénzügy-miniszternél. A küldöttség tagjai Szinyay József pol-gármester vezetése mellett Vankovics Lajos igazgató, Szancsay Miklós főjegyző, Krausz Vilmos György és Marschalkó Gyula törvényhatósági tagok. A küldöt-ség azt kérte a pénzügyminisztertől, hogy az italmé-rési illetékek a II. osztályból a III. osztályba való sorozását engedje meg s a lévai pénzügyigazgatósá-got utasssa a törvényes keretekhez való ragaszkodás-ra. A miniszter méltányolta a küldöttség fölfoga-sát és megígérte, hogy utasítani fogja a pénzügy-igazgatóságot, hogy a miniszter előbbi rendeletét minden részében végrehajtsa.

A küldöttség azután eljárt a vallásügyi minisz-teriumban s ott azt az örövendés értesülést nyerte, hogy a kultuszminiszter rokonszenven a selmec-bányai bányászati akadémiának politechnikummá való kifejlesztésével.

KÜLFÖLD.

Az ausztriai helyzet. A Koerber-kabinet ma hosszasan tanácskozott a reichsrath új ülésszakának a munkarendjéről. Ezt adja hírül egy mai tudósításunk s hozzáteszi, hogy a cseheknek az ülésszak meg-kezdésekor már szint kell vallaniok, hogy vajjon obstruálnak-e vagy nem. A többi jobboldali pártok-nak azután minél előbb kell nyilatkozniok az iránt,

hogy milyen álláspontot foglalnak el az ifju-csehek esetleges obstrukciójával szemben.

A békkéretés értekezlet cseh osztályának mai ülésében az albizottságnak a cseh tartománygyűlés választási reformjára vonatkozó jelentését tárgyalták részletesen. A jelentést dr. Eppinger terjesztette elő. Az 1—4 pontok ellen lényeges ellenvetéseket nem tettek. A választó kuriáknál (5-ik pont) minden oldalról azt a kívánságot fejezték ki, hogy az egyes érdekesportok mindakét nemzetiségi kuria keretében megtalálják a jogos kívánságaik lehető tekintetbe vételét. E pótléknak végleges megszerkesztésével Eppinger és Basel képviselőket bízták meg. A 6-ik pont felett (vetőkuriák) beható vita támadt, a melyet eddig be sem fejeztek, mert a cseh képviselők azt kívánták, hogy ezt a felette fontos pontot egyes részleteiben egy újabb tanácskozásban vitassák meg, hogy így a tartománygyűlésen való tárgyalás alkalmával minden félreértést kiküszöböljenek. Az autonóm hatóságoknál használatos tartományi nyelvre vonatkozó törvényjavaslat tárgyában tudomásul vették, hogy a 2-ik szakasz megfogalmazására nézve még megegyezés nem történt. E tekintetben elhatározták, hogy az albizottság azonnal összeüljön, mihelyt a képviselőház tárgyalásai folyamán egy szabadnap lesz.

A *Moravke Orlice* szerint parlamenti körökben nem hiszik, hogy a békkítő konferenciát a Reichsrath ülésének megkezdésével hazaküldik, hanem inkább az a nézet tulnyomó, hogy a Reichsrathot küldik két heti ülés után kisebb ideig tartó nyugovóra, hogy ezalatt a békkítő konferencia vagy teljesen befejezhesse működését, vagy legalább egyes fontos ügyök tekintetében megállapodásra jusson.

Uj fegyver a francia hadseregben. A francia képviselőház mai ülésén a hadügyi költségvetés tárgyalása folyamán *Galliffet* hadügyminiszter nagyfórtosságot kijelentést tett.

— Meglepő közölni valóm van, ugymond. *Deloye* tábornoknak, egész tüzérségünk reformatorának sikerült kézi lövőfegyvereink jelentéktelen átalakításával olyan fegyvert adni nekünk, mely hat hónap mulva alkalmazásban lesz és jósdg tekintetében minden eddigi fegyvert felülmul.

A háboru.

Budapest, február 20.

Az angol kormány, sőt maga *Viktória* királyné is örömepeve tudatja népével, hogy a délafrikai harctérről végre-valahára jó hírek érkeztek. Miben állnak ezek a jó hírek, elmondják az alábbi táviratok. Voltaképp semmi egyében, mint abban, hogy az angolok nem kaptak ki. Erősen nyomakodnak a visszavonuló *Cronje* után az angol csapatok, itt-ott egy tábornok, egy ágyut, több-kevesebb marhát ejtve zsákmányul; aminek az áll ellenében, hogy a boerok is fognak el angol marhákat, sőt katonákat és társzekereteket is. Az a hír azonban, hogy *French* már az utjába, tudniillik *elibe* került volna a *Bloemfontein*-felé igyekvő *Cronjének* s ezzel az angolok bekerítették volna a boer sereget, semmivel sincs igazolva; sőt az sincs bebizonyítva, hogy nem éppen most fenyegeti-e az angolokat a legnagyobb veszedelem, az, hogy a boerok fogják őket bekeríteni, miután olyan messzire esalták őket előre, hogy visszavonulásuk lehetetlenné lesz téve.

Kedvező híreket kapnak az angolok a natáli harctérről is, ahol *Buller* — ugy látszik — most szerencsésebben operál, mint eddig, amennyiben most a keleti oldalon próbálja *Ladysmithet* megközelíteni. Ez a lehetőség sokkal inkább megvolt akkor, mikor még először sem kelt át a *Tugelán* s hogy akkor miért szánta el magát a nyugati oldalról való előnyomulásra, azt semmivel sem lehet megmagyarázni.

Mai távirataink a következők:

(*Kimberley.*)

Cowes, február 20.

Viktória királynő ma délelőtt megszemlélte a milicia-ezredet és látható örömmel közölte, hogy ma reggel jó hírek érkeztek a harctérről.

London, február 20.

A *Kimberley* felszabadítására e hó 14-étől 16-ig vívott harcokban két angol tiszt esett el és hat sebesült meg.

Kimberley, február 20.

Kimberley környékén már ninesenek boerok. Elhagyták *Dronfieldet*, *Saltpan*, *Scholtz*nekét és *Spyfontein*t. Az angolok zsákmányul ejtettek egy 12 fontos ágyut lövészzerrel, továbbá a *dronfieldi tábornok*, amelyet a boerok 16-án éjjel elhagytak. Az éj sötétjében sok marhaesordát is ejtettek zsákmányul.

London, február 20.

Mialatt *French* tábornok *Kimberley* felé előnyomult, onnan heliográfál azt jelezték neki, hogy a boerok a várost bombázzák. *French* azt válaszolta: — Jövök a várost fölmenteni.

Kimberley azonban attól tartott, hogy a válasz a boerok hadisele és így hosszabb ideig játszott a heliográf, folyton kérdezve és felelve, míg a *kimberleyi* ostromlottak meggyőződtek, hogy *French* csakugyan közeledik a városhoz. A boerok még *French* megérkezése előtt visszavonultak. Ma indult el ismét az első vasuti vonat *Fokvárosból* *Kimberleybe*.

London, február 20.

Roberts lord tegnap délelőtt *Pardeburgból*, 30 angol mérföldnyire keletre *Jakobsdálból*, azt táviratozta, hogy *Methuen* csapatokkal és készletekkel azonnal indul vasuton *Kimberleybe*.

London, február 20.

A *Reuter* ügynökségnek *French* tábornok csapatainál levő tudósítója *Kimberley* felszabadításának részleteiről *Modderriverből* hétfőn reggel a következőket táviratozta:

Midőn 8 angol mérföldnyire voltunk *Kimberleytől*, az ostromlottak heliográf útján hírlt adták, hogy a boerok bombázzák a várost. Mi azt válaszoltuk: „Itt áll *French* tábornok hadoszlopa, mely a felszabadításra előnyomul.” Az ostromlottak, akik bizonyára attól tartottak, hogy hirasásunk a boerok kezétől ered, azt kérdezték: „Melyik ezred vagytok?” Válaszunk azután meggyőzte őket, hogy a felszabadulás csakugyan közel van. Végül a nélkül, hogy ellentállásra találtunk volna, bevonultunk *Kimberleybe*, melynek lakossága a lelkesedés hangos kitérősei közt vette körül csapatainkat és közéjük vegyült. A csapatok másnap *Dronsfeldig* üldözték az ellenséget, miután tüzérségünk elűzte őket a kopjékról. Az est beálltával a boerok sok halott hátrahagyásával elmenekültek. *Kimberleyben* a katonaság és a lakosság lóhusból élt. Az adagokat naponta a főtéren osztották szét. *Cronje* tábornok *Magersfonteinben* egy ágyut, sátrakat, élelmiszereket és ruhaneműket hagyott hátra.

(*Cronje* üldözése.)

London, február 20.

Magántáviratok jelentése szerint *Kitchener* és *Kelly-Kenny* egyre üldözik *Cronjét*, aki *Bloemfontein* felé vonul vissza. Hír szerint *French* már rá is akadt üldözése közben.

London, február 20.

Cronje seregének további sorsa még mindig ismeretlen. Hivatalosan még péntek éjjel óta nem tettek közzé semmit. Egy vasárnapról keltezett magántávirat szerint a boerok hadserege *Dronfeld* felé, *Kimberleytől* északra vonul vissza és *French* tábornok üldözése közben már rá is akadt. Más táviratok szerint *Lord Kitchener* és *Kelly-Kenny* tábornokok 6. hadosztálya üldözi *Cronjét*, aki *Bloemfontein* felé keleti irányban visszavonult. *Macdonald* tábornok a skót dandárral *Klipkraaldrift* elé vonul 20 mérföldnyire keletre, egészen *Koodoosrandriftig*. *French* tábornok pedig *Kimberleyt* szombatn elhagyta és a *Modder* folyam északi partja mentén szintén *Bloemfontein* felé vonul előre. *Kitchener* valószínűleg megkísérli *Cronje* útját érteni, vagy pedig őt *French* vagy *Macdonald* kezei közé üzni. Az angolok *Jacobsdálba* erős helyőrséget rendeltek.

London, február 20.

A *Standard* szerint az alsóházban tegnap este azt beszélték, hogy *French* tábornok megelőzte az üldözőbe vett ellenséges csapatokat s a boerokat elvágta *Bloemfontein*től, hadműveleteik céljától. A *Standard* azt hiszi, hogy ha ez a hír valónak bizonyul, a boerok nyugati hadserege megszűnt létezni.

A *Daily News* állítolag arról értesült egy minisztertől, hogy a hadügyminisztériumba olyan hírek érkeztek, amelyek szerint *Cronje* hadereje teljesen be van kerítve.

A *Daily Chronicle*nak jelentik *Modder-Riverből* 18-iki kelettel: *Delarey* *Colesbergből* segítségére akar menni *Cronjenak*, amennyiben a jobbszárnyon késlelteti a *Cronjét* üldöző angol csapatok előnyomulását.

London, február 20.

Valamennyi jelentés egyhanguan azt tartalmazza, hogy a boerok valamennyi harctéren teljes visszavonulásban vannak. *Cronje* hollétét még most sem tudják. A hadügyminisztérium azzal a hírrel szemben, hogy *Cronje* hadserege be van kerítve, kijelenti, hogy erről semmit se tud.

Jacobsdálból jelentik: Mikor *Cronje* *Magersfontein*t elhagyta, gyorsan *Konhavel* felé vette

útját és kiküldött egy szakaszt *Jacobsdál* megvédésére. De ezt nemokára feladták. *Kelly-Kenny* utolérte *Cronje* utócsapatjait, *Cronje* derékhada zöme keletfelé tovább ment, míg utócsapatjai szembeszálltak *Kelly-Kenny* dandárjával. Több oldalról megerősítik, hogy a boerok *Magersfontein*nél ágyukat cserben hagyták.

London, február 20.

A *Standard* egyik távirati jelentése, amely a *Modder-River* melletti táborból érkezik, különösen a lovakkal kiünő használhatóságát és megbecsülhetetlen szolgálatát dicséri. A csapatok mozgékonyasága hihetetlenül fokozódik e vidékeken a lovasítás folytán. A lap csak azt jegyzi meg erre a hírre, hogy ez a mozgékonyaság nagyon drága *Anglia* népének.

Brüsszel, február 20.

A transvaali követség hiteles hírek alapján konstatálja, hogy *Cronje* hadserege teljesen ép, mi által a *Bloemfontein*ba vezet út biztosítva van. *Cronje* seregét jelentékenyen megerősítették, úgy hogy az most 35.000 emberből áll. Azonkívül hatalmas ágyuparkja van.

(Angolok elfogása.)

Pretória, február 20.

A *Reuter*-ügynökség levelezője jelenti *Colesbergből*: Csütörtökön a boerokat kísértem, akik megtámadták a *rensburgi* pályaudvart. *Peller* őrnagy megérkezésekor a *Wilshire*-ezrednek két századára bukkant, amelyek visszavonultak a szomszéd kopjékra. A boerok, kik időközben segítséget kaptak *Schoemann* tábornoktól, üldözöbe vették a két századot és sikerült is az egész legénységet, három katonai kivételével, akik megmenekültek, foglyul ejteni. A halottak és sebesültek száma még ismeretlen, de a 200 főnyi csapatból foglyul esett 142 ember, köztük 44 sebesült. A boerok mindent elkövettek, hogy a foglyok szenvedéseit enyhítsék. Lóra ültették a sebesülteket egy részét, másik részét pedig pokrócokon vitték *Rensburgba*. Időközben az angol utóvéd *Rietfontein* mellett lővöldözni kezdett s kényszerítette a boerokat, hogy a sebesülteket cserben hagyják s védekezzenek. Egy ágyu kényszerítette a boerokat, hogy visszavonuljanak a hegyek közé. A boeroknak két halottjuk és négy sebesültjük volt. Most a boerok *Rietfontein* mellett az összes hadállásokat megszállva tartják. Az angolok haderejük legnagyobb részét nyilvánvalóan *Naauport* felé tolják előre, de hogy milyen rendeltetéssel, azt a boerok aligha tudják.

London, február 20.

A *Colesberg* mellett legutóbb vívott harcokról egy boer forrásból eredő távirat konstatálja, hogy a boerok elfogtak száznegy angol katonát s elvettek százharminc angol társzekeret.

Egy másik boer távirat a *Riet* folyónál elvett angol szekerekről a következőket mondja: A boerok elfogtak száz angol katonát s ezenkívül elvettek az angoloktól kétezer marhát és száz eleséges szekeret.

(*Buller* hadműveletei.)

London, február 20.

A *Buller* sikeréről érkezett magántáviratok nem mondanak újabb dolgot, amit már a hivatalos táviratokból ne tudnának. Érdekes csak az, hogy egyetlen táviratból sem tűnik ki, vajjon *Buller* elfoglalta-e *Hlangwane* hegyet is.

London, február 20.

A *Daily News*-nak jelentik *Chieveleyből* tegnapi kelettel: Az angol csapatok most megszállták a *Colensotól* jobbra emelkedő összes dombokat és a *Tugelán* innen levő *Hlangwane* hegyet is, amelyet az ellenség az éjjel elhagyott. A *Hlangwane* elfoglalása fontos stratégiai mozzanát, mert ez a hegy a boerok védvonalának szárnyát egészen *Colensóig* dominálja.

Durban, február 20.

Mialatt *Buller* tábornok a szélső jobbszárnyon folytatja mozdulatait, egyszerűen megtette a kellő intézkedéseket a balszárnyon és a *Tugelától* délre lévő állásának megvédésére, mely célból ott megfelelő számú csapatokat hagyott. Egyes boer csapatok időnkint átkelnek a folyón. Ilyenkor aztán gyakrabban esetepatékra kerül a dolog.

London, február 20.

Buller tábornok jelenti *Blocksfarmból* e hó 20-ikáról:

Egy vadászandár tegnap elfoglalta a *Hlangwane* dombot, mely *Colensot* dominálja. Az ellenség minden csapatát a *Tugela* északi oldalára vonta vissza. Hart tábornok az ellenséges utóhad esekély ellentállása után megszállta *Colensot*. Az angol csapatok most megszállva tartják a *Tugela* déli oldalán az egész vonalat *Colensótól* *Eaglesnestig*. Az ellenség, úgy látszik, minden vonalon vissza

vonul és csak a colenso-ladysmithi vasut mentén szállt meg egy hadállást gyenge utóhaddal. Hart csapatának elővédje most Colenso mellett átkel a Tugelán. Buller csékénynek tartja az angolok tegnapi és mai veszteségét.

(„Nincsenek boerok.”)

Arundel, február 19.

Arundel környékén, úgy látszik, csak kevés boer van. A szombat esti rekognoskálás alkalmával csak 600 boert láttak az angolok, azóta pedig ugyszólván egyáltalán nem láttak boerokat. Valószínűleg csak 1000—2000 boer maradt Colesbergnél, 10.000 embert pedig visszavontak Colesberg alól, hogy a nyugatról Oranjaból nyomulni angol csapatokat feltartóztatassák. A Hannover-Road-állomásról jövő angol őrszolgák tegnap találkoztak az Arundelből jövő őrszolgákkal. Kitént, hogy Hannover és Arundel között nincsenek boerok.

(Transvaal és Oranje.)

Hága, február 20.

Az Oranje-állam követe Müller kijelenti, hogy Roberts tábornagnak az oranjei boerokhoz intézett proklamációja, melyben felhívja őket, hogy Transvaal hagyják cserben, Oranjaban nagy felháborodást szült. Az oranjeiak el vannak rá határozva, hogy a transvaalakkal győznek vagy halnak.

(Békeközvetítés.)

London, február 20.

A Morning Leadernek jelentik Washingtonból, hogy az amerikai kormány Németországgal egyetemben közvetítő javaslatot tervez a hági konferencia alapján. Ugyanez a lap azt mondja, hogy Németország és Hollandia közt a boer államokra már megállapodások is történtek.

London, február 20.

Néhány lap azt jelenti, hogy az Egyesült Államok és Németország a hági békekonzferencia határozatai alapján a hatalmak közbelépését akarják indítványozni.

(Az alsóházról.)

London, február 20.

Az alsóház tegnap a hádi célokra való póthitel tárgyalta. Több óráig tartó vita után, amelyet az ir nacionalisták indítottak, a legénységéről szóló tételt 104 szavazattal 32 ellenében megszavazták. Ujabb vita után, amelyben az ir nacionalisták ismét keményen tiltakoztak a dél-afrikai háború ellen, az egész 13 millió fontnyi hitelt 207 szavazattal 31 ellenében elfogadta a ház.

HIREK.

Budapest, február 20.

— BUDAPESTI NAPLO. Február 15-én új

előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Mint hogy január 1-jén a kötelező koronaszámítás lépett életbe, és a posta csak olyan utalványokat fogad el, amelyeken a pénzösszeg koronákban van megjelölve, kérjük tisztelt előfizetőinket, hogy az utalványokon az előfizetési díjat ezentúl ne forint és krajcárban, hanem koronákban és fillérekben méltóztatassanak feltüntetni.

— A király gyöngélkedik. A király gyöngélkedik s nem hagyhatja el a budai királyi palota termeit. E miatt el kellett halasztani az Iparművészeti Múzeumban való látogatását is, amelyet ma délutánra ígért a főudvarmesteri hivatal.

— Mária Valéria főhercegnő látogatása. Az angol kisasszonyok Lipót-utcai zárdájának disztermében február 22-ikén, esütőtökön délután a nővendékek hangversenynyel egybekötött ünnepélyt tartanak, amelyen jelen lesz Mária Valéria főhercegnő is, aki ma este érkezett Budapestre. A főhercegnőt is, aki ma este érkezett Budapestre. A főhercegnőt Almásy Mária fejedelemasszony fogadja és a nővendékek részéről Hoffmann Margit beszéddel fogja üdvözölni.

— Főhercegek Kairóban. Belső telefonálják nekünk, hogy Ferdinánd Károly főherceg ma este Tiszába utazott. A főherceg onnét holnap bátyja, Ottó főherceg társaságában Kairóba megy s üdülés céljából hosszabb ideig Egyiptomban marad.

— Kórházgyógyíthatatlan betegeknek.

Örömmel konstatáljuk, hogy a szeretetnek ez a mélyen emberi paradoxona Budapesten épül. Egy nagylelkű uriaszony jóvoltából építik, s hogy céljának, — amely nem annyira tudományos, mint inkább humanisztikus — meg fog felelni, arra biztosíték az ország első főpapjának, Vaszary Kolosnak a neve. Ő lesz az új intézet fővédnöke. Özevgy San Marco hercegné szül. Nákó Milena urnő áldozatkészségéből még ez év őszén nyílik meg Ó-Budán a gyógyíthatatlan betegek kórháza: az Irgalom háza, melynek fővédnökségét az ország hercegprímása, Vaszary Kolos vállalta el, aki az új intézmény felügyelő bizottságát már ki is nevezte. Ennek tagjai Forster Gyula miniszteri tanácsos, magyar földhivatalintézet igazgató elnöke mellett: báró Gerliczy Ferenc főrendiházi tag, Kerschhofer Károly szentszéki ülnök, ó-budai plébános, Ottó Adolf, a hercegné jószágigazgatója, dr. Benze Benő ó-budai elüljáró, Bartók Géza belügyminiszteri titkár, dr. Diescher Ferenc orvos és dr. Hajduska Emil jogtanácsos. A hercegprímás e hó 19-én fogadta a tisztelgésre megjelent felügyelő bizottságot és Forster Gyula elnöknek lelkes szavakban elmondott üdvözlő beszédére adott válaszában kijelentette, hogy a nemes embaráz és hazánkban valóban hűzagnpótló intézményt úgy erkölcsi, mint anyagi támogatásban fogja részesíteni. Az alapító levél végleges megállapítása iránt a belügyminisztériumban most folynak a tárgyalások.

— Ebéd a minisztereknél. Széll Kálmán miniszterelnök ma délután 1/2 órákor ebédet adott, amelyre hivatalosak voltak: Pallavicini Ede őrgrof és gróf Széchenyi Gyula főrendiházi tagok, Berzevich Albert, Csávossy Béla, Gullner Gyula, Gyurkovich György, Ivánka Oszkár, Klobuschky János, Komjáthy Béla, Kubik Béla, Lukács Béla, Molnár Antal, Münnich Aurél, Polányi Géza, Pulszky Ágost, Radozsa János, Rakovszky István, Rosenberg Gyula, Szerb György és Vargies Imre országgyűlési képviselők.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter ma délután 6 órákor szintén ebédet magánál látta közéletünk több kitünőségét. Hivatalosak voltak: Lukács László és Pócs Sándor miniszterek nejeikkel, Darányi Ignác és Cseh Ervin miniszterek, továbbá Rakovszky István, az állami számvéviszék elnöke és neje, Csörgő Gyula államtitkár, gróf Szárpály László flumei kormányzó és Ludwigh Gyula, a magyar királyi államvasutak igazgatósági elnöke, főrendiházi tagok, de Below-Schlattau Henri, Bollasi Richard és Cucurcano Viktor konzulok, Szalay Imre miniszteri tanácsos, a Nemzeti Múzeum igazgatója, továbbá Daniél Gábor orsz. képviselő és neje, Hegedüs Loránt és neje, Lánzy Leó, Lukács Béla orsz. képviselő és neje, Neményi Ambrus, báró Podmaniczky Frigyes, gróf Teleki Sándor orsz. képviselő és neje, Taltán Béla és Tisza Kálmán.

— A jázsoi koadjutor-választás. Jászórol jelentik, hogy Ivánkovics János roznányi püspök elnökével ma délelőtt ment végbe a premonstreik koadjutor-választása. A választás iránt nagy érdeklődés mutatkozott. A rend tagjai az országban levő társházakból nagy számban jelentek meg, úgy hogy 77 rendtag szavazott. A választó gyűlésen mint királyi biztos Ivánkovics roznányi püspök elnököt. A választás eredménye a következő: első helyre jelölték dr. Takács Menyhért kassai főgimnáziumi igazgatót 57 szavazattal; második helyre Károlyi Iván nagyváradi premonstrei kanonokot, jogakadémiai tanárt, harmadik helyre Fábry Emil budapesti házfőnököt.

— Hegedüs Loránt felolvasása. A Pénztézet Tisztviselői Egyesületében ma este dr. Hegedüs Loránt országgyűlési képviselő nagyérdéki szabad előadást tartott a szociológiáról. Az előadó előbb ismertette a legújabb tudományok keletkezését egész Herbert Spencerig, aztán kimutatja, miként támadt a természettudományok nagy mesterének Darvinnak nyomán mintegy a természettudományok törvényeit alkalmazva a társadalomra és ennek életére. Végül párhuzamot vont a szociológia és a modern szocializmus tanai között és annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a szociológiának lesz feladata, hogy a szocializmus hirdetői által felkarolt utópiákat a helyes mértékre redukálja. Az előadást a jelölt számcs és díszes közönség lelkes tetszéssel fogadta. A hallgatók között jelen voltak az egyesület védnöke dr. Wekerle Sándor és a budapesti pénztézetek igazgatói közül Beck Nándor, a jelzőloghitelbank, Beck Miksa a leszámítoló-bank, Ullmann Adolf a hitelbank, Való Lajos és Havas a leszámítoló-bank, Posch Gyula és Schwarz Felix az ipar- és kereskedelmi-bank, Scheller Alajos a hazai takarékpénztár-egyesület és Leitner Zsigmond a magyar takarékpénztárak központi jelzőlogbankjának igazgatója. A vendégeket az egyesület alelnöke Székely Ferenc, a belvárosi takarékpénztár vezérigazgatója, Reimann Gyula főtitkár és Kotányi Rezső házagny fogadták. — Az egyesület március 3-án estélyt rendez, melyen Eötvös Károly tart előadást.

— Hirsch báróné alapítványa. A Hirsch-féle jótékonyági iroda tudvalevőleg a báró halálával főlöszt. Említettük már, hogy ennek helyébe a bárónának két millió koronás kölcsönalapítványa lép, aki ezt az összeget végrendeletileg hagyta hátra. Most az erre vonatkozó alapító-levelet a király is jóváhagyta s Wlassics kultuszminiszter a napokban visszaküldte dr. Weinmann Flőp kir. közjegyzőhöz. Az alapítvány állampapírokból a m. kir. állampénztárban van elhelyezve s első és főpontja következőképpen hangzik:

Az alapítvány célja:

1. Segélyre szorult izraelitákat, kivételes esetekben más felekezetheteket is, — a minék eldöntése az alapítványi bizottságot illeti meg (VIII. §.) — támogatni és nekik módot nyújtani, hogy létfontartásuk egy mesterség vagy iparág megkezdése, vagy folytatása által lehetővé tétessék.

Ily segélyre szorultak gyanánt első sorban oly személyek tekintendők, kik valamely mesterséget vagy ipart folytatnak, másodsorban kereskedők, továbbá egyéb más személyek, kiknek létfontartása biztosítható, illetve a bukástól megmenthető.

2. Bizonyos iskolai célokra szolgáló segélyek és ösztöndíjak engedélyezése.

A segélyezés kamatnélküli heti vagy havi kisebb részletekben visszafizetendő kölcsönökből fog állani 300 frtg, kivételesen 500 frtg. Különös esetekben segélyajándékokat is adnak, de évi korlátozott összeg erejéig. Továbbá iskolák alapítására, ösztöndíjakra és rosszul díjazott érdemes tanítók segélyezésére is adnak összegeket. Az alapítvány fölött 9 tagu bizottság rendelkezik, mely az alapítónó kinevezése szerint a következő tagokból áll: Herz Mária és Pfeiffer Amália urnők, továbbá hevesi Bisitz Lajos igazgató, dr. Brüll Ignác angol konzul, Forrai Gábor államvasuti felügyelő, dr. Friedmann Bernát ügyvéd, budai Goldberger Berthold nagyiparos, gelsei Gutman Vilmos királyi tanácsos és dr. Weinmann Flőp királyi tanácsos, akihez (Andrássy-ut 6. sz.) a kérelmek irásban adandók be.

— Panama Belgiumban. A panama nemzetközi, a panamának nincs hazája. Afféle utazó, akiről hol innen, hol amonnan hallani hírt. Ez idő szerint Brüsszelben van és bankszabadalom-működik. A szocialista képviselők proklamációt intéztek a nemzethez, amiben tiltakoznak az ellen az óriás korrupció ellen, amely a kamarában elharapózott. Negyvenhat exminiszter és szenátor nevét közlik az irásban. Ezek mind a bankszabadalom megújítása mellett szavaztak és — ezért a szolgálatért mind pénzt kaptak a banktól. Azt is ígéri, hogy még teljesebb lesz majd a kompromittáltak listája.

— A Budapesti Ujságírók Egyesületének ma délután választmányi ülése volt Vészi József elnökkel slatt. Az ülés elején Szatmári Mór főtitkár bejelentette, hogy maróthi Fürst Jakabné kétezer koronát küldött a segítőalap javára, az egyesület elnökéhez intézett következő levél kíséretében:

Mellékelve tiszteletteljes átszarmazatok Nagyságodnak 2000, azaz kétezer koronát azon kérelemmel, hogy ezen összeggel, melyet boldogult férjem emlékére maróthi Fürst Jakab és neje néven alapítványul szántam a Budapesti Ujságírók Egyesületé javára, rendelkezni méltóztatassék. Kiváló tisztelettel Budapest, 1900. február 19-én. Maróthi Fürst Jakabné.

A választmány hálás köszönettel vette tudomásul az adományt és elhatározta, hogy azt maróthi Fürst Jakab és neje címen külön alapítványképpen fogja kezelni. — A Petőfi társaság átiratot intézett az egyesülethez, melyben azt kéri, hogy az egyesület a társaság március tizenötödiki ünnepén testületileg részt vegyen s egy szónok által is képviseltesse magát. A választmány az egyesület elnökét, Vészi Józsefet kérte fel, hogy a Petőfi társaság szabadság-ünnepén beszédet mondjon az egyesület nevében. Foglalkozott a választmány ezután a panaszos feljelentéssel, mely az egyesület egyik tagja ellen nyújtottak be, aki az Uj szász című folyóiratban a sajtótestületet érzékenyen sértő cikket tett közzé. Az alapszabályok értelmében az illető egyesületi tagot a mai ülésre megidéztek, aki megjelenven, a választmány előtt kijelentette, hogy cikke megírására erősebb indulat bírta, de tartalmával sem a sajtótestületet, sem egyéneket bántani nem akart. A választmány a kijelentést kielégítőnek találta s ezzel az ügy felet napirendre tért. A folyó ügyek elintézése után két új egyesületi tagot vettek fel. Az ülés végén Vészi József elnököt, mai parlamenti szűzbeszéde alkalmából a választmány zajos ovációkban részesítette.

— Munkás a király előtt. Ő Felsőge a tegnapi kihallgatás alkalmával fogadta Ritska Mátyást is, a Steinschneider cég művezetőjét, aki kitüntetését jött megköszönni. A király körülményesen tudakolta a 45 év óta egy helyen dolgozó munkás viszonyait és örömeinek adott kifejezést a fölött, hogy ismét egy érdemes munkást volt alkalmá kitüntetni.

— **Andréét megölték az eszkimók** Ami új hír Andrééről érkezik, az már csak szomorú lehet. A találgatásnak, remélgetésnek most már körülbelül mindenkorra vége. A vakmerő léghajós áldozata lett nem is annyira a tudománynak, mint inkább egy lehetetlen vállalkozásnak. Kevés újat jelent tehát a sorsában az a hír, amit Stockholmból kapott a berlini *Localanzeiger*. A hír szerint az elmúlt októberben több eszkimó jött le Churchillfúrta s elmesélték, hogy azokat a fehér embereket, akik az égből szállottak le egy fehér gömbbel, rabló eszkimók megtámadták és megölték. Azt is mondták, hogy ismerik a rejteket, ahová eldugták a rablók a léggömb maradványait. Lehet, ez a hír igaz is, nem is, mind egy. Andréét, akármicsoda verzió szerint halt is meg, nem igen látja többé a hazáját.

— **A párisi kiállítás Budapestén.** Az Iparművészeti Múzeumban ma nyílt meg az a kiállítás, melyet a párisi kiállítás számára készült *huszárterem*, az *ősfoglalkozások kiállítása*, a régi magyar ötvösművek gyűjteménye és a modern iparművészeti osztály kiválóbb tárgyainak bemutatása végett rendeztek. E próbakiállításnak a célja, hogy a közönség fogalmat alkothasson a párisi kiállítás magyar osztályának legnevezetesebb részeiről. A próbakiállítás főreze a huszárterem, amely *Vágó Pál* tervei szerint készült és az ősfoglalkozások kiállítása, melyet *Herman Ottó* állított össze. A kiállítás *Szalay Imre* muzeumi igazgató felügyelete mellett *Radisich Jenő* főrendező, *Ráth György*, az iparművészeti társulat elnöke, *Györgyi Kálmán*, a társulat titkára, dr. *Szendrey János* muzeumi ör és *Lipsey József* muzeumi titkár, *Juhász Zsigmond* testőr-százados és dr. *György Árpád* udvari levéltáros közreműködésével készült. Ma délután a sajtó képviselői és meghívott vendégek tekintették meg a kiállítást. A vendégek közt voltak: *Hegedűs Sándor* kereskedelmi miniszter, *Zsilinszky Mihály* közoktatásügyi államtitkár, *Liechtenstein herceg* és gróf *Paar* főhadsecgéd, *Riffaud* francia főkonzul, gróf *Szapáry László* és Pál, gróf *Széchenyi Béla* leányaival, *Szerényi József* miniszteri tanácsos, *Vértessy Kálmán* osztálytanácsos, *Höhnél* szárnysegéd, gróf *Andrássy Aladár*, gróf *Szechenyi Gyula*, *Márkus* főpolgármester, *Halmos* polgármester, *Vigh* Albert iparoktatási főigazgató stb. A vendégeket *Lukács Béla* kiállítási kormánybiztos, *Miklós Ödön* kormánybiztos-helyettes, *Szalay Imre*, *Ráth György*, *Vágó Pál*, *Radisich Jenő*, *Herman Ottó*, a kiállítás többi rendezői továbbá dr. *Kovács Gyula* igazgató, *Boross Samu* a kiállítási sajtóosztály főnöke és a kormánybiztosság többi tisztviselői fogadták. *Hegedűs Sándor* miniszter kiállítás megtekintése után melegen gratulált a kormánybiztosnak és a kiállítás tervezőinek. A muzeumból a társaság *Thék Endre* gyárába hajtatott, ahol a királyi palota *Szent-István*-termét nézték meg. A kiállítás — melynek méltatásával mai tárcánk foglalkozik — ma délután nyílt meg a közönség számára és 25-ikéig mindennap reggel 9 órától este 8 óráig lesz látható.

— **Haláloság.** *Lenhossék* Adólf nyugalmazott királyi főmérnök e hó 19-én 71 éves korában Budapesten meghalt. Temetése holnap délután fél 4-kor lesz a németülgyi temető halottas-házából.

— **Sterneok báró.** *Bécsben* elfogtak egy *Sterneck* bárót, egy hamisát. A neve ugyan *Sterneck* (Vilmos), de a báróságot csak úgy vette fel. Nemrégiben házassodni akart s egy mázoló-mester, akivel megismerkedett, bevezette egy gazdag családba, ahol eladó lány volt. Az apa, egy háziúr, jó szemmel nézte a fiatal ember közlekedését, aki miniszteri hivatalnoknak és tartalékos hadnagynak mondotta magát s a leány is meg volt elégedve. A dolog jól indult, de egy napon a vőlejtől 900 koronát kért bizonyos illetékekre, amelyet a nemesi előnév felkutatásáért kell fizetnie. Akkor mégis csak megmondta magát az öreg és tudakozódott. Elment abba a házba, melyet jövendőbeli veje a lakásául megjelölt. Ott lakott csakugyan egy miniszteri hivatalnok, de az nem a báró volt. Most már gyanút fogott a háztulajdonos, tudakozódott a rendőrségnél, de ott a gonosztevők albumában megtalálták a báró ur arcképét. Szélhámos bizony már régóta ez a fiatal ember, aki házassági szédelgéseket, s egyéb huncutságot követett már el. Többször ült már fogházban. Ezuttal megint letartóztatták.

— **Házasság.** *Grossmann Sándor* eljegyezte *Spiegel Franciska* kisasszonyt, *Spiegel Lipót* leányát Budapesten.

Dr. *Szekely Mihály* ügyvéd, törvh. biz. tag Temesvározt, eljegyezte *Schnitzler Gizella* kisasszonyt, *Schnitzer Lipót* leányát Nagybecskerekben.

Dr. *Weisz Jenő* szabadkai ügyvéd, eljegyezte *Halbrohr* Bianka kisasszonyt Szabadkáról.

— **Vihar a Quarerón.** Egy flumei táviratunk szerint borzasztó vihar dühöngött ma délelőtt a flumei öbölben, veszedelembre döntve sok kisebb hajót. Négy beérkező vitorlás közül a tengerészeti hatóság gőzösei és a révkalauzok hármát mentettek meg, míg a negyediket, egy *Kadja* nevű görög hárombócot a házmagas hullámok a torpedógyár előtt partra vetettek. A vihart felhőszakadás követte sűrű villámlással. Félő, jegyzi meg a távirat, hogy a nyílt tengeren nagyobb szerencsétlenségek is történtek.

— **A bukaresti gyilkosság.** A bukaresti politikai gyilkosságról, amelyről már megemlékeztünk, újabb a következőket jelentik Bukarestből: Sok sikertelen fáradság után végre sikerült *Fitoszky* gyilkosát, *Boice* Illieffet vallomásra bírni. *Boice* beismerte, hogy a szófia és oehridai titkos bizottságokkal összeköttetésben állott, ugyancsak a többi bulgáriai és macedóniai bizottságokkal is. Bukarestben a szigorú felügyelet miatt ily titkos bizottságok csak ritkán fordulnak elő. *Fitoszky*knak sikerült egy oehridai és utána több más bizottságba bejutni. E bizottságok számos tagját elárulták a török hatóságoknak, minek következtében több bizottsági tagot letartóztattak. Ezekről többé nem lehetett hallani. A bizottságokban áruolokra gyanakodtak és a gyanu csakhamar *Fitoszkyra* hárult, kinek halálát elhatározták. De ez megsejtette a veszedelmet és eltűnt. *Boice* és négy társa lettek megbízva, hogy *Fitoszkyt* megölik, bárhol találják is. A megbízottak sok várost bejártak, de hiába keresték a halálnak szánt áruolt. Végre *Ruscina* helységben véletlenül megtudták, hogy a keresett ember Bukarestben van. Itt érte el *Fitoszkyt* végzete. *Boice* ugyanis rábeszélte *Trifanovot*, hogy az áldozatot azzal jelölje meg neki, hogy a meghatározott nap estéjén karonfogást megy vele. *Trifanov* engedett a kívánságnak és a gyilkosság megtörtént. *Trifanov* eleinte azt állította, hogy *Fitoszky* a fejszecepást következtében hangtalanul összeesett. *Boice* azonban azt vallja, hogy a meggyilkolt a csapásra feljajdult, mire *Trifanov* elbocsátotta az áldozatot, ki az utca közepéire rogyott. *Boice* erre még egy csapást mért rá és megvizsgálta, hogy haláláról meggyőződjék. Az áldozat zsebeit már nem volt ideje kikutatni, mert lépéseket hallott közeledni, mire megkötökött.

— **Megöltött betörő.** *Kiss István* szegvári születésű 38 éves helynéküli szijgyártólegény az éjjel a külső váci-ut 117. szám alatt lévő nábán alkuleszal felnyitotta *János* Ferenc hentesmester üzletét. A zajra felébredt a közelben lakó *Zsebedics Antal* házmester s a bolt felé tartott. Amint a betörő a házmestert észrevette, neki rohant, hatalmas kést villogtatva kezében, de nem tehetett semmit, mert *Zsebedics* észrevette szándékát s előrántva revolverét, a betörőre sütötte. A revolver *Kisst* bal combján érte. Az előhívott mentők kötözték be sebeit s vitték a rendőrségi rabkórházba.

— **Halál a vonaton.** *Ruzicska János* 56 éves magánzó a déli vasuton Arcóból Budapest felé való utazásban a főváros közelében birtelen rosszul lett és meghalt. A holttestet Budapesten letették a vonatról és beszállították a törvényszéki orvostani intézetbe, ahol fel fogják boncolni, hogy megállapítsák halálának okát.

— **Öngyilkos uriaszony.** Egy szerencsétlen, beteges uriaszony lett ma éjjel öngyilkossá a fővárosban. Nem volt itt állandó lakos, csak a férjével levő leányát jött látogatni s ott a leánya lakásán követte el az öngyilkosságot. Az Ó-utca 33. számú ház egyik földszinti lakásában lakik *Tettel Sándor*, egy nagy fővárosi kereskedő cég utazója, a feleségével. Pár éve, hogy *Tettel* megnősült s feleségül vette özvegy *Csanády* Ernőné, egy vidéki birtokosnő leányát. Özvegy *Csanády*nek gyakrabban feljött a fővárosba, meglátogatni a leányát s ilyenkor mindig hetekig idefönn tartózkodott. Most körülbelül nyolc napja ismét feljött, ezuttal azonban azért, hogy gyógykezeltesse magát súlyos baja ellen. Több orvossal konzultált az idős ur asszony, de úgy látszik nem nagyon biztatták, mert az utóbbi napokban nagyon szomorú volt már. Többször így nyilatkozott a veje előtt, hogy nem érdemes élni annak, aki beteg. Ám a család mégsem aggódott az idős ur asszonyért, mert senki sem gondolt arra, hogy sötét tervekkel foglalkozik. Ma este együtt vacsoráztak özvegy *Csanády* és leányával és ennek a férjével. Vacsora alatt látszólag még elég jó hangulatban volt s úgy tiz óra tájban ment be a szobájába s lefeküdt. Mielőtt aludni ment volna, érzékenyen megcsókolta a leányát, de ez sem tűnt föl *Tettel*nek. A lakásban minden elcsendesedett már, amikor egyszerre — úgy tizenegy óra tájban — fegyverdörrenés hangzott ki özv. *Csanády*nek szobájából. *Tettel*né kétségbeesetten szaladt be édesanyjához, akit ott talált az ágyában fekvő; fejéből patakzott a vér s az ágy előtt hevert a revolver, amelyvel föbe lőtte magát. Gyorsan a mentőkért telefonáltak, orvost hívtak, de ezek sem tudtak segíteni a szerencsétlen asszonyn, akit a lövés rögtön megölt. Özvegy *Csanády* — mint a család mondja — betegsége miatt lett öngyilkossá; legálább egyéb okot el sem tudnak képzelni hozzátartozói. Holttestét a rendőrség a törvényszéki orvostani intézet boncterembe vitette.

— **Sztrájk a tanítóképzőben.** Kedélyes pedagógiai állapotok lehetnek a kolozsvári tanítóképző intézetben. A növendékek kimondták a sztrájkot és semmi egyebet nem követelnek esérébe azért, hogy újra elkezdjenek tanulni, mint hogy az igazgató, bizonyos *Orbók* nevezetű urat vigyenek el tőlük valami másik iskolába. Az igazgató ur tudniillik nem valami finoman kezeli az ifjúságot s ha egész valóságában igazat lehet adni a híreknek, bizony egy-egy pof is elesattan az intézetben és aki adja, az az igazgató ur. Azonkívül még kriminálisabb panaszok is vannak a kolozsvári tanítójelölteknek. Az igazgató ur a butorait a növendékekkel tisztítja, bizonyára némely kerti munkákra is fölhasználja őket. A sztrájk általános és nem volt semmi haszna az elkecseregett tanítójelöltekkel szemben a tanfelügyelő intervenciójának se. Hiába magyarázta meg a növendékeknek azt, hogy helytelen utra léptek az erőszakoskodással, azok azt felelték, hogy torkig vannak az igazgatójukkal s adjanak nekik másikat. Ezek után bizonyára szigorú vizsgálat deríti ki majd, hogy kiérdemelte-e az igazgató ur a sztrájkot.

— **Asztalosstrájk Berlinben.** Berlinből táviratozzák, hogy ott nagy asztalos-strájk tört ki. Eddig mintegy 7000 butoraszalos 150 műhelyben szüntette be a munkát. Követelésük odairányul, hogy a gyengébb munkások legalább 24 márká heti bért kapjanak és hogy darabszámban dolgozó munkások bére felemeltesse. Az asztalosmesterek tegnap este tartott értekezletükön elhatározták, hogy e követeléseket nem teljesítik. Ma mégis vagy 60 asztalosmester teljesítette a munkások követelését és ezer asztaloslegény tovább dolgozik. Attól tartanak, hogy az asztaloslegények bérmozgalma a rokon iparágakra is ki fog terjedni.

— **Baleset a pályaudvaron.** A kőbányai felső pályaudvaron egy kis baleset történt ma este, amelynek szerencsére nem lett komolyabb következménye. Egy tehervonat mozdonya ugyanis valamiképpen kiugrott a sinekből és ennek következtében *Kabun* Elemér mozdonyvezető és *Bárdi László* főbőbő könnyebben megebesültek. A vonatnak magának semmi baja sem történt.

— **Eltűnt leány.** *Leitgeb* József kertész, aki az Angyalföldön, a Frangepán-utca 1570. szám alatt lakik, feljelentést tett a rendőrségnél, hogy 21 éves *Emma* nevű leánya a múlt hónap 24-ike óta nyomtalanul eltűnt. Az eltűnés körülményeiről *Leitgeb* a következőket mondotta el: Leánya, *Leitgeb* Emma, aki 21 éves, csinos leány volt, anyja halála óta keresztanyjával lakott együtt. A leány huzamosabb idő óta viszonyt folytatott *Manó* Ferenc henteslegényvel, aki *Jankó* Ferenc hentesmer Külsőváci-ut 87. szám alatt lévő üzletében volt alkalmazva. A múlt hónap elején *Manó* egy délután meglátogatta kedvesét, aki vele ment el sétálni és nem is ment haza többé. Másnap *Leitgeb* elment *Manó*hoz, hogy megkérdezze tőle, hova tűnt a leány. A legény ekkor elmondta, hogy kedvesét a gazdája szakácsnőnek fogadta fel. *Leitgeb* belenyugodott ebbe, amikor meggyőződött arról, hogy a legény elbeszélése megfelel a valóságnak és hazament. A szerelmes pár körülbelül három hétig élt együtt. Január 24-én összevesztett és azóta *Leitgeb* Emma nyomtalanul eltűnt. A rendőrség erőlyesen nyomozza, de eddig nem tudott a nyomára akadni.

— **Somossy Mulató.** *Ada Colley*, a legfenomenálisabb énekesnő, aki a három vonalas A egyetlen birtokosnője, csütörtök, február 22-ikén fogja a Somossy Mulatóban négy estén át tartó vendégszerelést megkezdeni. A vendégjáték iránt nagy az érdeklődés, jegyek már ma kaphatók a nappali pénztárnál.

(x) **Akácia-arokrém** 2 korona. Akácia-szappan 1 korona. Akácia-poudre, fehér, rózsá, kréme 1 korona. E kiváló arczépítő és tisztító készítmények törvényesen vannak védve. Kaphatók a gyógyszerárakban. Főraktár: *Krieger Gy.* gyógyszerár Budapest, Kálvinter.

FŐVÁROS.

(*) **Az iparoktatásügyi bizottság** ma délután ülést tartott *Faller* Ferenc tanácsos elnöklése mellett, aki üdvözölve a megjelenteket, tudatta, hogy a polgármester öt bizta meg a tanügyi ügyosztály vezetésével. Gróf *Festetics Géza* tanácsjgyűző előterjesztette az iparos inasiskolák tanácsidejének régóta vajudó ügyét.

Szabadalmakat Értékesítő Vállalat

Budapest, VII. Erzsébet-körút 17. szám.

Kieszközl szabadalmakat, financiroz találmányokat és belajstromoz védjegyeket és mustrákat. Felvilágosítás díjtalan.

A bizottság hosszas eszmecsere után abban állapodott meg, hogy a jelenlegi rend (hetenkint 3 óra) megváltoztatásával, a jövő iskoláév kezdetétől fogva hetenkint kétszer: délután 5—7 közt történjen az oktatás. Együttel hozzájárul a bizottság az ügyosztálynak ahhoz az előterjesztéséhez, hogy az általános inas-szakiskolák megszűntése mellett, a szakirányú iskola fölléltatása alapos tanulmány tárgyává tétessék s az ügyosztály — a költészetvel együttesen — mutassa be az idevágó tervezetet. Kimondotta végül a bizottság, hogy ugyanezzel kapcsolatban tárgyalják a fővárosi könyv- és könyvnyomtatás-szakiskolájának a kérdését is.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** A Filharmonikusok főpróbája.** A filharmoniai társaság szerdán Kubelík Jan közreműködésével rendkívüli hangversenyt rendez az Operában. De a közönség annyira érdeklődik a fiatal cseh hegedűs iránt és a filharmonikusok olyan praktikus emberek, hogy a szerdai hangversenyt főpróbára címén már ma, kedden bemutatták azoknak, akik a szerdai koncertre nem kaptak jegyet, s akik valamivel olcsóbb helyárakon hajlandók voltak megőlleni az Operaház nézőterét. Az egy rókáról két bört nyuzó élelmesség ezáltal Istennek tetsző dolog, mert a jövedelem nem privát zsebekbe foly, hanem a filharmoniai társaság özvegy és árvasegélyező alapját gyarapítja. A ma délelőtt 11 órakor tartott főpróba csak annyiban különbözött a rendes hangversenytől, amennyiben a nézőtér valamivel homályosabb volt, mint az esti előadások alkalmával. Egyebekben pedig azok, akik a mai főpróbán jelen voltak, olcsóbb áron ugyanazt hallották, amit holnap drága pénzért a hangverseny publikuma fog hallani. Kubelík Jan, a fő-attrakció, ezáltal is megjelent (igaz, hogy a fehér nyakkendőt csak holnap este köti föl) és eljátszotta Tartini Ördög trilláját és Paganini Hegedűversenyét, sőt a karzatlan tomboló fiatalság tapsaira ráadást is adott a *Lammermoori Luciból*. A szenális emberkének, úgy látszik, annyi időt sem hagyunk, hogy megnyiratkozzék, mert a haja január óta rettenetesen megnőtt. Ellenben a szegény kis vézna test még jobban lesoványkodott. Így fest egy ártatlan zseni, akiből tőkét csinálnak. Sokan néztek részvételt a szegény fiúra, aki most dícsőségben és honoráriumban utazik s akire az a nemes misszió vár, hogy egy év alatt százezer forintot hegedűlőn össze magának és kétszázezer forintot a — managerjének. Ez a szertelen mohóság katasztrófával végződhetik, mert a teher rendkívül nagy, a vállak pedig véznák. A lázas pénzkérés helyett ráférne egy kis pihenés; nemcsak a fizikuma, hanem a művészete is hasznát látna belőle. Bizonyos impresszáriákat rendőreleg kellene távol tartani az ilyen most éró, becses gyümölcsfaktól. — A főpróbán különben eljátszották a *Nürnbergi mesterdalnokok* bevezető zenéjét, a Grieg-féle *Peer Gynt*-suitet, a Csajkovszky-féle *H-moll szimfónia* harmadik tételét és Liszt első magyar rhapsodiáját. Az Opera összes karmesterei kirukkoltak Erkel Sándort kivéve. A sort Mader Raoul kezdte meg, folytatta Szikla Adolf és Kerner István és befejezte Benkő Henrik. Valamennyi vezérkönyv nélkül, par coeur dirigált. Emlékező tehetségük van, annyi bizonyos.

**** Népszínház.** A Népszínház közönsége ma Kolozsvár felé is tapsolt. Odamondta a kincses városnak:

— A mi cigányunk is nagy, a mi cigányunk is tőkéses...

És egyiknek a babérjait sem tépte meg az egybevetés. Mert Szabó Antal bizvást állíthatjuk Szentgyörgyi mellé. Hanem azért szent a béke, — igaz, hogy nem is volt háborúság... Csupa szív és csupa humor Szabó Antal Zsiga cigánya, művészi tőkésesség a játéka. A közönség a művészt tüntetőleg ünnepelte; volt a levegőben valami lokálpatriotizmus is, a mi a többé-kevésbé üres házakhoz szoktatott népszínműnél kétszeres ráritásként hatott. A színpalak mögött intím ünnepség folyt le az első felvonás után. A Népszínház tagjai nevében Szirmai üdvözölte Szabó Antalt és egy ezüstkoszorút adott át neki, amelybe ez a mondat volt bevéve: *Szabó Antalnak, a kiváló művésznek és kedves pályatársnak.* Az Otthon tagjai nevében dr. Guthi Soma üdvözölte szép szavakkal a derék művészt és egy hatalmas babékoszorút nyújtott át; a koszorú szalagján az a felírás ékeskedett: *Szabó Antalnak, a legszerényebb és a legérdemesebb magyar művésznak.* A jelzők közül az egyik nem a sablonos jelzők közül valót. A művészetben a telekkönyvi adatok igen jelentéktelen szerepet játszanak, de az elmúlt héten sokat emlegették, hogy Szentgyörgyinek kis háza van Kolozsvárról és a patriarkális környezete táplálja művészetét. Nos, Szabó Antalnak Rákos-Szent-Mihályon van egy kis hajléka, ott lakik s a fővárosban is vendég. Meg is becsülik eléggé, és méltán be-

csülik. A ma esti előadásnak különben *Blaža Lujza* és *P. Lukács* Juliska szintén ékeségei voltak, őket is ünnepelte az ünnepelő hangulatú közönség. Horváth Vince, Kiss Mihály, Szirmai, Siposné és Ujvári játékkukkal nagyban hozzájárultak az est sikeréhez. (H—u.)

**** Budapesti Zenekedvelők Egyesülete.** A komoly zene kedvelői már évek óta fájdalommal nélkülözik a fővárosi hangversenyeken a nagyobb koncepciójú zeneszámokat. Így például oratorium évek óta nem szerepel fővárosi hangversenyen. A *Budapesti Zenekedvelők Egyesülete*, az egyetlen testület, mely hivatott volna, a közönség érdeklődését a komolyabb zene iránt ismét felkelteni, egymaga nem viselheti a tetemes költségeket, melyekkel ez a vállalkozás, az első időben legalább, föltétlenül járna. A *Lipótvárosi Kaszinó*, mely már eddig sem riadt vissza nagyobb áldozatoktól a művészet érdekében, amint értesülünk, szubvencionálni szándékozik a Zenekedvelők Egyesületét. Az erre vonatkozó indítványt a Kaszinónak eddig már *százötven* tagja írta alá és a legközelebbi közgyűlésen tárgyalás alá kerül. A Lipótvárosi Kaszinó ez újabb áldozatkésztségét biztosan hálás örömmel üdvözlük mindazok, akik a könnyű zeneszámokon kívül szívesen látnának a hangversenyműsorokon itt-ott komolyabb, nagyobb zeneszámokat is.

**** Vidéki színészet.** *Barna* Jolánt, a zini akadémia jelesen végzett növendékét, ki már vizsgalati előadásain is általános feltűnést keltett, *Somogyi* Károly igazgató a nagyváradi új színházhoz szerződtette.

**** Kubelík Jan a Telefon Hirmondóban.** A Magyar Királyi Operaház zenekarából alakult Filharmoniai Társaság az Operaházban ma este a saját özvegy és árva segélyező egyesülete javára jótékonycélú hangversenyt rendez, melyen Kubelík Jan hegedűművész is közreműködik. Kubelík a hangversenyre, aki oly hírtelen világhírű muzsikussá nőtte ki magát, az Operaház színpaja szerint az összes jegyek eladattak. Mily kellemes most annak a helyzetnek, akinek *Telefon Hirmondója* van. Ha nincs jegy, ugyan úgy meghallgathatom odabaza, — vélekednek az előfizetők s méltán, mert a beszélő újrag a hangversenyt is teljes egészében közvetíteni fogja az előfizetőknek. A hangverseny 1/2 óra kezdődik s erre riadóval hívja fel a közönség figyelmét a Telefon Hirmondó. A hangverseny után a Hirmondó rendes esti programja következik.

Tudós professzor Hatvani.

— A Vígyszínház bemutatója. —

Budapest, február 20.

Mindenekelőtt mondjuk meg azt, hogy a költészet igazi szelleme suhant ma este végig a *Vígyszínház*-on. A fiatal, modern magyar irodalomnak egy erőteljes, tehetségtől duzzadó ifjú tagja idézte fel és hintette ezét szág még száz káprázatos színben és ugyanannyi csengő rimben, úgy ahogy a fülünk és a szívünk régóta szomjuhozott utána...

Mielőtt csak szólnánk is a darabról, amelynek ma este volt a bemutatója, beszélünk kell egy felejtethetetlen képről, amely a mai premiór-estének az első felvonás után a *Vígyszínház* nézőterén a szemünk elébe tárult s amely kép elválaszthatatlan beletartozik a mai est hangulatába.

Ez a kép a következő: *Jókai* Mór, a koszorú, akinek a debreceni ördögös professzor és a garabonciás diák kedves alakjai az ő irodalmi alkotásaiban, s aki maga énekelte le a régi diáknótákat, amelyekre a mai est fiatal szerzőjének szüksége volt a darabja számára, — a koszorú egy első emeleti erkélypáholyban ült fiatal életpárjával, mikor az első felvonás után felpattant a páholy ajtaja és a siker legédesebb boldogságának a derűjével arcan, berontott a mesterhez, a *Tudós professzor Hatvani* ifjú szerzője, *Makai* Emil.

A költőkirály és a fiatal poéta melegen kezelt szorított egymással s aztán ott lehetett látni őket egymás mellett ülve, halkán elbeszélgetve egymással. A fiatal poéta arcan a kegyelet és a hála kettős érzése:

— Mester, neked köszönhetjük valamennyien, akik csak vagyunk!

A koszorú költő arcan a boldog megelégedettség sugárzása:

— Tanítvány, nem volt az életem hiábavaló, mert nemcsak könyveket alkottam, hanem követőket is, akik a költészet magasai felé szárnyalnak, miként Te is!

S mialatt agg költőkirály és fiatal lantos így összeleplekettek szellemükben, a közönség az erkélypáholy felől fordult s tapsolt hosszan, lelkesen...

A *Tudós professzor Hatvani* bemutatójáról szóló ezt a beszámolómat ennek a fentebbi képnek a hatása alatt írjuk. Mert ebben a képben van benne a mai színházi estének az igazsága.

Makai Emilt, a *Tudós professzor Hatvani* szerzőjét mindenekelőtt úgy kell megértékelnünk, hogy ez a fiatal poéta, a különféle dakadens irodalmi irányok

föltött lebegve, a költészet ideális magasságai felé tör és a színpadot is, amely az élet tükré, ebbe az ideális magasságba kísérti meg felragadni.

A *Tudós professzor Hatvani* szerzője, miután a sikamlós operettek fordításai révén a színpad közelségébe jutott és tele szivta tüdőjét „színpadi levegővel,” szinte természetes, hogy a líra teréről, amelyen eddig alkotott, Thália a maga karjai közé csábította. Gyors egymásutánban írta meg *A kalandot*, (*Szécsi* Ferenczel együtt), a *Robinsonokat* és *A királyné apródját* (*Heltai* Jenővel együtt.) Ezek a rövidlekezetű, egyfelvonásos apróságok, mint előre sejtteni lehetett, csak arra valók voltak, hogy belekóstolgasson a színpadi alkotások nehéz technikai formájába, de ezek után a drámai apróságok után, — amelyek igazi csecsebecsei voltak a nemesen szárnyaló költészetnek, — előre lehetett sejtteni, hogy a poézisnek ez a fiatal argonautája merre felé hajózik.

Célja, amely felé vágyott, nem lehetett más, mint a magasabb fajtájú vígjáték az ő klasszikus, verses formájában.

Ma este elibénk állt a *Tudós professzor Hatvani*val:

— Itt van, ez az a tér, amelyen lenni akarok valamivel!

A legmagasabb irodalmi cél felé törő fiatal szerző ritka szerencsés kézzel keresett tárgyat. *Hatvani*, a mult századbeli, debreceni professzor, a kávinista voltaireánus filozófus, akiben fészket ver a tagadás szelleme, aki korát és mindenekelőtt környezetét meghaladó tudása révén az ördögösség hírébe kerül, a legalkalmasabb hőssül kínálkozott egy magasabb fajtájú vígjátéknak.

Lássuk, hogy a mi fiatal szerzőnk miképpen oldja meg azt a nem könnyű feladatot, hogy *Hatvani* professzort vígjátéki hőssé egyénítse:

*Hatvani*ról lévén szó, akinek személye körül egész misztikus legenda fejlődött ki, szinte természetesnek találjuk, hogy *Makai* a magyar *Faustot*, mielőtt darabjának nekiindult volna, egy előjátékban vezető elibénk, amely a pokolban játszódik le. A pokol ura, Belzebub, fel van bősztülve a föltött, hogy hatalma csökkenőben van a földön, s mikor híret veszi a debreceni professzornak, aki a létét tagadja, ördöglegényeivel maga elé hozatja *Hatvanit* a pokolba. Ez az előjáték, természetesen csak álomképe a professzornak, s álombeli képzelete mindazokkal az alakokkal fogja körül, akikkel együtt él a házában. Mindenekelőtt ott van a saját Veronka leánya Galagonya fiatal boszorka képében, vén gazdasszonya Orsolya, mint a pokolkirály felesége, Belzebub maga a professzor házában rejtőzködő garabonciás diák és a nagytű Bencediák, akit *Patvar-ördög* képében lát a pokolban. A professzor álomképe azonban folyik tovább, amikor Belzebub nem bír a makacs professzorról, aki semmiképpen, se akar himni az ördög létezésében, a pokol királya arra ajánlkozik, hogy csodával fogja meggyőzni létezéséről. Galagonya (*Veronka*) boszorka három hajszálából gyűrűt fon az ujjá köré: ha azt megcsavarja háromszor az ujjá körűl, meg fog jenni előtte akkor is ha ébren lesz. A professzor ennek fejében elírja lelkét az ördögnek.

Ezután kezdődik a darab.

A professzort ott látjuk a laboratóriumában, úgy a hogy a könyve mellett elaludt. Mindárt az első jelenésben látjuk, hogy a professzor mint fog beleesni a vígjáték utvesztőjébe. *Naszályi* János, az ördögösség hírében álló garabonciás diák, aki a babonás debreceniek elől a professzor házában rejtőzködik, bucsuzkodik *Veronkától*, mert nem akar többé terhükre lenni. A fiatalok szeretik egymást s a leány nem akarja addig elvosztani a diáktól, amíg egy babonájának nem enged. Három hajszálát kitépi és alvó édes apja ujjá közé csavarja, mert azt tartja a babona, hogy akkor ásó, kapa se választja el a szerelmeseket egymástól, ha a leány ilyen gyűrűt csavar az apja ujjá körűl.

Ez az előjátékbeli álomjelenettel finom összekombinált gyűrű sodorja bele a vígjátéki komikumba az ördögtagadásában erős debreceni professzort. És csakugyan, mikor a professzor felébred álomból és később megpillantja ujján a gyűrűt, valóban veszi az álombeli képet a pokolban és hiteltelensége egyszerre megröppan, maga is babonássá, ördög-hívóvá lesz.

Mikor aztán a babonás debreceniek dühe elől házába visszamenekült *Naszályi*t a nép rajta követeli, ő maga is vasváltól ragad és kész a garabonciás diáktól felnyársalni, — ha a garabonciás diák nem lenne furfangosabb valamennyiüknél és egy kéznél levő ördögmaskarába nem bujnék bele s nem jelenék meg előttük úgy, mint az élő eleven ördög. Ez véglegesen leszedi a professzort a lábáról. *Naszályi* így újra menekül, a babonás nép pedig belekezd

egy szent zsolnába, amelyet aztán a professzor fúj a legerősebben.

Ezzel a hatásos jelenettel végződik az első felvonás.

A második felvonás kint játszik a debreceni nagy erdőn, a Csonkatorony közelében. Ebben a Csonkatoronyban rejtőzködik el Naszályi. Hajnalra jár az idő s az éjjeli cécóból hazatérő kollégiumbeli diákokat látjuk, amint a nagyerdőbe nyíló titkos földalatti alaguton visszatérnek a kollégiumba. A debreceni nép, a professzorral az élén, processzióban úzi az ördögöt. Ez az ördög-hajszolás vonul végig az egész felvonáson, amelynek drámai akciója abban kulminál, hogy Hatvani professzor Veronka leányához fordul, hogy adja ki a garabonciás diákokat, amit a leány megtagadván, a professzor a nép dühenek szolgáltatja ki saját leányát. Veronka élete veszedelemben van s ki tudja, mi baj nem éri, ha a Naszályi újra nem terem ott az ördög képében és a professzort magát nem viszi el.

Persze csak a kollégium pincéjébe, ahol a harmadik felvonás játszik. A kibonyolítással gyorsan végez a szerző. A pincébe jön a többi szereplő is s itt Hatvani professzor hamar meggyőződik róla, hogy Belzebub csakugyan nem más, mint Naszályi s az az irás, amit az ördögnek adott a lelkéről, sem egyéb álomnál; beleegyeznek tehát, hogy a fiatalok egymáséi legyenek, a nagytű Bence pedig elveszi Dorka néne álomszuszék leányát, Esztit.

Ez a *Makai* darabjának a cselekménye. Hogy ennek a cselekménynek ne lennének meg ugy koncepciójában, mint felépítésében a maga fogyatékosai, azt nem lehet mondani. Szívesebben látunk volna ugyanis a *Makai* vigjátékában egy olyan Hatvani professzort — aki jobban is megfelelt volna a róla fennmaradt tradícióknak, — aki nem adja be olyan könnyen a derekát Belzebubnak, hanem aki tudásában és ebben gyökeredző tagadásában megvetve a lábát, ő maga fittyot hány az ördögnek, mint azt a szegény, utóljára szánalmassá váló öreg embert, aki babonásabb és féltősebb akármelyik vénasszonynál. Így, azt hisszük, Hatvani alakja méltóbb is maradt volna ahhoz a magasabb fajtaú vigjátékhoz, amelynek *hőse* lehetett volna, míg így csak *eszköz* tudta tenni. Egy második hiányossága a *Makai*-vigjátéknak, hogy azzal a drámai effektussal, hogy Naszályit megjelenteti az ördög képében — aminek az első felvonás végén, mikor először történik, megvan a teljes hatása — a második felvonásban, ugyszólván, visszaél, mert Naszályi újra meg újra az ördög képében pattan elénk. Ez egyhangúvá teszi a drámai hatást ott, ahol a hatásnak titka éppen az akció fokozásában rejtezik.

De mikor ezeket a kifogásainkat felhozzuk, tulsókat követelünk egy fiatal szerzőtől, mikor egy olyan magasabb fajtaú vigjátékot kérünk tőle számon, amelyen semmi kivételt találni ne lehessen.

Ilyet csak nagy mesterek tudnak és mesterré az idő érleli az ifjú tehetségeket a színpadon...

Van azonban a *Tudós* professzor Hatvaninak egy olyan tulajdonsága, amelyről nem lehet másképpen beszélni, mint a feltétlen elismerés és a feltétlen dicséret hangján. Ez a darab nyelvezete.

— Le a kalappal uraim! — kiálthatjuk oda minden magyarul verselő poétának.

A *Tudós* professzor Hatvani nyelvi szempontból olyan irodalmi alkotás, aminő már jó egy évtizede nem volt magyar színpadon. Ez a fiatal poéta nemcsak technikailag mestere a nyelvnek, a nyelv zenéjének és színének, de nem akadunk diktációjában egy henyé sorra, egy bombasztikus mondásra, egy üres frázisra. Csupa igazi költészet ez a darab, ahol a csengő szó nem fűrészeket fed, de mélyen átérzett érzések, epigrammatikus élel kihagyezett ötletek és mélyeséges gondolatok csengenek füllünkbe a legklasszikusabb formában.

És ezért is mondtuk, hogy ma este az igazi költészet lakozott a *Vigszínház* csarnokában. Ami elismerés, babérban és tapsban, a *Tudós* professzor szerzőjének jutott ma este, — pedig bőven kijutott neki mind a kettőből, — azt mind becsületesen megérdemelte. És a közönség szívesen adózott elismerésével, mert érezte, hogy egy igazi tehetségnek nyújtja oda, akinek a magyar irodalom még sok szépet fog köszönni.

Ebből az elismerésből kivetheti a maga részét a *Vigszínház* is, amely ma este *Makai* Emil darabjával a költészetek egy becses alkotását juttatta a közönség elébe...

Hátra lenne még, hogy az előadásról szóljunk. Röviden foglaljuk egybe a mondani valónkat: a *Vigszínház* minden egyes tagja, akinek szerep jutott a darabban, a legjavát adta annak, ami művészi ké-

peségéből telt. *Hegedűs* (Hatvani professzor), *Fenyvesi* (Naszályi), *Nógrádi* Jolán (Veronka), *Nikó* Lina (Orsolya), *Hunyadi* Margit (Dorka), *Varsányi* Irén (Esztika), *Tapolczai* (Bence) és apróbb szerepekben *Szathmáry*, *Rónaszéki*, *Balassa*, *Bárdi*, *Szerémi*, *Gyöngyi*, *Pécsi* Paula és *Győző* játszottak a darabban. Külön kell megemlékeznünk egy csöpp leánykáról, *Halász* Jolánkáról, aki nemcsak megenni valóan kedves volt, hanem meglepő színpadi tehetséget mutatott egy kis fiú-szerepben.

A darabot a *Vigszínház* a legnagyobb gonddal rendezte és állította ki, amivel fényes bizonyítást adott arról, hogy a hazai drámai produkciót is a legnagyobb szeretettel karolta fel.

A szerzőt, akiről már megirtuk, hogy több szép babérkoszorút kapott, és a szereplőket sokszor hívták. A közönség az est során többször zajosan ünnepelte *Jókait*, aki páholyában felálva köszöntö meg az ovációt. Sok tapsot kapott *Kun* László karmester is, aki a darabhoz részben nagy ízléssel válogatta össze a régi magyar dalokat, részben pedig egy pár igazán szép eredeti zeneszámot is irt.

(M—5.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ Az izraelita-magyar irodalmi társaság ma este 6 órakor felolvasó ülést tartott *Agai* Adolf előnkéle alatt, nagyszámú előkelő közönség jelenlétében. Az első felolvasó *Rothauser* Miksa a hirlapírói kar kitűnősége volt, aki a *Zsidóság a művészetben* című értekezésében azzal foglalkozik, hogy vajon alapos-e azoknak a véleménye, kik a zsidóságot, az ókori műveltség e kiváló típusát a művészet terén abszolút tehetetlenséggel vádolják. A vallási törvény eltöltötte a zsidókat az életet, vagy a természetet utánzó művészetektől, de itt van a zene, melynek hagyományképp ránk meradt hatalmas emlékei eléggé bizonyítják a zsidó nép érzékét a művészet iránt, itt van a zsidó dráma, melynek nyomait Krisztus előtt majdnem kétszáz évvel találhatni. A képzőművészet terén a zsidók összehasonlíthatatlanul kevesebb eredményt mutatnak fel. Az ecset és a véső kezelésétől vallási törvény tiltotta el a zsidókat, amellet viszontagsággal, küzdelemmel teli multjuk másfél terelte a tehetséget. Szereplésük a képzőművészet terén akkor kezdődik, amikor a felvilágosodottság napjának melegítő sugara új életre ébreszti a zsidóságot és azóta vannak világhírű zsidó festészek, zsidó festők, kiváló zsidó szobrászok és építészek. Végül annak az óhajnak ad kifejezést, bár minél hamarabb elérkezneek az a pillanat, amelyben egy remekmű megítélésénél senkit a világon nem fog érdekelni a művész hitvallása és az igaz tehetségnek még az sem fog megártani, ha — véletlenül zsidónak született.

A nagy tetszéssel fogadott felolvasás után *Alexander Bernát* a *Venecei kalmárról* tartott rendkívül érdekes értekezletet, behatóan fejtegetve *Shylock* jellemét.

FARSANG.

)(*Ujságírók mulatsága.* A budapesti újságírók estélyének programja a legapróbb részletig elkészült. A hangverseny műsora gondosan be van tanulva és minden szám keresztülvitele teljesen biztosítva van úgy, hogy a hatalmas, kilenc elsőrendű számból álló műsoron semmi változást nem kell tenni. A bizottság most már az estély báli oldalával foglalkozik kizárólag és már megkapta a táncrendeket, amelyek képes újságot ábrázolnak nádtartókkal. Az előkészületek már annyira haladtak, hogy a *kör-magyarból* esütörtökön délután tartják meg a kiválasztott párok a főpróbát. A jegyek napról-napra jobban fognak úgy, hogy az elsőrendű helyekből alig van még néhány darab. A még rendelkezésre álló jegyeket naponta délután 3—6-ig árulják az egyesület helyiségében (Kerepesi-ut 17. I. em.)

)(*Angol-amerikai táncmulatság.* A fővárosban élő angolok és amerikaiak ma este a Royal-szállóban táncmulatságot rendeztek. A mulatságon nagyon sokan voltak jelen, úgy, hogy alig lehetett táncolni a teremben és így természetes, hogy a rendezőség által ígért nemzeti táncok bemutatása sem sikerült. A társaságban megjelent egypár külföldi főkonzul és konzul. A mulatságot az angol himnuszszal nyitották meg, majd megindult a tánc, amely jó hangulatban hajnalig tartott.

)(*Az atléta-vezetők mulatsága.* A magyar atlétikai klub vezetői osztrálya ma este a budai vigadóban táncmulatságot rendezett, amely olyan fényesen sikerült, hogy kedélyességben és fesztelenségben alig volt még ilyen mulatság az idei farsangnak. A rendezőség fíradozása igazán nem vezett kárba,

mert előkelő és nagy közönség volt jelen a mulatságon, amelynek vezetői meg tudták találni a módot arra nézve, hogy mindenki jól érezze magát. A hölgyeket csinos táncrendekkel lepték meg, amely egy kartonlapra festett evező alátét ábrázol, mely a klub színeit jelképező szalagon függ. A tánc pontban fél tizkor kezdődött s a párok jó kedvvel és kitartással járták egészen hajnalig. A négyeseket mintegy 80 pár táncolta.

Nyílttér.

Kaphatók Budapesten, Károly-kürt 9. szám és vidéken minden jobb üzletben, mely magvakat tart.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ *Főügyészek a király előtt.* A csütörtöki általános kihallgatás alkalmából, *Hammersberg* Jenő koronagyűsz, dr. *Katona* Béla koronagyűsz helyettes és dr. *Székely* Ferenc budapesti főügyész együttesen megjelennek ő felsége előtt, hogy kineveztetésüket megköszönjék.

§§ *A koronagyűsz-helyettes esküje.* Dr. *Katona* Béla, az új koronagyűsz helyettes, ma délelőtt tíz órakor tette le esküjét a Kuria összes ülésében. *Szabó* Miklós kuriai elnök üdvözölte a teljes számban megjelent bírákat s jelezte, hogy az ülés egyedi tárgya dr. *Katona* Béla eskütelétele lesz. *Németh* Lajos bíró felolvasta a kinevezési okmányt, mire az új koronagyűsz-helyettes letette az elnök kezébe hivatali esküjét. Ezután az elnök üdvözölte meleg szavakban.

— *Méltóságod —* ugymond — addig, míg a főügyészség látta el a Kurianál felgyűlémet ügyeket, többször megfordult e magas testület előtt. Ezen szerepléséből eléggé ismeretes méltóságod ügybuzgalma. Most, hogy az új törvények sok terhet rónak a bírósági személyek vállaira, reméljük, hogy ezután is hasznos tevékenységet fog méltóságod kifejtene s felmerülő nehézségeket vállalva sikerülni fog elhárítani. Ebben a reményben örömmel üdvözölöm méltóságodat most elnyert új állásában.

A megleghangos elnöki üdvöző szavakra *Katona* meghatva válaszolt és midőn köszönetet mondott a Kuria nevében kifejezett jókívánatokért, így folytatta:

Ugy mint a multban, a jövőben is kötelesség-érzet és buzgalom fogja áthatni munkámat. Ugyanazon az uton fogok haladni most is és bizton hiszem, hogy a Kuria tetszését és megelégedését teljes mértékben kiérdemelhetni szerencsés leszek a jövőben is.

Az ünnepélyes aktus erre az új koronagyűsz-helyettes életébe közben véget ért.

§§ *Esküdtészeki tárgyalás Komáromban.* Az új büntető perrendtartás életbe lépése óta ma volt a *komáromi* törvényszéknél az első esküdtészeki tárgyalás, mely iránt a közönség élénk érdeklődést tanúsított. A tárgyalás előtt *Pulay* Géza törvényszéki elnök lendületes beszéddel méltatta az új intézményt és üdvözölte az esküdtéket. Az ügyészség nevében dr. *Biró* Kálmán, az ügyvédi kar nevében dr. *Kolbe* szólt fel. Tárgyalásra *Biagi* Antonio olasz bányamunkás bűntörpe került, akit azzal vádoltak, hogy 1898. szeptember tizedikén az Annagyölgben lévő koromban munkatársát: *Kutschera* Józsefet kilenc késszurással megölte és nejt egy késszurással súlyosan megsebesítette. Vádolt tettét beismerte, de részegséggel védekezett. A tárgyalás vezetője *Pulay* Géza törvényszéki elnök, bírák: dr. *Kéry* Miklós és *Makk* József, a vádat dr. *Biró* Kálmán királyi alügyész képviseli, vádolt részére dr. *Kolbe* Dezső rendeltetett ki védőt.

A bizonyító eljárás befejezése után az esküdtészekhez öt kérdést intéztek. Az esküdték hét szavazattal többet a bűnösséget mondták ki, mire a törvényszék a vádoltat két évi és hat hónapi börtönré ítélte. Közvédlő és vádolt semmiségi panaszt jelentett be, míg a védő az ítéletben megnyugodott. A tárgyalás nemcsak azért volt érdekes, mert ez volt az első esküdtészeki ügy, hanem mert vádolt olasz és egy szót sem beszélt magyarul, és így kihallgatása és az egész tárgyalás Somogyi Ede budapesti olasz tolmács közbejártásával folyt le. Ez a körülmény, hogy a kezdet nehézségeivel kellett megküzdnie a bíróságnak, okozhatta, hogy a különben egyszerű tárgyalás az egész napot igénybe vette, és már hét órára járt az idő, mikor az elnök az ítéletet kihirdethette.

KÜLÖNFÉLÉK.

† **Diner à l'Arabe.** Így neveztek egy különös ebédet, amelyet Oppenheim Miksa, az ismert nevű sportsmann adott, aki ez idő szerint Kairóban tartózkodik. Kicsi asztalokon terítették. Festői látvány volt az, amint a hatvan vendég a keleti szőnyegekkel és drága himzésekkel pompásan díszített termekben ültek, a hölgyek szép toalettekben, az urak frakkban és egyenruhákban. Selyembe öltözött, turbános arabok nagy, trébelt ezüstpólai való kancsókkal állottak a vendégek háta mögött. A husz fogásos ebéd kézművelés kezdődött. A levesből és a többi fogásból is minden asztalhoz egy-egy tálal vittek, amelyet az asztal közepére helyeztek és a vendégek az ujjakkal láttak neki a falatozáshoz. Mintán a vendégek a levest a magukkal hozott kanalakkal felszűrésölték, ujjakkal szétszedték a levesben csuszó gyöngye csibe apróságokat. Késsé bajos volt ilyen módon a báránysültnek a falatozása. Tányér egyáltalán nem volt. Befőtött, salátát, szóval minden hasonló módon élveztek. A kenyeret kivájták a vendégek az ujjakkal, beletöltötték a mártást és aztán ugy szűrésölték. A házigazda, aki minden fogás után csöngtetett, asztalról-asztalra járt, mulattatta a vendégeit és minden egyes tálból ő is „ujjazott.”

† **Az ismeretlenség leple alatt.** Február 14-ike a névtelenség napja Angolországban. Bálint napján, vagy amint Chaucer, a híres angol költő mondja, a természet megengedjének napján mindazok az érzelmek, amelyek titokban lappanganak, szökat öltenek, de csakis a névtelenség álarcá alatt. A megnyilatkozás módja lehet egyébként ajándéktárgy is s ezen a napon ugyan van dolga a postának. Annyi szerelmes levelet és a szerelem egyéb dokumentumát seholy másutt egy nap alatt nem közvetítenek. Még a leányok is színt vallanak ekkor titkos imádatjuk előtt, persze szintén csak névtelenül. De dolgozik a csufondároskodás, a gúny is és a névtelenség leple alatt sok barátnak és ismerősnek dörzsölnek az orra alá a gyöngyességét. Természetesen mindent elkövetnek, hogy napvilágra ne kerüljön a titkos levélíró és azért többnyire nyomtatott levelezőlapokat vagy leveleket küldözgetnek ilyenkor, olyasféleképpen, mint újkör vagy karácsonykor.

† **Világító bombák.** Az acetilénnek egy új és nagyfontosságú alkalmazásáról ad hírt a Magyar Ipar. A fejlett tengeri hajózás ellenére gyakran megcsúsznak, hogy egy-egy hajó szerencsétlenül jár a nyílt tengeren, s nem tud eljutni a partokig. A fejlett technika gyakorlatilag értékesíthető jelzőkészüléket eddig nem tudott csinálni, amelyeket az így szerencsétlenül járt utasok felhasználhattak volna, s így teljesen a véletlenre volt bízva a sorsuk. Annál na-

gyobb most a tengerészek öröme, hogy végre sikerült olyan biztos jelző készüléket létre hozni, amelyet a magukra hagyott utasok könnyen felhasználhatnak. Ez a mentő készülék a párisi világiállításra készült acetilén bomba. Elve a következő: Egy nagy vastartóban ezer kilogramm kalciumkarbid van. A tartány egyik nyílásán víz csöpög be, a másik nyílásán a kiáramló acetilén ég. Ez a bomba úgy van elhelyezve egy szirten a nyílt tengeren, hogy messziről egy puska lövés a tengerbe lökheti. Ha tehát egy szerencsétlenül járt hajó utasait a tenger sok pontján elhelyezett ilyen bombák egyikéhez sodorja a vihar, akkor az már messziről világít, s ha egy ügyes lövéssel a vízbe taszítják, akkor valóságos tengerrengést idéz elő, s mérföldökre elhallatszik a robbanása. A tengerészek nemzetközi kongresszuson fogják ezeknek a világító bombáknak az elhelyezését kieszaközölni, s mivel a kivitel elő semmiféle technikai akadály nem gürdül, valószínű, hogy a jövő években már fel is állítják ezeket a világító bombákat.

† **Négy generáció egy században.** A párisi Matin egy cikkében arról volt szó, hogy egy századra átlag négy generációt lehet számítani. Erre a cikkre levél érkezett a Matinhez C. de Keratry gróftól, aki a következőket írja:

Engedjék meg egy vén bretonnak, hogy a generációkra vonatkozó számításukat egy kissé összezevarjam. Nagyatám, aki 1774-ben elnök volt Bretagneban, 1698-ban született. Atyám 1769-ben pillantotta meg a napvilágot és meghalt 1859-ben. Magam 1832-ben születtem. Ime három generáció, amely négy századra kiterjed. 1267 óta egészen a mai napig egyenes ágon apától fiura való leszármazással csak tizenkét generáció vagyunk.

† **Naptár-kiegyenlítés.** Azt a naptár kérését, amelynek elintézésére Oroszországban a cár bizottságot küldött ki, nem sokára megoldják. A bizottság a következőkben számolt be: Oroszországban a régi és új naptár összeegyeztetése olyan feltétellel válik lehetővé, ha a husvét ünnep meghatározandó idejét valamennyi keresztény egyház elfogadja és az új számítás már a jövő évben érvénybe lép. Az új husvét ünnep április 4-től április 11-ig terjed. Ez az időszámítás teljesen megegyezik az orthodox egyház számításával, amely azt tartja, hogy Jézus Krisztus, a megváltó, harminchárom éves korában halt meg, temettetett el és a harmadik napon (április 5-ikén) újra feltámadt. Hogy az egyháztörténelmi emlékművet ne kelljen mindig egyik hónapról a másikra áthelyezni, közös husvét ünnepi időpontot kell megállapítani, olyformán, hogy a husvét mindig a tavaszi napjegy-egyenlőség (március 21-ike) után ünnepeltessék, minek folytán a husvét időszak április 4-iktől április 11-ikéig terjedne. A naptárak kiegyenlítésére vonatkozó tervet a Balkán-félsziget országaiban nagy

örömmel fogadták és a naptárkérdés gyors elintézéséhez a szláv és görög népek is hozzájárulnak. De a többi nemzet még nem nyilatkozott.

† **Tea-szünet.** A pétervári városi tanács ülésén egy javaslatot fogadtak el, amelyet Oroszország más városaiban is bizonyára nagy sietséggel fognak utánozni. Mindig kedélyesen tanácskoztak a pétervári városatyák, de valami hiányt csak éreztek. Az ital hiányát tudnillik. Ez a hiány mindegyre elviselhetetlenebb lett. Hogy egy igazhíttű muszka három-négy órahosszat egy kerty italt sem élvezzen, ez még sem kívánható, s azért sokszor nagyon üres volt a tárgyalóterem, mert a városatyák mentek föl az első emeletre, hogy ott teát szűrésöljessenek. De jött egy Kedrin nevű városatyája s megette az ő korszakot alkotó javaslatát, hogy adjanak fél órai szünetet a közös teázásra. Így a jövőben tíz és tizenegy óráig egyeztetik majd össze a kötelességet a szomszussággal. Már meg is kezdődött a teavás, csakhogy sajtóságot, hogy a pétervári városatyák a legkülönbözőbb illatú teát iszassák. Az egyiknek bországa, a másiknak vutkiszága van és a szünet után ennek következtében némely városatyája úgy tud szónokolni, mint Demosthenes, mások aluszhatnak és hortyognak, ismét mások ahhoz mutatnak hajlandóságot, hogy keresztülmenjenek egymás lelkén.

† **Az időjárás és az ülő emberek.** Egy coloradoi orvos-professzor érdekes vizsgálódásokat végzett. Iskolákban, fogházakban és nagyobb üzletekben megfigyelte, hogy milyen hatással vannak az időjárás változásai azokra, akik nagyobb részt ülnek. És azt tapasztalta, hogy szép, hideg, tiszta téli napokon az iskolás fiúk és lányok nagyon szorgalmasak és figyelmesek. De a büntetési feladatok megszorodnak, ha a levegő nedves, ködös és az ég felhős. A fogházakban a rendkívül meleg tavaszi és őszi napokon a legtöbb fegyelmi büntetés esik meg. Sajátosság, hogy nem forró nyári napokon, hanem inkább azokban a szép napokon, amelyek rövid időre az esős és szomorú időszakot szakítják meg, nem engedik, hogy a foglyok bele nyugodjanak a sorukba. A nagyobb üzletekben a szép napokon — az év bármely szakában — a legtöbb a számlai hiba, mert a kacagó napsugár a könyvelőkbe, pénztárosokba túlságos önbizalmat önt, ami aztán szárazköltiséget idéz elő.

† **A kasszányából.** A káplár (az önkénteshez): Micsoda maga civilben?

Az önkéntes: Filozófus.

A káplár: Gondoltam. Mindjárt olyan kómiкус figurának tetszett nekem.

REGÉNY.

ÚJ FÖLD

Írta: KNUT HAMSUN.

(15)

Paulsberg asztalán a helyzetéről beszélgettek. Milde újból fenyegetőzött, hogy működésének színterét Ausztráliába teszi át. De hála Isten, a storthing ezuttal még sem fog szétesőzni addig, amíg valami okosat nem tett s amíg példát nem statuált.

— Nekem teljesen mindegy, akármit csinálnak — felelt az újságíró. — Ugy, ahogy most állanak a dolgok, Norvégia valóságos nyomorúságos ország. Szegénység nélkül egyebet nem is lát az ember, szegénység az erőben, a politikai erőben is, a társadalmi erőben is. Fáj a szívem, ha ezt a nagy süllyedést látom. Vegyük csak a szellemi élet szegénység morzsáit, annak a szellemi életnek a morzsáit, amely a hetvenes években olyan nagy lánggal égett s majd az égig csapott. Az öregek kidőlnek, elpusztulnak. Ki veszi fel a munkát ő utánuk? Meguntam ezt a dekadenciát, nem tudok élni másutt, csak a szellemi élet legmagasabb régióiban.

Mindnyájan az újságíróra néztek. Ugyan mi történhetett ezzel a mindig bátor fiuval? Nem is volt nagyon részeg, elég tisztán beszélt és egy szót sem esavart el. Mit gondolt most? De mikor azt magyarázta meg, hogy meguntam a dekadenciát s hogy csak a legmagasabb szellemi régiókban tud megélni, az egész társaság harsogó kacagásban tört ki, mert mindenki megértette, hogy az egész nem egyéb ügyes tréfának.

A hetvenes évek szellemi életének hátramaradt morzsái? Hát nem volt itt Paulsberg és Irgens és Ojen és a két rövidhajú költő és a

most feltűnő nagy és elsőrendű tehetségek egész raja?

A hírlapíró is nevetett s a homlokán gyöngyöző izzadságot törülgette. Mindenkinél az volt a véleménye, hogy ez az ember még mindig rendelkezik olyan szellemi kincsekkel, melyeket nem használt fel az újságjában. Mindenki várta, hogy egyszer csak megjelenik valami nagy és okos könyv, melyet ő fog írni.

Paulsberg erőltetett mosolygott. Meg volt sértve, hogy az egész est folyamán senki sem említette sem a regényét, sem azt a könyvét, amely a bűnök megbocsátásáról szólt. Mikor tehát a hírlapíró a norvég szellemi életéről alkotott véleményéről megkérdezte, így szólt:

— Valahol már nyilatkoztam erről. Valamelyik munkámban.

Természetesen igaz, igaz, most jut eszembe. Világos! Van erről szó valahol. Paulsberg még a helyet is tudta s a lapszámot is.

Paulsberg most menni akart.

— Tehát holnap eljövök és modellt ülök, Milde — mondta, miközben a festőülványra nézett; felkelt, kiürítette poharát s a kabátját kereste. A felesége is felállt s jó éjszakát kívánt. Mindenkiel kezet szorított. Hanka asszonnyal és Irgenssal az ajtóban találkoztak, ezeknek is jó éjszakát kívántak.

Azoknak, akik még tovább maradtak a műteremben, most szinte kiesapongó jókedvük támadt, úgy ittak, mint a szivaes, még a két költő is ivott s egészen piros volt a szemük, miközben Baudelaieréről beszéltek. Mindenki feszültemmel viselkedett. Milde erővel azt akarta, hogy Irgens magyarázza meg, miért kért tőle pörkölt kávé. Hogy minek kellett? Talán csak nem esőkolta meg Hanka asszonyt? az ördög bizik az ilyesmiiben... Tidemand hallja és nevet, ő nevet lehangosabban és így szól: Igaz van, csakugyan. Az ördög bizik... Tidemand józan volt.

Az újságíró a pörkölt kávé ötletéből a rossz lehelétről értekezett, csak úgy általánosságban.

Hangosan beszélt s egyre a szomszédaira nézett. Hogy honnan származik? Hát rossz fogtól, odvas fogtól, he-he. Az odvas fog elmérgezi az ember száját. Aztán bővebben kifejtette, hogy az odvas fog miképpen mérgezi el az ember száját.

Nem. Senki sem szégyellte már magát, egészen szabadon beszéltek, sőt káromkodtak is. Hogy a finomkodás Norvégiá egyetlen szerencsétlensége, inkább tönkre teszik a lányokat a tudatlansággal, semminthogy idejekorán felvilágosítanak őket. Hogy ez a finomkodás rettenetes csapás erre az országra. Vigyen el az ördög, ha komolyan nem beszélnek, nyilvános férfiakat kellene szerződíteni, akik az után disznóságokat kiabálnak, hogy a fiatal lányok idejekorán megismerjék az életet. Mi... mit dörmögsz, Tidemand?

Nem. Tidemand nem dörmögött és Ole Henriksen sem szólt egy szót sem. Hogy a nyilvános férfiak eszméje, — igazán eredeti! Ha-ha. Milde félrevonta Tidemandot.

— A dolog így van: Véletlenül akad nálad egy pár korona — mondta.

— Igen. Tidemandnak mindig volt. Mennyi kelt? Tíz?

— Köszönöm öregem. Visszakapod — mondotta Milde komolyan. — Te kapod vissza legelőször. Te derék fiu vagy. Tegnapelőtt mondtam, hogy a kereskedőnek nincs párja. Ezt mondtam szórul szóra. Itt a kezem!

Hanka asszony felállt. Menni akart. Már hajnalodott.

A férje mindig a közelében tartózkodott. — Igen Hanka, igazad van. Menjünk, — mondta. Nyujtotta is már a karját.

Az asszony egy pillantást vetett reá s így szólt:

— Köszönöm barátom, már van kísérem. Egy percig tanácsalanul állt ott Tidemand.

(Folytatása következik.)

N a p i r e n d.

Naptár. Szerda, február 21. — Római katolikus: Szeverán. — Protestáns: Meintrád. — Görög-ország: (február 8.) Nicefor vt. — Zsidó: Adár 22. — A nap két óra 40 perccel. — Nyugszik d. u. 5 óra 15 perccel. — A hold két óra 12 óra 5 perccel. — Nyugszik reggel 9 óra 5 perccel.

A horvát miniszter fogad délután 4 órakor. Az osztályországok házasa délelőtt 9 órakor a Vigadó kistermben.

Kulturális budai Vigadóban. Filharmoniai hangverseny az Operaházban este fél 8 órakor.

A magyar néprajzi társaság felolvasó ülése délután 5 órakor a Tudományos Akadémia emeleti üléstermben. A szabad licumban, a Műegyetem pótépületében délután 6 órakor dr. Sebástyán Károly: Római irodalomtörténet (külön tanfolyam).

A Csak szoros magyarországi könyvkereskedéseket egyetemes évi közgyűlése este fél 10 órakor (IV. Magyar-utca 3. szám).

Nemzeti múzeum: Képtár, nyitva van délelőtt 9 óráig délután 1 óráig. A többi terei 1 korona belépődíj mellett megtekinthetők. Lécen-Mayer-kiállítás a Városligeti Múcsarnokban nyitva d. e. 9 óráig délután 4 óráig.

Husár-kiállítás az Iparművészeti Múzeumban. Díjtalanul megtekinthető délelőtt 9—1-ig.

Orszákos Képtár és a metszet-kiállítás az Akadémiában, nyitva délelőtt 9—1-ig.

Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-ut 72.), nyitva d. e. 9 óráig délután 1 óráig.

Teknológiai Múzeum nyitva d. e. 9—12-ig és délután 3—5 óráig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—8-ig. Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig, és délután 2—8-ig.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-ig délután 2 óráig. Tanácskozó-és Kereskedelmi szaknyitva: VII. kerület, Kerepesi-ut 22. szám alatt. Hivatalos órák délelőtt 9 óráig és délután 3 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása a Kelet-ministar és kereskedelmörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melvben az üzletvezetőség árusításokat is eszközöl) a városligeti Iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 óráig és délután 2 óráig 4 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

Allatkert nyitva egész nap. Somossy Mulató. Nagymező-utca. Ma egész új szenzációs műsor.

Folles Caprice. VI. Révay-utca 18. Naponta fényes műsor.

Budapest kávéház. Andrassy-ut. Naponta Banda Marci és fiai hangversenye.

Stefania-szálloda, Murányi-utca 53. Budapest legolcsóbb szállodája.

Páris szálloda. Váci-körút. Éttermek. Elegáns kávéház. Látnyosság: Bachus-pince.

Union-Szálloda díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitások kávépartem.

Petanovits Metropol szállodája. Naponta hangverseny (lásd hirdetés.) Újjonnan berendezett fényes éttermek.

Ehm János éttermeiben (ezelött Szikszay) Nemzeti Színház-épület. Naponta kitűnő cigányzene.

Putzer-pince Deák-tér naponta a pince éttermekben Schrammel és Boros Miska és Kiss Perkö híres szolista hangversenye.

Két huszár

Irtá: GRÓF TOLSZTOJ LEO.

(19)

A tisztelhetős, aki nyilván a gróf hatása alatt állott, némán itta a teáját és csak időnkint pillantott fel Turbin csinos, elkomorult arcába, aki szakadatlanul kinézett az ablakon és nem tudta rászánni magát valami beszélgetésre.

— Eh mit, különben minden jóra fordulhat még — mondta hirtelen a gróf s élénk mozdulattal Polosov felé fordította a fejét. Ha ebben az évben lesz még nálunk előléptetés, akkor még el is hagyhatom a gárdabeli századosokat.

Még erről beszélgettek a második eszébe teánál is, akkor bejött az öreg Danilo és elmondta Fedorovna üzenetét.

— És a nagyságos asszony még azt is meghagyta, hogy kérdezsem meg, vajjon nem méltóztatik-e Turbin Ivanovics Fedor grófnak a fia lenni? — folytatta Danilo a maga jószántára, miután megtudta a tiszt nevét és még visszaemlékezett a boldogult grófnak a városban való tartózkodására. — A mi nagyságos asszonyunk, Fedorovna Anna nagyon jól ismerte a gróf urat.

— Az apám volt. És jelentés a nagyságos asszonynak, hogy nagyon hálás vagyok iránta, de semmire sincs szükségem és téged csak azzal bízunk meg, hogy kérdezd meg, vajjon nem kaphatnánk-e az urasági portán, vagy bárhol másutt valami szobácskát, amely tisztább, mint ez.

— Ugyan mire való ez? — kérdezte Polosov, miután Danilo kiment. Hát nem mindegy az? Hiszen csak egy éjszakáról van szó, hát nem mindegy. És majd korlatozva érzi majd magát.

— És vajjon miért! Azt hiszem, eleget fetrengtünk már tyukolokban!... No magáról ugyan rögtön leri, hogy nem tapasztalt ember. Mért ne szokhatnánk ahhoz, hogy akár egyetlen

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Kereskedelmi szaktudósítottok. Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter az osztrák vámszövetség létrejötte alkalmából kikötött azon jognál fogva, hogy a szakminiszterek kereskedelmi, mezőgazdasági és műszaki kérdések tanulmányozása végett a külföldre szaktudósítottakat küldhetnek ki, saját tárcájukat illetőleg megtette már az összes intézkedéseket arra nézve, hogy a kereskedelmi tárca ügykörébe eső kérdéseknek a külföldön való állandó tanulmányozása céljából ezen szaktudósítói szolgálatot haladéki nélkül szervezze és életbe léptesse. E végből a miniszter, miután az elvi kérdésekre vonatkozó tárgyalások befejeztettek, szaktudósítónak ugy szék-helye és működési területe, mint azok személyére nézve is határozott. E kiküldetéseknél szem előtt tartott, hogy egyfelől a kereskedelmi tárca keretébe vágó technikai kérdések, nevezetesen külföldi vasuti szolgálat és a helyi érdekű vasutak ügye, valamint az ipar, termelés, különösen a gyáripár technikai fejlődése ily technikus képzettséggel bíró szaktudósítottok útján nyerjenek megfelelő gondozást, mi egyelőre első sorban a kereskedelemügyi miniszter berlini és newyorki szaktudósítónak lesz feladata. Ezeknek működési területe Észak-Németországra és Szászországra, illetve az észak-amerikai Egyesült-Államokra terjed ki. A többi szaktudósítottok számára, kiknek különösen külkereskedelmi és kiviteli érdekeink gondozása lesz feladata, a következő szék-helyek jöttek ki: München (Dél-Németország és Szászország számára), Brüsszel (Belgium és Franciaország számára), Bukarest (Rumánia, Szerbia és Bulgária számára) és Odessa (Dél-Oroszország számára). A miniszter már intézkedett azért, hogy a szaktudósítottok külföldi képviselőink és konzultusaink részéről is a kellő támogatásban részesüljenek.

Az Országos Iparegyesület végrehajtó bizottsága Matkovits Sándor elnöke alatt tartott legutóbbi ülésén több érdekes miniszteri leirattal foglalkozott. Igy tudomásul vette a miniszternek azt a leiratát, mely a kisiparosok részére felállítandó közös műhelyekről szól; továbbá amelyben értesíti a minisztert az egyesületet, hogy felterjesztésére oly iparosokat, akik a párisi kiállítást megnézni óhajtják, segélyben részesít. Foglalkozott a bizottság a miniszternek a hazai iparicikkek sorozatos kiállítására vonatkozó leirattal s ez ügyben előkészítő bizottságot küldött ki. A végrehajtó bizottság jóváhagyólag vette tudomásul azt az átiratot, amelyet az igazgató az iparpártolási akciónak a sajtó útján való propagálásáért végett az Othton-körhöz és a Budapesti Újságírók Egyesületéhez intézett. Helyesléssel és elismeréssel fogadta a bizottság az igazgatónak azt a jelentését, hogy a magyar ipari termelést ismertető „Hazai beszerzési források” című új folyóirat első száma elkészült.

A Pesti Viktória gőzmalom ma tartotta XXXIII. rendes évi közgyűlést csetei Herczog Péter elnökeletével. Az igazgatóság jelentése szerint a lefolyt üzletévben az új aratásig a buza- és a lisztárak között való disparitás okozta nehézségekkel kellett megküzdeni. A tulprodukció, a rendkívül nagy lisztkészlet arányosabb hatása kizárt minden ártási hasznót. Ez a súlyos helyzet még válságosabb lett a budapesti gabonapiacnak a tavaszi hónapokban beállott kóros alakulása következtében. Nagy körültekintésre volt szükség, hogy veszteség nélkül lehetett átjutni ezen heves árhullámszerű üzleti perióduson. A második felév kedvezőbb volt a malomiparra és a malom felvén újalakítása következtében megnövelt versenyképességnek köszönhető, hogy aránylag kielégítő eredményt lehetett elérni. Az évi mérleg a különféle leírások és 60.000 forint értékű kölcsönös levonása után 117.190 forint 35 krajcár tiszta nyereséggel zárul, amelyből az igazgatóság indítványára, a tartóalkalponak dotálása után (mialta ez 415.000 frtra emelkedik), a jutalékok levonása után fennmaradó összegből 80.000 forintot fizetnek ki osztaléknak, részvényenként 10 forintot, míg a fennmaradó 21.622 forint 30 krajcár irják át. A közgyűlés a jelentés tudomásul vette, az igazgatóság indítványait elfogadta és a felmentvényt egy az igazgatóságnak, mint a felügyelő bizottságnak megadta.

Tenyészállatvásár. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület az idén március 11. és 12-én tartja meg az évenként rendezni szokott tenyészállatvásárt. Az egyesület kérelmére a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy a tenyészállatvásárra szállítandó állatok után a m. kir. államvasutak vonalain a díj-szabás I. rész B. szakaszában C. fejezet X. pont alatt a kiállítási állatokra fennálló díjkezelvényt alkalmazassék az ott megállapított feltételek és módok mellett. Azt is megengedte a miniszter, hogy a vásárra érkező és onnan elszállítandó állatok rakodása Budapesti keleti pályaudvar állomáson történjék.

Állatforgalmi korlátozás. A földmívelésügyi miniszter közli, hogy az osztrák belügyminiszter február 12-én kiadott rendeletével s február 18-án kezdődő érvényességgel a következő intézkedéseket léptette életbe:

A sertésvesznek osztrák területre történt behurcolása miatt a sertéseknek Ausztriába való bevitele jelenleg a következő magyarországi területekről tilos: Csanád- és Szabolcs vármegyék központi járásából, és Makó városból, Somogyvár- és Nagyatád járásából, Sopron- és Soproni járásból, Kismarton és Kismarton r. t. városból, Szabolcs- és Szabolcs vármegyék kisvárdai járásából, Torontál- és Torontál vármegyék nagy-kikindai, perjamosi, török-besseli és zombolyai járásából, valamint Nagy-Kikinda r. t. városból, továbbá: Sopron önálló törvényhatósági joggal felruházott város területeiről.

Vidéki pénzügyteltek. A Nyitrai Hitelbank XXVII-dik zarszámadása szerint a betétállomány 2.770.118.14 korona, váltótára 1.855.483 korona, jelzálogkölesönök 1.189.059.75 korona, tiszta nyereség 62.221.64 korona, osztalék részvényenként 40 korona, vezérigazgató Arpády Iuro. — A Monokkerületi Takarékpénztár XXVIII. évi jelentéséből a következőket közölük: pénztári forgalom 25.194.963.18 korona, váltótára 2.110.688.82 korona, betétállomány 852.807.72 korona, tiszta nyereség 64.412.14 korona, osztalék részvényenként 40 korona. Igazgatóság elnöke Gera József. — A Nagy-Kanisai Kereskedelmi és Iparbank

éjszakára is tisztességes éjjeli szállást szervezünk magunknak, amikor alkalom kínálkozik erre? Sőt, maga szörnyen meg is lesz elégedve... Csak egy volna kellemetlen nekem, ha ez a földesasszony nagyon jól ismerte volt az apámat, — folytatta a gróf, miközben mosolyogva fényes fehér fogát mutogatta. — Bizonyos tekintetben szígyenlem magamat a boldogult papéskám miatt, mindig benne volt valami bosszantó történetben, vagy adósságban. Azért kellemetlen nekem, hogy apámnak ezekkel az ismerőseivel összekötüljek. Egyébként az akkori idők olyanok voltak — tette hozzá már komolyabb hangon.

— Igaz, még el sem mondtam — kezdte most Polosov — hogy találkoztam Iljinnel, az ulánus brigád parancsnokával. Rendkívül szeretne téged látni. Rengeteg mód szereti az apádat.

— Ez az Iljin, azt hiszem, nagy szószátyár. De a földög az, hogy mindezek az urak, akik arról biztosítanak, hogy az apámat ismerték, a végből, hogy behizelegjék magukat, mint bájos történeteket olyan csínyeket beszélnek el az apámról, hogy szígyenlem őket hallgatni. Hiszen igaz — nem ragadtatom el magamat s mindent szenvedély nélkül veszek — egy kicsit tüzes ember volt s néha-néha csunya csínyeket követett el. De mindezt megokolta az a kor. A mi időnkben talán egészen okos ember lett volna, mert nagy képességei voltak — ebben a tekintetben igazságot kell neki szolgáltatnom.

Negyedóra mulva a szolga visszajött a földesasszonynak azzal a kérdéssel, hogy az urak töltének az ő házában az éjszakát.

XI.

Amikor arról értesültek, hogy a huszártiszt Turbin Fedor grófnak a fia, Fedorovna Anna a nagy buzgósgáttól majdnem elvesztette a fejét.

— Ó, jó Istenkém! Ez az én galambkám!... Danilo! Fuss, ahogy csak futasz és mondd meg nekik, hogy a nagyságos asszony meghívja őket a házába — mondotta, s bicegve, gyors lépésekkel a cselédszobába sietett. — Lizuka! Natiuska!

Rendbe kell hozni a szobádat, Liza! Te átköltözöl a bácsi szobájába. Maga pedig kedves bátyám... btyám! Maga majd a vendégszobában hál majd. Egy éjszaka nem árthat meg!

— Oda se neki testvércém! Majd a földre fekszem.

— Bizonyára szép ember, ha az atyjához hasonlít. És az apja szép volt... Hová viszed az asztalt? Hagyd itt — buzgólkodott Fedorovna Anna. — És hozzá két ágat... egyet hozzá a tisztartótól és a szekrényről hozd el a kristálygyertyatartót, amelyiket a bácsi ajándékozott nekem a születésnapomra és tégy belé egy viaszgyertyát.

Vége minden készen volt. Liza, ámbar az anyja mindig az utjában volt, mégis csak elrendezte a szobáját a két tisztnek, ahogy jónak láta.

Friss, rezeda illatú ágyneműt vett elő, megcsinálta az ágat, egy üveg vizet és gyertyát tett melléje egy asztalkára, füstölő papírt égetett a cselédszobában és átköltözött ágyával a bácsi szobájába.

Fedorovna Anna megnyugtatta magát egy kicsit, leült megint a helyére, sőt kártyát is vett elő, de nem rakta ki őket, hanem rátámasztotta a fejét husos karjára és töprengésbe mélyedt.

— Hogy mulik az idő! Hogy mulik az idő! — sutogta. — Mintha csak nem is olyan nagyon régen lett volna. Magam előtt látom, mintha ma történnék. Oh, bator férfi volt!

Es könnyek csillogtak a szemében.

— Most itt van Lizuka... De semmiképpen sem az ő, aki én voltam akkor... csinos leány, de nem, még sem olyan...

— Lizuka, estére vedd föl a te új moussetine de laine ruhádat.

— Igen. Hát meg is hívja őket anyáskám? Inkább nem — felelte vissza, aki arra a gondolatra, hogy látni fogja a huszárokat, legyőzhetetlen igazgatóságot érzett. — Inkább nem, anyáskám.

(Folytatása következik.)

XXXII. évi jelentése szerint a pénztári forgalom 9.193.907,93 forint, betétek 103.140,25 forint, váltótára 296.106,03 forint, értékpapírkészlet 29.198,24 forint, tiszta nyereség 12.959,40 forint, osztalék részvényenkint 4 forint. Igazgatósági elnökök gelsei Guttmann Vilmos.

Délgymölcs- aukció. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság ma tartott aukcióján 7.000 láda narancsot, citromot és mandarint adott el a következő árak mellett: Narancs: 160-as 6.50 K-tól 7.50 koronáig. 200-as 6.50 koronától 8.— koronáig. 300-as 7.50 koronától 10.— koronáig. 360-as 7.— K-tól 8.50 koronáig. Vércipros narancs: 8.— K-tól 14.— K-ig. Citrom: 300-as 5.50 koronától 7.50 koronáig. 360-as 5.50 koronától 6.50 koronáig. Mandarint: 80-as 100-as 2.— koronától 4.— koronáig. A legközelebbi aukció a jövő hét elején lesz, mely alkalommal 12.000 láda narancsot, citromot és mandarint kínálnak eladásra.

Fizetésektelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetésektelenségeket jelenti: Klo-sinsky László kereskedő Krakkó, Krabulec Betty cég Bécs, Majer Ján kereskedő Meseritsch, Schwarz Elemér kereskedő Kaloosa, Hauer Mechel kereskedő Storocznetz, Metsch Sámuel Boján, Feichter József Mahlen.

Szeszarak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 36,50 korona pénzben, 37.— korona áruban. Évesben az irányzat szilárdabb a nyersszesz ára 40 korona pénzben, 40,40 korona áruban.

Petroleum. (Hesz Izidor és Társa cég jelentése a Budapesti Napló részére.) Az üzletmenet változatlanul élénk s a kereslet kielégítő. — Jegyzéseink: Amerikai I csillagos petroleum 46.— korona, orosz három csillagos petroleum 46.— korona, ipari három keresztet petroleum 43,50 korona, biztonsági két csillagos petroleum 43.— korona, első rendű standard petroleum 43.— korona, amerikai császárólaj ottani finomítás 62.— korona, amerikai császárólaj belföldi finomítás 54.— korona. Az árak 100 kilonkint készpénzfizetés mellett levonás nélkül értendőek. Kékgálie I-ső rendű vasmentes 34.— korona, zöldgálie 4.— korona, carbolineum I-ső rendű 9.— korona, carbolineum II-od rendű 8.— korona 50 kilonkint.

Borjnvásár. 1900. évi február hó 20-án. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: Belföldi élő borju 539 drb, leült borju 32 db, bécsi élő borju — db, — db, horvát, növendék marha 5 darab, bárány élő — darab, leült bárány 16 darab. Árjegyzés azonos tételekből: Árjegyzések. Belföldi élő borju 66—74 f.-ig, I. r. 76—88 f.-ig, kivétel 90 f. kilonkint, leült borju 90—94 f.-ig, I. r. —96 f.-ig, kivét. 98 f. kilonkint, levonás nélkül. Bécsi leült borju — f.-ig. Növendék marha 38—40 f.-ig kilonkint, I. r. 46—50 f.-ig. Bárány élő — k., leült bárány 11—16 k., kivétel 18.— k.-ig páronkint. A vásár lanyha volt.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petroleum-rakodónál lévő székess-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1900. évi febr. 19-én. Készlet 229 darab. Érkezett 517 darab. Összesen 746 darab. — Eladatot 649 darab. Maradt 127 darab. — Napi árak: 120—180 kgr. sulybar 98—102 koronáig, 220—280 kgr. sulybar 98—102 koronáig. 320—380 kgr. sulybar 98—102 k.-ig. Öreg nehéz páronkint 400—500 kilos 89—94 koronáig. Malacok 76—80 korona kilonkint. A vásár hangulata élénk volt.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásároknokban ma megtartott sertésvásáron bejelentettek: 12053 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 4839 darab fiatal sertést, 6309 darab magyar hizott sertést, — nehéz sertést, összesen 11148 darabot. Irányzat lanyha.

Jegyzések: kgknt élő sulyban (a fogyasztási adót nem számítva) első rendű sertés 90—92 fillér, kivételesen —94 filléren, középminőségű sertés 80—86— fillér, kőnyű sertés 72—78 fillér, fiatal sertés 62—78 fillér.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, február 20.

Nagy hozatalok és élénk kínálat mellett a buza-üzletben csendes volt ma a forgalom. Forgalomba került 18.000 métermáza buza tartott árakon. Rozsból 2.400 métermáza, tengeriből 3.000 métermáza került a forgalomba változatlan árakon. Lóherében és lucernában a hangulat kedvező volt.

Eladatot:

Buza. Tiszavidéki: 300 mm. 81 k. 8 K. 20 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 90 f., felső, 100 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 78-5 k. 8 K. 10 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 80 f. felső, 100 mm. 78 k. 7 K. 75 f. üszkös, 200 mm. 77-8 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 77-5 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 75 f. vegyes, 200 mm. 77 k. 7 K. 20 f. felső, üszkös.

Pestvidéki: 100 mm. 77-5 k. 7 K. 65 f. Fehérmegyei: 1000 mm. 77 k. 7 K. 80 f. Makói: 1550 mm. 77-8 k. 7 K. 92 1/2 f. Adai: 1600 mm. 72-5 k. 7 K. 40 f. Temesvári: 4500 mm. 73 k. 7 K. 35 f. Erdélyi: 100 mm. 72 k. 7 K. 65 f. Zimonyi: 1950 mm. 73-6 k. 7 K. 10 f.

ROZSBOS.

Raktáráru: 2600 mm. 79-3 k. 8 K. — f., 1000 mm. 73-5 k. 7 K. 49 f.

Készpénzfizetés mellett.

Rozs: 100 mm. 6 K. 20 f. paritásra, készpénzfizetés mellett, 200 mm. 6 K. paritásra, készpénzfizetés mellett, 100 mm. 6 K. 23 f. paritásra, készpénzfizetés mellett, 100 mm. 5 K. 80 f., ab Kis-Körös, 100 mm. 5 K. 90 f., ab Gyöngyös, 100 mm. 5 K. 90

f., ab Kölesd-Tengelye, 900 mm. 6 K. 02 1/2 f. paritásra, három hónapra, 850 mm. 6 K. 02 f. paritásra, három hónapra.

Lóhere: 31 mm. 62 K., ab Kolozsvár, 25 mm. 65 K.

Lucerna: 65 mm. 44 K., 20 mm. 42 K.

Tengeri: 2000 mm. 5 K. 05 f., ab Kőbánya, 1000 mm. 4 K. 92 f. paritás.

Zab: 50 mm. 4 K. 95 f. konkolyos.

Köles: 300 mm. 4 K. 80 f., ab Brassó vámm.

Mind 3 hónapra.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti ár-és értéktözsde hívtalálói szerint, készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonkint.

Buza	klós	10 kilogramm ár		klós	50 kilogramm ár	
		K-tól	K-ig		K-tól	K-ig
iszavidéki	75	7.45	7.99	77	7.76	8.10
"	75	7.80	7.70	80	7.93	8.16
"	77	7.55	7.58	81	8.05	8.25
"	78	7.65	8.—	—	—	—
fehérmegyei	75	7.45	7.45	79	7.77	7.98
"	75	7.45	7.90	80	7.95	7.95
"	77	7.80	7.65	81	8.06	8.10
"	78	7.65	7.55	—	—	—
pestvidéki	75	7.20	7.40	77	7.5	7.85
"	75	7.30	7.60	80	7.9	8.05
"	77	7.45	7.90	81	7.95	8.10
"	78	7.60	7.8	—	—	—
bánsági	77	7.45	7.40	79	7.60	7.85
"	78	7.55	7.60	80	7.85	8.10
"	77	7.40	7.7	81	7.95	8.15
"	78	7.5	7.7	—	—	—
bécsi	75	7.20	7.55	77	—	—
"	74	7.25	7.0	—	—	—
"	77	7.5	7.5	—	—	—
"	76	7.5	7.5	—	—	—

Egyéb gabonanemek	klós	10 kilogramm ár		
		K-tól	K-ig	
Rozs	uj elsőrendű	—	6.25	6.34
"	másodrendű	—	6.10	6.10
Arpa	laharmány	—	5.68	5.70
"	égetni való	—	5.45	5.50
Zab	sörözésre való	—	5.25	5.45
Tengeri	6 bánsági	—	4.75	5.1
"	m snemöl	—	—	—
Repece	uj káposztai	—	12.—	12.50
"	bánsági	—	—	—
Köles	—	—	5.30	5.80

A határidőzlet folyamán a következő kötések történtek:

Buza (1900.) áprilisra	7.62—7.63—7.64—7.62
Buza (1900.) okt-berre	7.84—7.85
Rozs áprilisra	6.38—6.39
Rozs októberre	6.47
Zab áprilisra (1900.)	5.09
Tengeri 1900. májusra	5.14—5.13—5.15—5.16
Repece augusztusra	12.15—12.20

Déli egy órakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza (1900.) áprilisra	7.62	pénz	7.63	áru
Buza októberre (1900.)	7.84	—	7.85	—
Rozs áprilisra (1900.)	6.39	—	6.40	—
Rozs októberre	0.—	—	0.—	—
Zab (1900.) áprilisra	5.09	—	5.10	—
Tengeri (1900.) máj-ra	5.14	—	5.15	—
Repece augusztusra	12.15	—	12.20	—

Délután fél 5 órakor zárul:

Buza áprilisra (1900.)	7.64	7.65
Buza októberre (1900.)	7.86	7.87
Rozs áprilisra (1900.)	6.39	6.49
Rozs októberre (1900.)	0.—	0.—
Zab áprilisra	5.09	5.10
Tengeri májusra 1900.	5.16	5.17
Repece augusztusra	—	—

A budapesti értéktözsde.

A mai üzlet magatartása arra vallott, hogy csak egy kis impulzus volna szükséges, mely az ellynhult irányzatot megváltoztatva, újból kedvezőbb hangulatot gerjesztene az értékpiacon. Mindazonáltal az internacionális értékek árfolyamaiban beállott változás igen szűk határok közt, de felfelé irányulva, zajlott le.

A zárlat tartott volt. Az előtőzsdén helyi értékekben minimális forgalom volt észlelhető.

A déli tőzsde kezdetben változatlan, később javult Bécs és Berlin jegyzéseire némileg emelkedő volt.

A déli tőzsdén a helyi piac értékei csekély változást tüntettek fel. Salgó és közutak némileg emelkedtek. A többi érték meglehetősen változatlan maradt.

A valuták és ércváltók piaca merővebb. Az előtőzsde: kedvező.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény —. Osztrák hitelrészvény 755.40—756.40. Osztrák-magyar államvasut részvény 660.—. Rimamurányi vasúti részvény 644.—644.50. Déli vasut 132.—134.—. Salgótarjáni 643.—646.— korona.

A déli tőzsde: változatlanul tartott. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 752.—753.—. Osztrák hitelrészvény 756.—756.80. Osztrák-magyar államvasut 660.—661.—. Leszámitoló bank 500.—500.50. Déli vasut 130.—133.50. Közúti vasut részvény 680.— korona.

Forgalomba került: 4 1/2%-os magyar röglékötvény 99.70—99.50. Kereskedelmi bank 2765.—. Magyar általános takarékpénztár 608.—. Salgótarjáni 645.—647.—. Kőbányai király-söröző törzsrészvény 21.—. Városi villamos vasut részvény 341.50 korona árfolyammal.

Utőtőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 753.—. Magyar hitelrészvény 750.50. Leszámitoló bank részvény 601.—. Rimamurányi vasúti részvény 640.50. Osztrák-magyar államvasut 660.—. Közúti vasut 679.—. Villamos vasut 340.— korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 36.—44.— korona, vörös aprószemű 58.—64.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona, középszemű 68.—71.— korona, narvyszemű 72.—78.— korona. Disznózsír: budapesti 50.50—51.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légenszártított vidéki — korona, városi 4 darabos 43.—44.— korona, 3 darabos 44.—45.— korona, füstölt 48.—49.— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.50—16.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 20.75—21.— korona, 85 darabos 28.—28.25 korona azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.75—14.— korona, 100 darabos 20.—20.50 korona, 85 darabos 27.—27.50 korona. Szilvaiz: szlovéniai 18.—18.50 korona, szerbiai 16.—16.50 korona azonnali való szállításra.

A bécsi gabonatözsde.

Bécs, február 20. (A Budapesti Napló telefonjelentése.)

Buza tavaszra 7.82—7.83—7.80, buza őszre 8.06—8.04, rozsa tavaszra 6.71—6.70—6.72, rozsa őszre 6.80—6.82, zab tavaszra 5.38—5.37, tengeri május—júniusra 5.45—5.45—5.44, buza május—júniusra 7.90—7.91, repece 12.40—12.50.

A bécsi értéktözsde.

A tegnapi estitőzsde kedvező zárlata a mai előtőzsdén is tartott.

Déli tőzsde csendes maradt, mert kevés volt a forgalom.

Zárlat szilárd Berlinre.

Bécs, február 20. (Magyar értékek zárlata.) 4% aranyjárdék 98.60. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegye 140.75. Magyar vasúti kölcsön ezüsten 100.25. Magyar keleti vasúti állami kötvény 99.40. Magyar leszámitoló és pénzváltóbank 125.—. Rimamurányi vasúti részvény 320.50. Magyar koronaárjárdék 94.20. 4%-os Magyar földtengeri kötvény 98.40. Magyar hitelbank részvény 187.50. Magyar nyerecmény kölcsön sorsjegye 162.60. Kassa-odernergi vasúti részvény 90.50. Magyar kereskedelmi bank 276.50.

Bécs, február 20. (Osztrák értékek zárlata.) 4 1/2% papírjárdék 99.80. 4%-os osztrák aranyjárdék 98.80. 1860-iki sorsjegye 137.—. Osztrák hitelsorsjegye 395.25. Angol-osztrák bank 124.50. Bécsi bankvezeték 136.—. Osztrák-magyar bank 126.40. Déli vasut 27.40. Dunagőzhajózási részvény 79.50. Dohányrészvény 142.—. Császári és királyi arany 11.43. Német bankváltók 118.75. 4 1/2% ezüst járdék 99.70. Osztrák koronaárjárdék 99.60. 1864-iki sorsjegye 200.50. Osztrák hitelintézet részvény 226.90. Unionbank 155.—. Osztrák Länderbank 119.60. Osztrák-magyar államvasut 127.40. Elbavölgyi vasut 125.—. Alpesi bányarészvény 271.75. 20 frankos arany 19.28. Londoni váltóár 242.52. Bécsi Tramway 137.—. Az irányzat tartott.

Bécs, február 20. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése. A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 236.80 Magyar hitelrészvény 188.—. Angol-osztrák bank 124.50 Union bank 136.—. Länderbank 155.—. bankvezeték 119.50. osztrák-magyar államvasut részvény 137.60. északnyugati vasut részv. 27.25. elbavölgyi vasut 125.50. dunagőzhajós részv 120.75. alpesi bányarészvény 142.75. májusi járdék 99.80. osztrák koronaárjárdék 94.45. magyar arany. —. magyar koronaárjárdék —. német birodalmi márká készpénz 125.75 utimóra —. török sorsjegyek 272.—. rimamurányi vasúti 321.25 déli vasut —. dohányrészvény 126.75. Napoleon d'or 19.28.—. Lombard —.

Külföldi értéktözsdek.

Ferlin, február 20. (Tőzsdei tudósítás.) A tegnapi londoni tőzsde szilárdasága kedvezően hatott a spekuláció hangulatára. Kohórezervényeket élénken kerestek, aminek hatására a gelsenkircheni és a Hibernia-rezervények két százalékkal, a harpenek 4 százalékkal emelkedtek. Duna-banban-részvények is igen szilárdak voltak, a diffúzional részvények legközelebb várható bevezetésének hírére. A harpeni részvények emelkedése oka az a híresztelés volt, hogy a Königsborn és Massenbergbau-társaság fuzúját tervezik, amely után a két társaság egyesül a harpeni bányarészvénytársasággal. Bankok nagyon ártartók. A járdékpiacon szilárd. Spanyolor Párisra élénkek. A vasúti értékek is megirattak árfolyamukat. A második tőzdeóránban a kohórezervények gyenglettek. Utlinópénzt 5% mellett keresnek. Magánleszámitolási kamatból 4 1/2%.

Berlin, február 20. (Zárlati.) 4 1/2%-os papírjárdék —. 4% osztrák aranyjárdék 100.—. Elbavölgyi vasut —. Magyar koronaárjárdék 93.75. Osztrák-magyar Államvasut —. Kassa-odernergi vasut —. Bécsi váltóár 94.50. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.25. Alpesi bányarészvény 101.75. Disconto-Commandit 194.80. Altaános villamosüzlet Edison 256.75. Gelsenkircheni 69.75. Laurakohó 276.10. 4 1/2% ezüstárjárdék 99.25. 4% magyar aranyjárdék 98.90. Osztrák hitelrészvény 236.75. Déli vasut 30.25. Károly Lajos vasut 100.50. Orosz bankjegy 218.40. 4% új orosz kölcsön —. Török dohányrészvény —. Olasz járdék 94.40. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 164.50. Harpeni 234.80. Az irányzat gyengébb.

Berlin, február 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Négyosztalékos magyar aranyjárdék 98.90. Magyar koronaárjárdék 93.75. Osztrák hitelrészvény 237.—. Osztrák-magyar Államvasut 140.40. Déli vasut 30.10. Északnyugati vasut 301.—. Elbavölgyi vasut 216.40.

Orosz bankjegy készpénz 118.—. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo.) Lombard —.
Hamburg, február 20. (Zárlat.) 4.2% ezüstjárdék 99.10. 1890. sorsjegy 139.50. Déli vasut 30.25. 4% osztrák aranyjárdék 100.—. Osztrák hitelrészvény 237.—. Osztrák-magyar államvasut 140.25. Olasz járdék 94 10. 4% magyar aranyjárdék 99.25. Az irányzat szilárd.
Frankfurt, február 20. (Zárlat.) 4.2% papírjárdék —. 4% osztrák aranyjárdék 100.35. Magyar korona-járdék 93.70. Osztrák-magyar bank 126.60. Déli vasut 30.20. Elbavölgyi vasut 125.50. Londoni váltóár 204.92. Bécsi bankjegyesület 136.80. Villamos részvény 146.—. 89/100-os magyar aranyköleson 80.80. 4.2% os ezüstjárdék 99.15. 4% magyar aranyjárdék 98.80. Osztrák hitelrészvény 238.50. Osztrák-magyar államvasut 140.40. Északny. vasut 118.50. Bécsi váltóár 844.25. Párisi váltóár 812.50. Unionbank 154.—. Alpezi bányarészvény 275.—. Az irányzat szilárd.
Frankfurt, február 20. (A Budapesti Napló tudósító-jának távirata.) Arfolyamok január. *Esti forgalom.* Osztrák hitelrészvény 237.—. Osztrák-magyar államvasut 140.60. Déli vasut 30.20. Osztrák aranyjárdék 94.45. Olasz járdék 276.80. Laura-kohó 236.65. Harpeni 194.90. Discont —.—. Alpezi —.—. Bécsi bankjegyesület —.—.
Páris, február 20. (Zárlat.) 3% francia járdék 100.50. Olasz járdék 93.45. Osztrák-magyar államvasut —.—. Francia törleszt. járdék 100.—. 4% magyar aranyjárdék 99.—. Török dohányrészvény 294.—. Osztrák Länderbank —.—. 3 1/2% francia járdék 102.70. Osztrák földhitelintézet részvény —. Déli vasut 170.—. 4% osztrák aranyjárdék 99.—. Ottomanbank 576.—. Párisi bankrészvény 1140. Alpezi bánya részvény —.—. Az irányzat szilárd.

grammon felüli sulyban) — fillérig. — Közép (páronkint 250—320 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — Könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — IV. Romániai eredeti (St a c h l). Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — Könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilogramm felüli sulyban) 97—99 fillérig. — Közép (páronkint 240—260 kilogramm terjedő sulyban) 96—98 fillérig. — Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő sulyban) 94—97 fillérig.
S e r t é s l é t s z á m 1900. febr. hó 18. napján volt készlet 20106 darab, 1900. február hó 19. napján felhajtott 555 darab, 1900. évi február 19. napján elszállított 344 darab, 1900. február hó 20. napjára maradt készletben 20317 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Február 20. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Hencz Károly földmívelésügyi miniszteriumi kezelő díjnokot az országos iparművészeti múzeumhoz tollnokká; Máthé János és Steiner Erzsébet okleveles tanítókat, illetve tanítónt a szilágy-ballai állami elemi népiskolához rendes tanítónak, illetve tanítónt; Barthos Emma okleveles tanítónt a ruttkai állami elemi népiskolához rendes tanítónt; Kuppán Ferenc okleveles tanítókat az alsó-csalogányi állami elemi népiskolához rendes tanítókat; Csiky Domokos okleveles tanítókat a lupény-brájetlepi állami elemi népiskolához rendes tanítókat; Jesztrebényi Gyula, Kosca János, Löblövecz Izsák és Berzeviczy Margit okleveles tanítókat, illetve tanítónt a girálti állami elemi népiskolához rendes tanítókat, illetve tanítónt, Simon Etelka Iona okleveles tanítónt állami elemi iskolai tanítónt és a nákófalvi községi iskolához. — A nagyváradi itélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. itélőtábla kerületébe Curtutiu Kornél aradi lakos végzettségű joghallgató ideiglenes minőségű díjas joggyakorlókat nevezte ki.

Áthelyezés. Az igazságügyminiszter Czentner Sándor késmárki járásbírói irnokot a bártfai kir. járásbíróshoz helyezte át.

Pályázatok. Postamesteri állás Soponyán (Fejérmegye) március 22-ikéig. — Aljegyzői állás a szegedi járásbírósnál két hét alatt. — Aljegyzői állás a nyitrai törvényszéknél két hét alatt. — Albírói állás a szentczi járásbírósnál két hét alatt. — Albírói állás a nyitrai járásbírósnál két hét alatt.

Időjelzés.

— 4 m. kir. országos meteorológiai intézet jelentése. —

Budapest, február 20.

Az intenzívebb lett depresszió mélyen benyomult a kontinensre és centruma reggel az Északi Tengerit borítja. Másrésztől a maximum gyengült és a Fekete Tenger környékére szorult vissza.

Az idő a depresszió mentén szeles és esős, egyebütt száraz. A hőmérséklet nyugatról emelkedett és a kemény fagy Oroszországban is gyengült.

Nátunk az idő száraz és a nappali órákban enyhe, éjjel pedig a Dunántúl kivételével a gyenge fagy csaknem általános volt.

Küldés: Déli szelekkel enyhe és az ország északi és nyugati felében esős idő várható.

Vizálla s.

	feb. 19. 20. m é t e r		feb. 19. 20. m é t e r
Inn	Schärding 0.58 0.76	Tisza	M.-Sziget 0.69 0.65
Duna	Passau 3.56 3.56		Teksháza 0.60 0.40
	Linz 0.88 0.88		V.-Námfány 3.21 2.68
	Bécs 0.78 0.82		Tokai 0.34 0.16
	Pozsony 2.05 3.02		Tisza-Füred 5.74 6.89
	Komárom 3.53 3.02		Szolnok 6.44 6.48
	Budapest 3.47 3.10		Csongrád 5.12 6.29
	Paks 2.98 3.07		Szeged 6.— 5.98
	Mohács 4.19 4.97		Török-Becse 3.82 5.82
	Gombos 4.40 4.41		Titel 4.43 4.42
	Ujvidék 4.04 4.03	Óndova	Bárfa 0.75 0.72
	Pancsova 4.43 4.36	Topolya	Hód 0.40 0.51
	Orsova 4.23 4.29	Rodrog	Zemplén 5.— 6.33
Morva	Magyarfalva 3.23 3.18	Sajó	Zsolca 3.— 3.90
Vág	Zsolna 0.54 0.51	Hernád	H.-Németi 0.81 0.76
	Trencsén 0.57 0.59	Bereettyó	Marcus 0.70 0.70
	Szered 0.92 0.89		B.-Újfalva 1.23 0.—
Rába	Sz.-Gothárd 0.20 0.19	Körös	Causca 0.— 0.14
	Sárvár 1.04 0.99		N.-Várad 0.19 0.20
	Győr 3.35 3.36		Bélnyes 0.60 0.30
Dráva	Pettau 0.40 0.55		Tenke 0.70 0.—
	Zákány 0.02 0.13		Gurahono 0.68 0.60
	Bárcs 0.55 0.38		Borosjenő 1.18 1.34
	Eszék 3.16 2.56		Békes 3.32 3.02
Mura	M.-Szerdah. 0.70 0.—		Gyoma 4.08 4.07
Száva	Zágráb 1.25 1.20	Máros	Gy.-Fehérvár 0.80 0.74
	Szilcs 4.96 5.66		Branyicska 1.18 1.08
	Mitrovica 5.27 5.17		Soborsin 0.— 0.—
Szamos	Deés 0.55 0.43		Arad 0.32 0.14
	Szatmár 1.84 1.93		Makó 0.84 1.23
Kraszna	N.-Majtény 0.73 0.78	Temes	K.-Kostály 1.00 1.00
Latorca	Munkács 0.30 0.24	Béga	Kiszétő 0.74 0.79
Laborca	Homonna 0.85 0.82		Temesvár 0.23 0.12
Ung	Ungvár 0.46 0.40		Becskerek 0.60 0.61

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Február 20. A sertésüzlet irányzata változatlan.
 A) *Hízott sertések ára:* I. A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli sulyban) 92—96 fillérig. Oreg közép (páronkint 300—340 kilogramm terjedő sulyban) — krajcárig. Fialat nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli sulyban) 100—102—fillérig. Fialat közép (páronkint 251—320 kilogramm felüli sulyban) 100—101 fillérig. Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő sulyban) 99—100 fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli sulyban) — krajcárig. Közép (páronkint 220—280 kilogramm sulyban) — krajcárig. — Könnyű (páronkint 220 kilogramm terjedő sulyban) — krajcárig. — III. Romániai: Nehéz (páronkint 820 kilo-

Olaszország Remekkei.

Olaszország és az olaszok műkineseinek mintegy 2000 fényképből álló gyűjteménye.

Remek diszalbum hosszukás negyedréf formában.

A teljes mű 30 füzetből áll, ára füzetenként 1 korona 20 fillér.

Megjelenik havonként kétszer. Igazgató: LAURENCSCIC GYULA.

A magyar kiadás szerkesztője: BOROSS VILMOS.

A kiadásunkban legközelebb megjelenő, páratlanul szép és gyönyörű diszalbum, mely minden részében kizárólag a legkiválóbb intézetekben készült, *művészi elrendezése és fényes kiállítás*a, valamint nagy, *pompás és tiszta fényképfelvételei* által elsőrangú alkotásként hódít majd az egész művelt világon.

A műbe felöltelt képek, melyek *teljes és tiszta egészét képezik Olaszország természeti szépségeinek és gazdag műkineseinek*, az olasz vidék beható ismerete s az ottani *építészet, festészet és szobrászat páratlan műveinek alapos tanulmányozása* alapján választottak össze és rendeztettek el.

A füzetek két hosszukás nyolcadrés oldalán a szerkesztő jeles tollából, aki alapos ismerője Olaszország tájainak, népei és műkineseinek, *lebilincselő szöveg* szolgál szeretetreméltó cicerone gyanánt.

E mű össze nem hasonlítható az eddig Olaszországról megjelent selejtes vásári munkákkal és ezek elmosódott és tisztátalanul nyomott clischével; e diszalbummal

monumentális remekművet alkotunk

az olasz klasszikus földről, olyan nagyszabású művet, melynek értéke minden időben maradandó lesz s a melynek jelentőségét az Olaszországot szeretők és ismerők legszélesebb köreiben éppen úgy, mint a *művészetkedvelők, művészek és tudósok között* a legmelegebben fogadják és elismerik.

A képek hibátlan tisztasága és azoknak a legapróbb részletig tökéletes élessége folytán e remekmű egytallal *nélkülözhetetlen forrásmunka a művészetek különböző ágainak tanulmányozásánál.*

A füzetek 1 korona 20 fillérnyi ára e terjedelmes és nagybecsű művészi teljesítmény mellett páratlanul olcsó.

Előfizetések elfogadtatnak a „Budapesti Napló“ kiadóhivatalában (Budapest, VIII., József-körut 18.)

Előfizetési ár: 6 füzetre 7 korona 20 fillér. | 18 füzetre 21 korona 60 fillér.
 12 „ 14 „ 40 „ | 30 „ 36 „ — „

A kiadóhivatal, Budapest, V., Méréleg-utca 11. szám.

A munka elkészülte után bolti ára lényegesen magasabb lesz. — A második füzet kiadása után két hetenként egy-egy újabb füzet jelenik meg. — Az egész mű 1900 karácsonyra készen lesz.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

A Filharmoniai Társaság rendkívüli, jótékonyoú hangverseny a saját Özeveg- és Arvaségélyző-Egylete javára.

Kubelik Jan ur közreműködésével.
Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZINHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

Délután 1/3 óraker ifjúsági előadás.

Figaro házassága
vagy: **egy napi bolondság.**

Vígjáték 5 felvonásban. Irta: Beaumarchais. Fordította Paulay Ede. Személyek:

Almaviva gróf	Horrváth	Fanchette	Ligeti
Rosina grófné	Alszei I.	Cherubin	Molnár
Figaro	Dezso	Bartolo	Ujházi
	Gerő L.	Bazilio	Gabányi
Marceline	Vizvári	Don Guzman	Vizvári
Antonio	Szigeti	Jegyző	Latabár.

A menyem.

Vígjáték 3 felvonásban. Irta: Fabrice Carré és Paul Bilhaud. Fordította: Adorján Sándor. Személyek:

Leverdier	Ujházi	Malescot	Hetényi
Leverdierné	Rákosi Sz.	Lodoiszka	Paulayné
Paul	Dezso	Honoré	Zilahy
Márta	Csillag	Ferdinand	Latabár

Kezdeté 7 1/2 óraker.

VÁR-SZINHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

Zárva.

VIGSZINHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

Másodsor:

Tudós professzor Hatvani.

Verses színjáték 3 felvonásban, előjátékkal. Irta Makai Emil. Zenéjét szerzerzte s részben összeállította Kun László.

Személyek:

Hatvani	Hegedűs	Dömsödi Pál	Balassa
Veronka	Nógrádi	Széplaki	Bárdi
Orsolya	Nikó L.	Máthé	Szerémy
Beneze	Tapolczai	Gábor	Szöke
Paikó	Halász I.	Menyasszony	Pécsi
Naszályi	Fenyvesi	Vélegény	Gyöző
Dorka néne	Hunyady	1. diák	Kassai
Esztké	Varsányi	2. diák	Nánásy
Biró	Szathmáry	Parasztasszony	Bálint
Kurátor	Rónaszeki	1. paraszt	Gyöngyi

NÉPSZINHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

A cigánybáró.

Nagy operette 3 felvonásban. Irta Schnitzer I. Németből ford. Gerő Károly és Radó Antal. Zenéjét szerzerzte Strauss János.

Személyek:

Zsupán	Németh	Barinkay	Novák
Arzéna leánya	Bárdi G.	Cipra,	V. Margó
Arzéna nevelője	Csatai	Szaffi. a leánya	Hegyi
Ottokár a fia	Raskó	Gábor diák	Kiss
Carnero gr.	Tollagi	Minna,	Harmath

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZINHÁZ.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

New-York szépe.

Operette 2 felvonásban, 6 képben. Irta Hugh Morton. Fordította Salgó Ernő és Makai Emil. Zenéjét szerzerzte Gustave Kerker.

Személyek:

Bronson	Sziklai	Cora	Dóri M.
Harry	Ráthonyi	Kenneth	Giróth
Kurt	Vidor	Blinky	Rózsahegy
Snifkins	Kardos	Kissie	Róza L.
Twiddles	Bedóthy	Fifi	Ledofsky

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URÁNIA SZINHÁZ

Kerepesi-ut 21.

Szerda, 1900. február hó 21-én.

A föld regénye.

Resica.

Transvaal.

Irta György Aladár. — Hopp Ferenc és Newton eredeti felvételei után készült 35 vetített képpel. Kezdeté 7 1/2 óraker.

Pénteken, március 2-án és szerdán március 14-én

ROYALTEREM

LINDH

Marcella 2 dalestélye bérletben. Bérletek 16. 10. 6. 3. kor. MÉRŐ BÉLA zeneműkereskedésében.

Fritsch Nándor-féle napraforgó-olaj-szappan

a világ legjobb pipere-szappana. Darabonként 1 kor. vagy 70 fillér. Kapható minden gyógyszerészhelyen, drogg üzletben és illatszertárban.

Első budapesti Kávémagazin

szétküldési osztálya

kávé

olvasolva és bérmentve. Postán utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldésével

4 1/2 kg. Kuba kávé	7.50
4 1/2 kg. Mocca kávé	7.50
4 1/2 kg. Jáva kávé	7.50
4 1/2 kg. Gyöngy kávé	7.50
1/4 kg. Csász. kev. tea	1.50
1/4 kg. Karaván tea	1.40
1/4 kg. Törmelék tea	1.90

Belák István BUDAPEST, VII., Rottenbiller-u 4.

KÉPES levelező lapok

Magyar művészek újabb alkotásai után.

Finom fénynyomat. Hazai készítmény.

Baditz Ottó: Vagyonok olyan legény mint te.

Bihari Sándor: Munka után.

Innocent Ferenc: Fátolytánc.

Karvaly József: Vásárfa.

Konok Ida: Havasi pásztortok.

Margitai Tihámér: Ronót Pál története.

Márk Lajos: Ezernyelcszázhuszban.

Márk Lajos: Terefero és Szerelmi dal.

Neogrády Antal: Vesztett boldogság.

Senyei Károly: Szökőkút, Kecskepásztor.

Szenes Fülöp: Kása nem étel.

Teles Ede: Enyelgés.

Tolnay Akos: Diana és Enyelgés.

Vajda Zsigmond: Kedélyes bírák.

Vajda Zsigmond: Kedves ír.

Neogrády Antal: Az erdő titka.

Pechán József: Utols grufa.

20 darab ára 1 frt bérmentes küldéssel. Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában VIII. József-körut 13. szám

<p>Magyar vörös kereszt sorsjegyek.</p> <p>Játéktartam 1933. évig.</p> <p>Minden sorsjegy kisorsoltatik. Főnyeremény 40.000, 30.000, 20.000</p> <p>Havi befizetés 24 hónapon keresztül</p> <table border="0"> <tr><td>1 darabra</td><td>1 kor. 10 fillér.</td></tr> <tr><td>2 darabra</td><td>2 kor. 30 fillér.</td></tr> <tr><td>3 darabra</td><td>3 kor. 30 fillér.</td></tr> </table>	1 darabra	1 kor. 10 fillér.	2 darabra	2 kor. 30 fillér.	3 darabra	3 kor. 30 fillér.	<p>Mindkettő legközelebbi húzása március 1-én</p> <p>Ezen sorsjegyek készpénz ellenében pontosan a napi árfolyam szerint; részletfizetésre pedig az 1883. évi XXXI. t. c. szerint számított árban kaphatók nálam. Már az első részlet beküldése ellenében (és 35 fillér portó) megküldöm a sorsjegyek sorozatát és számat tartalmazó részletet azonnali játékjoggal.</p> <p>Fleissig Sándor bank- és váltóüzlet 2 Budapest, VII. Erzsébet-körut 2.</p>	<p>Bazilika sorsjegyek.</p> <p>Játéktartam 1936. évig.</p> <p>Minden sorsjegy kisorsoltatik. Főnyeremény 40.000, 30.000, 20.000</p> <p>Havi befizetés 24 hónapon keresztül</p> <table border="0"> <tr><td>1 darabra</td><td>1 kor. 75 fillér.</td></tr> <tr><td>2 darabra</td><td>2 kor. 50 fillér.</td></tr> <tr><td>3 darabra</td><td>3 kor. 25 fillér.</td></tr> </table>	1 darabra	1 kor. 75 fillér.	2 darabra	2 kor. 50 fillér.	3 darabra	3 kor. 25 fillér.
1 darabra	1 kor. 10 fillér.													
2 darabra	2 kor. 30 fillér.													
3 darabra	3 kor. 30 fillér.													
1 darabra	1 kor. 75 fillér.													
2 darabra	2 kor. 50 fillér.													
3 darabra	3 kor. 25 fillér.													

Ünnyökök magas italok és fix fizetés mellett fölvetetnek.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.
Pénztárynyitás 7 óraker. Kezdeté 8 óraker.

Ma pontban 9 óraker.
Fellepte a bibliai operett-társulatnak Weinberg M. igazgatósága alatt adatik:

Jeruzsálem leánya és a pásztorfiu.

Hisztorikai operette 2 részben és több képben. Auerbach J.-től, zenéje Wolfsthal igazgatótól. Rendező: Weinstock ur. Karagy: Wolfsthal ur.

Műsor: Holnap, csütörtökön „Jeruzsálem leánya”. — Péntek, február 23-án először: „Ezsák feláldozása”. — Bibliai opera Goldfadentől.

Holnap, csütörtök, febr. 22-én először: Ada Colley

az ausztráliai család, a legfenomenálisabb hang örösnő, a háromvonalas A egyetlen birtokosnője. Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagytűzsd Károly-körut 26. és a nappali pénztárnál.

A mulató villanyos világítása saját gépei által esz közöltetik; a gépek Wüste és Rupprecht gépgyárosok által készítették.

Durbints sógor

Mert mondok, ha már irtak könyvet a lóru is, gyesznóru is, miért ne lehetne könyv a sógorru is? Vagy más szóval ez a könyv főképpen a Durbints sógorral foglalkozdik, benne van a sógor tzelhalála is még más efféle keserves történetek.

Egy könyv 1 forint.
Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, József-körut 18.

Kiesel Amhof, Brünn.

Minták legyen és bérmentve. — Minták szállítás. Figyelmeztetés! A t. közönség különösen figyelmeztetik, hogy a posztok ára, ha közvetlenül hozatják, sokkal olcsóbb, mintha azokat közvetlen utján vásárolják. A Kiesel Amhof brünni cég az összes szöveteket valóságos gyári áron küldi a szolid-ságáról ismert

posztgyári raklár

FOLIES CAPRICE

Eredeti!! Ma Ujdonság!!
10 óraker! Szenzációs ujdonság!!

Sámson és Delila.

Parodisztikus bibliai daljáték. Szövegét írta: egy illisztus. Zenéjét összeállította és részben szerzerzte: Knoch Adolf. Rendező: Rott Sándor.

Végül:
„Blonde Bestien.”
Böhözt Leitner II-151. Zenéje Knoch A.-tól.

Erkély incognito páholyok.
Kittinő konyha és italok. — Mérsékelt árak.

BARTOS és KRISZTICS

asztalos és kárpitos bútor-raktár
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 13, csak az I. emeleten.

Szállítás Budapest és környékére költségmentesen.

Allandó nagy **bútor**-kiállítás.

Nagyobb vételknél díszítés díjmentesen.

Bútorok menyasszonyi kelengyelre
a legmodernebb stylben, jó, száraz anyagból, három évi írásbeli jótállással, a legmérsékeltőbb árakon.

M. K. EGYESÜLET VEGYTANI INTÉZETE

KRISTÁLY

SZT. LUKÁCSFURDÓI HEGYIFORRAS

IGENTISZTA BICARBONAT

ÁSVÁNYVIZ

KAPHATÓ FUSZERKERESKEDESEKBEK VENDÉGLÖKBEK ES MINDEN VASUTI ETKEZŐ KÖCSIBEN.

Nestlé-féle gyermekliszt

legjobb alpesi tejet tartalmaz.
Régóta bevált táplálék
csecsemőknek
és gyomerbajosoknak.

A legelső orvostudományi tekintélyek javallják, 30 év óta valamennyi gyermekkorházban használják. Mintadoboz gyermeklisztből kívánatra ingyen és bérmentve.
Központi raktár: **F. BERLYAK, BÉCS, I., NAGLERGASSE 1. szám.**
Nestlé-féle sűrített tej cukorral dobozonként 1 kor., cukor nélkül „Viking” (ujdonság) dobozonként 1 korona.

Ideg- és nemi betegségek

makacs vér- és bőrbajok, mint gyengeségi állapotok **radikális gyógyítására páratlan sikerű gyógyhatásai folytán legmélegebben ajánljuk**

Dr. Mitzger Tivadar

HIRNEVES
HYDRO-ELEKTROTHERAPIAI
RENDELŐ-INTÉZET
Budapest.
VI. ker., Teréz-körút 44. I. emelet.
Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán honorarium teljes gyógyulás után is fizethető.
Rendelés d. e. 8—1-ig d. n. 2—8-ig.
Levelekre díjmentesen válaszoltatik. Prospectus ingyen.

401. szám, 1900.

Faeladási hirdetmény.

Alulírott erdőhivatal részéről közhírré tétetik, hogy a palánkai erdőgondnoksághoz tartozó bukini Raskovác — Lyubisits nevű erdőnek 295.5 hold területén levő faanyag következő nyolc részletben s pedig:

1. A bukini A. ü. o. II. v. s. 23 tag 80 és 81 osztag 26.3 holdján felbecsült fakészlet 23792 kor. 20 fill.
2. A bukini A. ü. o. II. v. s. 23 tag 80, 81, 82 és 85 osztag 34.5 holdján felbecsült fakészlet..... 38038 „ — ”
3. A bukini A. ü. o. II. v. s. 24 tag 86, 87 és 88 osztag 36.2 holdján felbecsült fakészlet..... 47397 „ — ”
4. A bukini A. ü. o. II. v. s. 24 tag 35.8 holdján felbecsült fakészlet 45376 „ 40 ”
5. A bukini A. ü. o. II. v. s. 25 tag 91, 92, 93, 95 és 96 osztag 41.2 holdján felbecsült fakészlet..... 39873 „ 60 ”
6. A bukini A. ü. o. II. v. s. 25 tag 90 és 96 osztag 39.5 holdján felbecsült fakészlet 37225 „ 40 ”
7. A bukini A. ü. o. II. v. s. 25 tag 96 és 97 osztag 40.8 holdján felbecsült fakészlet 37983 „ 80 ”
8. A bukini A. ü. o. II. v. s. 25 tag 41.2 holdján felbecsült fakészlet 35470 „ — ”

kikiáltási ár mellett tuskóirtási kötelezettséggel és a szerződés jóváhagyásától 1901. évi március hó 31-ig terjedő kihasználási időtartamra felsőbb jóváhagyás fenntartása mellett az

apatini m. kir. erdőhivatal irodájában 1900. évi február hó 26-án

megtartandó zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött szóbeli nyilvános árverésen el fognak adni.

Az árverési és szerződési feltételek, valamint az eladandó fatömeg részletes becslése az alulírott hivatalnál a szokásos hivatalos órákban megtekinthetők.

Apatinban, 1900. évi február hó 8-án.

M. kir. erdőhivatal.

VÉR-PIROS NARANCS

eredeti ládákban vasutón szállítva 1 láda 150—180 drb legfinomabb muscat piros narancs 5 fnt., 1 láda 100 drb válogatott nagy muscat-piros 4 fnt 50 kr., ugyanilyen láda édes sárga faj-narancs 2 fnt 75 kr.

Kereskedőknek, gyógyszerészeknek árongetmeny.

Vépiros faj-narancs ... 1.75	Impariálnéj legfin. 6 drb ... 1.30
Vépiros muscat-narancs ... 1.50	Impariálnéj, valódi, kilója ... 1.50
Honaiti faj-narancs ... 1.40	Szancsancs valódi, 1 drb ... 0.60
Jafa, óriás narancs ... 1.40	Trappista sajt 1. kilója ... 1.60
Monstria narancs 50 drb 2. ... 1.30	Mátrai túró 1. bűdön 50 és ... 0.90
Citrom szép tartós ... 1.20	Csiga bajor, hízait száza, 1. ... 1.00
Árnyal gyöngy ... 1.25	
Sárga, olasz 5—6 rózsa 1.30	Tea
Ócsabal, 1 horde 60 drb 1.40	Orosz orszáki tea ... 1.50
Alma erdélyi faj ... 1.60	Csaszar kev. te legfin. 2. ... 1.50
Jamaika rum 5 kl. üveg 5. ... 1.10	Újvári keverék tea ... 3. ... 1.50
Hál burgonya máltai ... 1.10	Formák tea igen fin. 1. ... 1.50
1 k. datolya tünd. l. ... 0.80	Tanulmány 1 doboz ... 1. ... 1.50
1 k. muskát datolya francia 1.30	Rum
1 k. cukros gyümölcs ... 1.80	Dum. finom orszáki 1 üveg 1. ... 1.50
1 k. Malaza-szóllő legzobh 1.40	Cuba-portorico 3 csillagos ... 1.50
1 k. Sajon-boubon 1.20 és 1.50	Asszag-rum legfin. angol ... 3. ... 1.50
1 k. Csokoládé-bonbon creme 1.80	Fajdalmi rum, angol ... 2.40
1 k. Francia mandula ... 1.60	Cognac, magyar finom ... 1.50
Pápa igen finom ... 0.40	Cognac, Mariell Medicinal ... 4. ... 1.50
Örökzöld finom vegyes déli-gyümölcs kilós doboz ... 1.40	
Sárga, óriás, valódi, félkiló ... 0.70	Kávé
Szalic-torta, kilója 1.20 és 1.60	Jamaika, legfinom., kilója 1.25
Szalica-tegyér darabja ... 0.25	Cuba-portorico ... 1.40
Mandula, 15, 25, 35, 65 és ... 0.90	Cuba igen finom ... 1.80
Tegyet rak (old és fark) ... 1.00	Cuba-Potosi legfinomabb 2.10
1 doboz 60 kr., nagy dob. 1.30	
100 darab bajor csiga ... 1. ... 1.50	Az árak vegyesen is rendelhetők. Tüskre mindent ingyen-tesen ingyen csomagolva küldök utánvéttel.
Caris 1/2 üveg doboz ... 1.50	
Szár, kiltás, valódi kija ... 1.20	
Szár, vész, val. párja 8 és ... 1.12	

PINTÉR GYULA

cs. és kir. udvari fűszerkereskedő
Budapest, IV. ker., Kecskeméti-utca 15. sz

Titkos betegségek szakorvosa

Értelmes, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást hozhat a szenvedőknek, 30 éves kórhi és magán-gyakorlati tapasztalataival fogva legjobban ajánlható

Dr. CZINCZÁR J.

egyetem. orvostudor
Súlygyűl fertőknél és nőknél foglalkozó szavar nélkül mindennemű bármily régi kelőt

Nemi betegségeket

ugymint húgyódfolyást, hólyag és vizelet bajokat, buja-kóros sebeket, syphilist, ünfertőzéstől eredő idegbajokat, a legmakassabb bőrbetegségeket és szapszűkítést, továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat

meglehető biztos eredménnyel gyorsan a legújabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepai-ut 14. sz. I. o.
Rendelés: délelőtt 10—1-ig, délután 3—8-ig.
Külön várótermek. Külön be- és kijárás.
Méréselti díjazás. Levelekre rögtön válasz.

Sneidig egyenruhákat

készít

BLUM SÁNDOR

Budapest,
Váci-utca 17. szám.

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerelt gazdag kórhiati tapasztalatai alapján.

Dr. FABINYI J.

v. kórhiati orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: húgyódfolyást, hólyagbajokat, buja-kóros sebeket, syphilist, ennek következményeit, makacs bőrbajokat és az ünfertőzéstől támadó idegbetegségeket.

Meglehető eredményt érni leggyorsabban (tempo-ritással) egy fálat, mint árgőbb egyéneknek.

Biztos siker folytán a honorarium utólag is fizethető. Levelekre díjazással válasz; kívánatra gyógyszerék.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Böhány-utca sarok, I. emelet).
Befárat a leposónál. Külön várótermek.
Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—9-ig.

GUMMI és HALHÓLYAG

ANTISEPTIKUS

egyedüli, biztos sikerrel használható óvszer, valódi eredeti francia gyártmány, kitűnő minőségben. Tüskája 2 koronától 15 koronáig. Próbaküldemény különféle minőségűekből 5 korona Manufaktura de gummy hygienique, Paris, Rue de Rhone 107.
Magyarország egyedüli főraktára: Kerpel, Budapest, V., Lipót-körút 28. szám. Árjegyzék ingyen.

Minden szó egyszeri beiktatása petit betűkből 2 kr. Címmel ellátott hirdetésekért külön 30 kr. kincstári bélyegdíj jár.

APRÓ HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozására ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. (Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.)

APRÓ HIRDETÉSEK

ELŐFIZETÉSEK

felvételnek a BUDAPESTI NAPLO részére a kiadóhivatalban József-körút 18., valamint a következő dohány-túsdékben:

Breuer nővérek, Teréz-körút és Podmaniczky-utca sarok.

Nemesek-féle tőzsde Petőfi-tér.

Benda Józsefné, Andrásy-ut 59.

Schwartz hirdetői iroda Marokkói-utca 2.

Sopronyi V. dohány-nagy-tőzsde, Kerepesi-ut 1.

Deutch Miksané, Andrásy-ut 38.

Szántó Mór tőzsdéjében. Kecskeméti-utca 14.

Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Édes öregem!

Epedve várom a pillanatot, midőn karjaimba zárhatlak, a jelzett időben ott leszel. Az ígért ékszer nem véd meg, e helyett kérek hozz nekem egy példányt a

Kereskedelmi Vegyészeti

című híres könyvből. Bizonyára fogod tudni, hol szereshető ez meg. — Ahova megyek, mindenütt ott látom ezt a könyvet, és a bolj megvan, oda bekészítőt a jót. Csodadolgok beszélnék erről a könyvről. A tanácsok Esmájá 3000 forintnál többet szereztek a múlt évben e könyv utmutatási nyoman, a szöke Jóánka ezzel szerette egész hozományát (a jövő héten lesz a lakodalma), az adószték (akik két év előtt a néni házában laktak és oly szegények voltak), a mióta meghozták, dúsolkodnak minden jóban. És emlékszel-e a sarki szatcsóra, az örökön-örökké pamazkodó Weiszra (a kilenc gyerekével), ez az ember dugzagdag lett és csupa megelégedés (a gyerekek sem olyan rongyosak már). Most rendez be egy fényes fűszerüzletet, ahol négy segédet fog foglalkoztatni. Maga mondja, hogy ő is mindenütt ennek a könyvnek köszönheti. Számítlan kérdésre majd személyesen, ha ugyan lesz rá idő, hisz oly régen nem láttalak. Légy pontos és ne feleld a könyvet.

Kereskedő urak figyelmébe.

Kereskedelmi iskolát végzett könyvelő, ki a könyvelést egy elsőlendű nagyból üzletben önállóan végezte, kintülő kiírt irással bír és szolid megjelenése van, egyelőre szerényebb igények mellett állást keres. Szíves megkereséseket, Szerény cím alatt kér a kiadóhivatalba. 2789

Mider-varráshoz

Teányok, valamint kifutóleány fizetéssel azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 2788

Óvadékképes

20 éves fiatal ember jelenleg egy nagyból intézet hivatalnok, mintpénztáros, vagy más bizalmi állást keres. Ajánlatokat kérek 2000—3000 koronára. 2723

Házmasternek

ajánlok egy jelenleg 15 éves minőségben levő tisztességes egyén. Cím meg tudható a kiadóhivatalban. 2712

Használt férfiruhákat legmagasabb árban vesz Weisz Lipót, IV., Kristóf-tér 2.

Kívánatra a vevő a helyszínén megjelenik. 0774

Vasutashoz

szeretném férjhez adni csinos, fiatal, háziasan nevelt izr. vallású, Budapesten lakó hölgyet. Hozomány 2000 korona és szép kelengye. Házasság esetén az illető jó protektorra lesz szert. Komoly, teljes néveléssel és címmel ellátott levelek „Jó gazdasszony” jellegével a kiadóba kéretnek. 3782

Pista.

Voltam fenn és beszéltem. Emelitem, hogy a láng, mely folyton árszani fogja fényét, melegét, féltésül minden ígért és közös szerelmünk fejtelen, minden akadályt átörni képes tűz. Céltul érnünk, azért gondolj eskümmre, mint én ígértelem. Csókolak. 5767

Nyolc év.

Eljövök. Ird meg mikor és meddig maradsz Bécsben? Csókol és ölel.—Ad. 5788

10.000 ft

törlesztés kötelezőt keresek előnyös feltételek mellett. Szíves ajánlatokat kérem „A” alatt e lap kiadóhivatalába küldeni. 5770

Egy fiatal ember

biztosítójának azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 5769

Raktárnoki.

pénzbeszedői, üzletvezetői vagy más efféle állást keres intelligens jó megjelenésű kereskedő, esetleg biztosítókai is rendelkezik. Cím a kiadóhivatalban. 2758

Fiatal

fűszerkereskedőségét március hó elsejére vidékre alkalmazásat keres. Cím a kiadóhivatalban. 2773

Kitűnő szabónő

ajánlok házakhoz mérésüket díjazásért. Cím a kiadóhivatalban. 2775

Bármily

foglalkozást elvárló erőteljes fiatal ember. Cím a kiadóhivatalban. 2728

Kereskedő urak

figyelmébe. Kereskedelmi iskolát végzett könyvelő, ki a könyvelést egy elsőlendű nagyból üzletben önállóan végezte, kintülő kiírt irással bír és szolid megjelenése van, egyelőre szerényebb igények mellett állást keres. Szíves megkereséseket, Szerény cím alatt kér a kiadóhivatalba. 2789

Mider-varráshoz

Teányok, valamint kifutóleány fizetéssel azonnal felvétetik. Cím a kiadóhivatalban. 2788

Óvadékképes

20 éves fiatal ember jelenleg egy nagyból intézet hivatalnok, mintpénztáros, vagy más bizalmi állást keres. Ajánlatokat kérek 2000—3000 koronára. 2723

Házmasternek

ajánlok egy jelenleg 15 éves minőségben levő tisztességes egyén. Cím meg tudható a kiadóhivatalban. 2712

NINCS TÖBBÉ NÉLKÜLÖZÉS !!!!!

NAGY VAGYONT, ÓRIÁSI JÖVEDELMEZET, naponta 20—30 koronát, de évente legkevesebb 5—6000 koronát szerezhet mindenki könyvnyű otthoni munkával — társadalmi állásra való tekintet nélkül, a ki a „Kereskedelmi Vegyészeti” című könyv legújabb, kétszeresen bővített és javított kiadását megrendeli. Ezer és ezer ember hajhász munkát és mellékfoglalkozást eredménytelenül, pedig csak e könyvet kellene megrendelni, mert általa 540 új foglalkozás sajátítható el, melyek bármily fiatal, idősebb, képzettség és tőke nélkül férfi, nő, gyermek kényelmű és jövedelmező megteremtésbiztosíthatmagának. A könyv első kiadásának bolti ára 6 kor. volt, ennek dacára a legújabb, kétszeresen bővített kiadás, a míg a csekély készlet tart.

2 kor. 60 fillér

kedvezményes ártért portmentezesen küldi meg mindenkinék a „KERESKEDELMI VEGYÉSZET” könyvkiadó hivatala UJPEST, Lőrinc-utca 24/6. szám.

Fűszerüzlet.

14 év óta fenálló kitűnő fűszerüzlet azonnal átvethető. Az átvételére 1500—2000 forint szükséges. Az üzlet menetéről személynesen meggyőződhetni. Cím a kiadóhivatalban. 2762

Egy

nagyobb lap expeditora keres havi, heti lap vagy folyóiratnál beosztani valót. Cím a kiadóhivatalban. 2737

Bernátfalván

(Pusztapéterin) 1500 — 61 telek kuttal együtt sűrűsen eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2536

Olesó telek eladó.

Pest közelében 1500 — 61 telek azonnal eladó, esetleg négy részbe is osztható. Cím a kiadóhivatalban. 2537

50 év óta fenálló

nagyforgalmu uri dívat-és norinbergi-üzlet egy 40.000 lakossal bíró városban (megyei székhely) családi okok miatt kedvező feltételek mellett eladó. 5—6000 ft szükséges a vételhez. Venni szándékozik „50 év” jellege alatt e laphoz forduljanak 2792

Frakk és szalon-

öltöny egyenkint 15 forintért eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2787

Kossuth Lajos

életnagyságu kintűnél melléke (kézfésztés) díszes aranyozott keretben 60 forintért eladó. Megtekinthető e lap kiadóhivatalában. 2685

Elegáns és kényel-

men berendezett különbejáratu tisztta, világos szoba alkovval, egy vagy több hölgynek vagy urnak március 1-re kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 2790

Szegedről

10 percnyre az országtól és vasutállomás közvetlen közelében 300 hold kintűnél termőföld gazdasági épületekkel, esetleg instrukcióval, kedvező feltételek mellett bérbeadó. Cím a kiadóhivatalban. Közvetlenül díjaztatnak. 2734

Filméből

kitűnő természetes dalmáciál és olasz borokat jutányos áron szállít Pauk Ödön. Arlap bérmentve.

Veszek

zalogházi cédulát régi arany ezüst ártú briliánt és gyémánt ártú a legmagasabb árak mellett FRIED A. órás és ékszerész Kerepest-ut 2. szám.

Megveszem

az „Universum” és „Gartenlaube” mult évi folyamait. Cím a kiadóhivatalban. 2730

Egy jókarban

levő keveset használt 36 collos kövekkel ellátott kétjáratu malom, valamint egy 17 soros Nicholson-féle teljesen kijavított vetőgépet jutányos áron eladó. Cím a kiadóhivatalban.

Butorok.

Hálószoba és ebédlő berendezések saját készítményű, igen olcsón beszerezhetőek Budapesten, Dohány-utca 39. asztalosmesternél. 5771

Csinosan butoro-

zott teljesen különbejáratu tisztta szoba, hölgynek vagy urnak március 1-re olcsón kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 2740

Bolthelyiséget

keresek az Erzsébet-köruton a Király-utca és Kerepesi-ut között, egy nagyobb kirkattal, esetleg egy kisebb hátsó üzlettel vagy udvari raktárral. Ajánlatokat „H. J.” jellegűvel e laphoz küldendők. 2713

Köhögésnél,

rekedtségnél vegyen 30 krtér Rétly-féle pemató-fücskorkát.

A legjobb szivarka

hüvelyeket árusítja az Uránia szivarkahüvely bizományi raktár Budapesten. Kertész-utca 35. Arjegyeket ingyen és bérmentve. 1893

ERENYI-féle

Ichtiol-Salicyl egy téglly megcsúszott: bőrvizketegét, mindennemű bőrbetegséget, bőrkítélet, izzadást, Szagatlan. Ártalmatlan. 1893

Eppen most jelent meg:

A magyar színművészet

Szerkesztette: B. Virágh Géza. Előszóval ellátta: Rákosi Jenő. Gyönyörű díszmű 250 képpel.

A legjelesebb írók cikkeivel és az összes színészek és színésznők önéletrajzával.

Ára díszes vaszonkötésben 5 ft.

Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában József-körút 18.

Magy. kir. Államvasutak.

Hirdetmény.

(Bécsen, illetve Marchegg-en át külföldre rendelt malátá küldeményekre fennálló díjkezelvények alkalmazása a Pozsony-Dévényújfalú közötti forgalmi akadály tartama alatt.) Kételemek merülven fel azírnt, hogy a „Vasuti és közlekedési közlöny” f. évi 5. számának mellékletében foglalt 313/314. sz. hirdetések szerint magyar állomásokról Bécsen, illetve Marchegg-en át külföldre rendelt malátára engedélyezett díjkezelvények a Pozsony és Dévényújfalú közötti forgalmi akadály által érintett viszonylatokban, ez akadály tartama alatt is nyerneik alkalmazást, erre nézve a következőket tessék közhírre: A Vasuti és közlekedési közlöny” fenti számában 313. alatt Bécs átmenetre és 314. sz. alatt Marchegg átmenetre rendelt malátaküldemények nézve hirdetett díjkezelvények Lipótvár, Nagy-Szombat, Nyitra, Pöstyén és Vág-Ujhely állomásokkal való forgalomban a fentmelt forgalmi akadály tartama alatt a magyar északnyugati helyiérdekű vasut vonalán, illetve Kutti-Dévény-Ujfalú át való irányítás mellett érvényben maradnak olyképpen, hogy az ott kitüntetett díjkezelvények 100 kgkint 5 fillérrel leszállítva, illetve az engedélyezett mérsékelt vissztérítési tételek 100 kgkint 5 fillérrel felemelve fognak leszállításra kerülni.

Pozsony és Pozsony-fők p. u. állomással való forgalomban ezen kedvezmények hatálya a szóban lévő forgalmi akadály tartamára felüggesztetik. Budapest, 1900. február 16. A magy. kir. államvasutak igazgatósága. (Utánnomás nem díjazt.)

Cs. kir. szab. déli vas-

pálya társaság. Közvetlen hálókocsik Budapest d. v. és Ala között.

Budapest d. v.-ről Pragerhof-Marburg-Franzensfösten át az olasz határig Alara- és onnét fordított irányban Budapest d. v. ra (a 201—1—402—4, illetőleg a 3—401—2—202 sz. gyorsvonatoknál) oly közvetlen kocsik közlekednek, melyek egy-egy I. és II. osztályu közvetlen kocsiszakaszon kívül még két I. oszt. hálólhelylyel bírnak.

Ezen hálókocsikat a Meranba utazók Bozenig, az Arcoba és Riva-ra (Gardató) utazók Mori állomásig használhatják. Az I. osztályu hálólhőnyek használatáért a gyorsvonatra érvényes I. oszt. menetjegyeken felül Budapest d. v.-ről Alara vagy megfordítva 21.60 korona illeték fizetendő. Ezen hálólhely-illeték a hálólhely használatánál, ugy az egész budapest d. v. alai vagy fordított ultra, mint a részvonaton meglett ultra (például Budapest d. v. Villach, Bozen-Gries-Nagy-Kanizsais alkalmazatik.

A hálókocsijegyek a vonatok kiindulási állomásán (Budapest d. v. Ala) a személypénztárnáknál, továbbá naponkint délután 5 óráig a budapesti városi menetjegyirodában (Hungaria szálló) válthatók, míg utközben, ha hálólhely meg rendelkezésre áll, a jegyet a kalauz adja ki.

Baranyamegye nagybírtokosai

által alapított Pécsi tejszarnok országos híru tejtermékeiből 3 forint utánvét mellett bérmentesen szállít finoman és gondosan csomagolt: 6 drb csemege, 6 drb imperial, 6 drb pikáns sajtot és 1 kiló legfinomabb teavaat 3/4 kilós darabokban, csakis édes tejszínből naponta kétszer köpülve.

Megrendelések címzendők:

Pécsi tejszarnok, Pécssett.

Vesznük bármely zalogház általi kiállított

zalogcédulát

egmagasabb árban, megveltelés kifizetéséig, az arany, ezüst és egyéb ékszereket, esetleg csekély munkadíjt átfizetésel újra is becsorolunk részletre is igen jutányosan elő Fuchs és Társa BUDAPEST, Erzsébet-körút 17. szám. I. emelet. Dus választék mindennemű arany, ezüst és drága-kövekkel

CSAK

Hoffmann & Co. Pepsinol. A legjobb a gyomornak

Egésztestesek és gyomorbetegesek, főnlőtekek meg gyermekek csak ezta készítményt használják jó gyomruk rendezettartására, rossz emésztésű javítására. I eredeti doboz zsebdobozzal és kanállal . . . 1 ft — kr. I egyszerű tartálék. doboz — frt 85 kr.

Főraktár:

LUX MIHÁLY drogua, vegyi-és illatszerületében Budapest, Múzeum-körút 7. szám.

Kapható még: Bayer Antal gyógyszerésznél, Kerpel Vilmos Lipót-körúti gyógytárban, Neruda Nándor, Molnár és Moser, Petrovits Miklós droguistáknál.

Zalogházi

cédulákat veszek. Eladó.

13 lator ezüst evőkészleteket, grammja 5 kr., girandolokat, gyertyatartókat, hálálakat, tálcákat, grammja 6 kr., 12 darab ezüst evőkészlet 6 ft 50 kr., teljes 12 személyre való teljes evőkészleteket 138 ftól kezdve, az választék mindennemű ezüst műtőrua tárgyakban, arany férfiláncok köbőggel, grammja 35 kr., maszvir arany gyűrűk 2 ft 40 krtól, tula remon-toir órák 6 ft.

Grünberger Armin Béla Erőkősei Budapesten, IV., Városház-tér 9. l. em. 23 Harlaházar.

Képes árjegyséket bérmentve és ingyen.

Köznepsztyál

Frakk 5 ft. Nadrág 3 ft. Mollény 1 ft. Ferenc József-kabát 4 ft Jaquet 3 ft. ROTH BERGER JAKAB Kristóf-tér 2. l-s emelet.

Az augsyalföldi

rendező-pályaudvar mellett egy saroktelek 376 61 olcsón eladó. Cím a kiadóhivatalba. 2744

VALÓ-

di francia különlegességek (gummi és hálólhagy, ugyszinten összes női övszerek) F. Bergerand fily leghíresebb párisi gyárostól legelőnyösebben beszerezhetőek.

POLGÁR SÁNDOR-nál

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 50

Részletes kápos árjegyzék ingyen, zárt borítékban. Ezen hirdetés beküldése esetén 12% engedmény. Kivágott: a „Budapesti Napló”-ból.

Magy. kir. Államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

Az alulírott igazgatóság a magy. kir. Államvasutak részére 1900. és 1901. évben szükséges voltatok villamos világítására alkalmazandó akkumulátorok szállítására ezen nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen szállításra vonatkozó részletes módozatokat tartalmazó ajánlati felhívás a magy. kir. Államvasutak igazgatósága El szakosztályánál (Budapest VI. Andrásy-ut 73. sz. III. em. 27. ajtószám) kaphatók.

A szabályszerűen kiállított, ivenkint 1 korona m. k. okmánybéllyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve, legkésőbb f. évi március hó 15-iki déli 12 óráig a magy. kir. Államvasutak gépészeti főosztályában átadandók, illetőleg posta utánj odaküldendők és a boríték ezen külcimmel látandó el: „Ajánlat 22174/900. számhoz.

Az ajánlott akkumulátorok össztérfogatuk 50% kal felérő bántópnéz legkésőbb f. évi március hó 14-iki déli 12 óráig a magy. kir. Államvasutak budapesti főpénztárnál letendő.

Bánatpénz nélküli vagy később bevontott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és részletes módozatok betartása melleit állítatnak ki, figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1900. február havában.

Az igazgatóság. (Utánnomás nem díjazt.)

Grütznér-féle Tarolin capsulák.

Specificum: hólyagbántalmáknál, hólyagosítólyásnál.

Könnyű kényelmes, biztos gyógyod, minden feskendés nélkül. 1 doboz 3 korona.

Kapható minden gyógyszerárban Főraktár Budapesten: Városi Gyógyszertár, Városház-tér.